

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİLER VE
DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Fatma Ceren KARAOĞUZ

İstanbul, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİLER VE
DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Fatma Ceren KARAOĞUZ

Öğrenci No:

130790082

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Samuray ÖZDEMİR

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Yetişkinlikte Romantik İlişkiler ve Depresyon Arasındaki İlişki**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 08/04/2016

Aday: Fatma Ceren KARAOĞUZ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

27.04.16

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 130790082 numaralı *Fatma Ceren KARAOĞUZ'un* "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Yetişkinlikte Romantik İlişkiler Ve Depresyon Arasındaki İlişki*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 19.04.2016 tarih ve 2016/16 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince 30 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile ~~Kabul Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Samuray ÖZDEMİR
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Neslim Güvender DOKSAT
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Prof. Dr. İrem Yalın ULUBİL
(Kocaeli Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Fatma Ceren KARAOĞUZ
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Samuray ÖZDEMİR
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2016
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Romantik İlişki, Depresyon.

ÖZ

YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDE ROMANTİK İLİŞKİLER VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerde romantik ilişki ile depresyon arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada yetişkin bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, aile yapısı, gelir düzeyi ve memleketin romantik ilişkiler ve depresyon üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya İstanbul ilinin Beşiktaş ilçesinde yaşayan 50'si kadın 50'si erkek toplam 100 kişi katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Çok Boyutlu İlişki Envanteri, Beck Depresyon Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda; depresyon ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu, ancak depresyonun yaş, medeni durum, memleket, eğitim düzeyi, aile yapısı ve gelir düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermediği gözlenmiştir. Bireyin sosyodemografik özelliklerinin romantik ilişkileri üzerindeki etkisi bakımından ise; bireyin eğitim düzeyi, memleketi ve aile yapısının romantik ilişkileri üzerinde etkili olduğu ancak cinsiyet, yaş, medeni durum ve gelir düzeyinin romantik ilişkileri üzerine bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Son olarak, araştırmaya katılan bireylerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puanları ile Çok Boyutlu İlişki Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Name and Surname : Fatma Ceren KARAOĞUZ
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Samuray ÖZDEMİR
Degree and Date : Master, 2016
Major : Clinical Psychology
Key Words : Romantic Relationship, Depression.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN ROMANTIC RELATIONSHIPS AND DEPRESSION IN ADULTHOOD

The aim of this study is to investigate the relationship between romantic relationships and depression. In the study, the impact of gender, age, educational level, marital status, family structure, level of income and hometown of the subjects on their romantic relationships and level of depression are investigated. Totally 100 people (50 women, 50 men) who live in İstanbul Beşiktaş participated in study. For the means of data collection, Beck Depression Scale, Multi-dimensional Relationship Scale and a Personal Information Form prepared by the investigator were used.

At the end of this study, it is observed that the gender has a statistically significant relationship with depression but age, marital status, hometown, educational level, family structure, and level of income do not have a significant relationship with depression. In terms of the impact of the subjects socio-demographic features on their romantic relationships; it is found that the educational level, hometown and family structure have an impact on depression but the gender, age, marital status, level of income do not have an impact on depression. For the last, it is determined that there is a significant relationship between the total scores of Beck Depression Scale and Multi-dimensional Relationship Scale.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM.....	3
1.1.1.Alt Problemler.....	3
1.2.TANIMLAR.....	4
1.3.SAYILTIAR.....	4
1.4.SINIRLILIKLAR.....	5
1.5.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.6.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5

BÖLÜM II

ROMANTİK İLİŞKİLER VE AŞK.....	7
2.1.AŞKIN TANIMLARI.....	7
2.2.PSİKOLOJİDE AŞK.....	7
2.3.KÜLTÜR VE AŞK BAĞLAMı.....	8
2.4.AŞKIN KÖKENİ.....	8

2.5.ROMANTİK İLİŞKİLERİN GELİŞİMİ.....	9
2.6.AŞKA İLİŞKİN TEMEL DEĞİŞKENLER.....	11
2.7.AŞKIN ÖNEMİ.....	15
2.8.AŞK KURAMLARI.....	16
2.8.1.Hatfield'in Kuramı:Arkadaşça ve Tutkulu Aşk.....	16
2.8.2.Rubin'in Kuramı.....	18
2.8.3.Sternberg'in Üçgen Aşk Modeli.....	18
2.8.4.Lee'nin Modeli:Aşkın Çok Boyutlu Biçimleri.....	21
2.8.4.1.Teorinin Gelişim Süreci.....	21
2.8.4.2.Aşkın Türleri.....	22
2.8.5.Yatırım Modeli.....	23
2.8.6.Kendiliğini Genişletme Kuramı.....	23
2.8.7.Aşkın Psikanalizi.....	23
2.8.8.Aşkın Prototipik Modeli.....	24
2.9.AŞK VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ: BEŞ FAKTÖR MODELİ.....	25
2.10.HİNDE'NİN KİŞİLERARASI İLİŞKİ MODELİ.....	26
2.11.SNOEK VE LEVINGER'IN İLİŞKİ DÜZEYLERİ MODELİ.....	27
2.12.BİYOLOJİK AŞK KURAMI.....	27
2.13.AŞKIN NÖROPSİKOLOJİK AÇIKLAMASI.....	28
2.14.ROMANTİK İLİŞKİLER İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	30
2.15.DEPRESYON.....	34
2.15.1.Depresyon.....	34
2.15.2.Depresyon Teriminin Tarihçesi.....	34
2.15.3.Depresyonun Epidemiyolojisi.....	35

2.16.DEPRESYONUN NEDENLERİ.....	37
2.16.1.Depresyonun Biyolojik Nedenleri.....	37
2.16.1.1.Nörotransmitter Düzeyinde Bozukluklar.....	37
2.16.1.2.Depresyona Neden Olabilen Bedensel Hastalıklar ve İlaçlar.....	37
2.16.2.Depresyonun Psikolojik Nedenleri.....	39
2.16.2.1.Stresli Yaşam Olayları.....	39
2.16.2.2.Öğrenilmiş Çaresizlik.....	39
2.16.2.3.Depresyona Yatkınlık Yaratıcı Kişilik Özellikleri.....	39
2.17.DEPRESYON TÜRLERİ.....	40
2.17.1.Maskeli Depresyon.....	40
2.17.2.Distimik Bozukluk.....	40
2.17.3.Premenstruel Disforik Bozukluk.....	40
2.17.4.Majör Depresif Bozukluk.....	40
2.17.5.Mevsimsel Depresyon.....	41
2.17.6.Atipik ve Tipik Depresyon.....	41
2.17.7.Psikotik ve Melankolik Depresyon.....	41
2.17.8.Doğum Sonrası Depresyon.....	41
2.17.9.Bipolar Depresyon.....	42
2.18.DEPRESYON TEDAVİSİ.....	42
2.19.DEPRESYON ALANINDA YAPILAN BELLİ ÇALIŞMALAR.....	43

BÖLÜM III

GEREÇ VE YÖNTEM	44
3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	44
3.2.ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	45
3.3.VERİLERİN TOPLANMASI.....	45
3.4.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	45
3.4.1.Kişisel Bilgi Formu.....	45
3.4.2.Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ).....	46
3.4.3.Çok Boyutlu İlişki Envanteri.....	46
3.5.VERİLERİN ANALİZİ.....	47
3.6.ETİK.....	47

BÖLÜM IV

BULGULAR	48
-----------------------	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA	79
SONUÇ VE ÖNERİLER	84
KAYNAKÇA	85
EKLER	102
EK-1: Kişisel Bilgi Formu.....	102
EK-2: Beck Depresyon Ölçeği.....	106
EK-3: Çok Boyutlu İlişki Envanteri.....	110

TABLolar LİSTESİ

4.1.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı...	48
4.2.	Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı.....	50
4.3.	Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	51
4.4.	Bireylerin Yaşları ile Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	52
4.5.	Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	54
4.6.	Bireylerin Kiminle Yaşadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	55
4.7.	Bireylerin Evde Yalnız Başına Yaşayıp Yaşamadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	57
4.8.	Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	58
4.9.	Bireylerin Nerede Yaşadıklarına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	60
4.10.	Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından”Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	62
4.11.	Bireylerin 0-1 Yaş Arasından Bakımının Kimin Yaptığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	64
4.12.	Bireylerin Çocukken Kendisini Kimin Yetiştirdiğine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	66

4.13. Bireylerin Çocukken Nasıl Bir İlgiyle Büyüdüklerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi ile Karşılaştırılması.....	68
4.14. Bireylerin Çocukken Nasıl Bir Disiplinle Büyüdüklerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri ile Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi il Karşılaştırılması.....	70
4.15. Bireylerin Yetiştirilme Biçiminin Yaşamdaki Sorunlarla Başa Çıkmada Katkısı Olup Olmadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	73
4.16. Bireylerin Çocukluğundaki Aile Yapısına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi ile Karşılaştırılması.....	75
4.17. Bireylerin Beck Depresyon Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	76

KISALTMALAR

ÇBİÖ: Çok Boyutlu İlişki Envanteri

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği

KBF: Kişisel Bilgi Formu

SPPS: Statistical Package for Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yetişkinlik; kişinin bir dini görüşü, siyasi görüşü, yaşam felsefesini oturttuğu, sorumluluklar üstlendiği, eğitimini tamamladığı, çalışıp ürettiği ve topluma katkıda bulunduğu, evlenip aile yaşamına geçtiği bir dönemdir. Yani bu dönem bireyin çevresi ile ilişki kurduğu sosyalleştiği bir süreçtir. Sürecin en temel yaşantılarından biri romantik ilişkilerdir. Sternberg (1986), romantik ilişkileri erkek ve kadın arasında gelişen bağlılık, tutku ve yakınlığın bileşiminden oluşan bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Romantik ilişkiler; içerisinde flört etme, beraber yaşama, evlilik ve diğer uzun süreli beraberliklerin yer aldığı bir kişilerarası ilişki biçimidir (Hendrick ve Hendrick, 2006). Bireyin ömrüne ergenlik dönemi ile giren romantik ilişkilere yetişkinlik döneminde yönelim artmaktadır. Kişi bu dönemde güven, arkadaşlık, sevmeye-sevilme, cinsellik gibi ihtiyaçlarını karşılamak için özel bir bireye ihtiyaç duyar. İnsan hayatında anlamlı bir yer kaplayan romantik ilişkilerin temelinde ise sevgi ve aşk yatar. İnsanlık, tarih boyunca aşka odaklanmış ve aşkı anlamaya çalışmıştır. İnsanlar arasında din, dil ve ırk gibi farklılıklar olsa da aşk insanların ortak noktasıdır. Aşk, bütün kadın ve erkeklerin hayatlarının bir döneminde yaşadığı ya da yaşamayı hayal ettiği bir duygudur (Atak ve Taştan, 2012).

Aşk, psikoloji de dâhil olmak üzere birçok disiplin tarafından ele alınan popüler bir konudur. Geçmişten bugüne aşkın tanımı birçok grup (şairler, araştırmacılar, din âlimleri, filozoflar vb.) tarafından farklı tasvirlerle ve anlatımlarla yapılmıştır. Bu farklılığa kişilerin bakış açıları, yaşadıkları ya da araştırmanın yapıldığı toplumun kültürel yapısı ve inançları sebep olmaktadır. İngilizce’de “love” kelimesi hem aşk hem de sevgi anlamında kullanılmaktadır. Oysa Türkçe’de bu iki kavram birbirinden ayrılmaktadır zira sevgi kelimesi daha kapsamlıdır. Yani Türkçe’de sevgi sadece insana duyulan bir duygu olmakla birlikte bitkiye, hayvana, nesneye ve Tanrı’ya olan manevi duyguyu da anlatan bir kelimedir. Aşk kelimesi ise Türkçe’de içinde cinsellik barındıran ve insana duyulan bir duygu anlamında

kullanılmaktadır (Açıkel, 2013). Dr. Tennov sevgiyle aşkın aynı şey olmadığını söylerken bunun için üç neden belirtmiştir. Bunlardan birincisi; aşk iradeye bağlı veya bilinçli bir tercih değildir, ikincisi; âşık olan kişi, karşısındakinin kişisel gelişimine katkıda bulunup bulunmadığını sorgulamaz, üçüncüsü; aşk gerçek sevgi değildir çünkü yaşanması için çaba harcanmaz (Akt: Chapman, 2012).

Âşık olmak irade dışı gerçekleşir. Kişi aşkın şiddetini ayarlayamaz ya da âşık olacağı kişiyi seçemez. Oysaki sevgi aşkın aksine, kişinin kendi kontrolündedir. Bir kişiyi kişiliğinden ya da tavırlarından ötürü sevebilir ya da sevmeyebiliriz; bu durum tamamen insanın elindedir (Chapman, 2012). Moss ve Schwebel'e göre, aşkı Harlow bağlanma davranışı, Freud cinselliğin yüceltilmesi, Fromm sorumluluk, ilgi, anlayış ve saygı olarak tanımlamaktadır (Akt. Atak ve Taştan, 2012). Genel olarak aşk için ona karşı yoğun cinsel arzular duyması ve bireyin bir kişiye bağlanması ve bu durumu kontrol edememesi diyebiliriz. Çiftler romantik ilişkilerine “masalardaki mutlu sona ulaşmak” için başlarlar. Ancak hesaba katılmayan şey: aşkın her zaman bitmesi ya da sevgi, nefret ya da öfke gibi başka duygulara dönüşmesidir (Lee,1988; Akt: Atak ve Taştan, 2012). Aşkın bitmesi de başka duygulara dönüşmesi de çiftlerin arasındaki uyuma bağlıdır. Eğer çiftler uyum yakalarsa romantik bir ilişki insana bulutların üzerinde dolaşıyormuş gibi hissettirebilirken; uyum sağlanamazsa cehennem azapları çekiyormuş gibi de hissettirebilir. Bireyin algıladığı bu hislere bir duygu ile yanıt verebilmesine “duygulanım” denir. Bir duygulanımı uzun süre sürdürmeye ise “duygudurum” denir. Günlük hayatta insanların duygudurumlarında küçük iniş çıkışların olması normal karşılanır. Ancak bir duygudurumun belirli bir süre boyunca normalin altında ya da üstünde devam etmesi durumunda bir duygudurum bozukluğu söz konusu olmaktadır (Ertekin ve Tel, 2012).

Romantik ilişkilerde de bireyin yeterli doyumu elde edememesi ya da aşkın bitmesi ile birey negatif bir duygudurumuna bürünebilir. Yani halk arasında “bireyin sürekli bir üzüntü yaşaması” şeklinde tanımlanan depresyon gelişebilir. Depresyon, derin üzüntülü bir duygudurumu içinde kişinin düşünce, konuşma ve hareketlerinde yavaşlama, değersizlik, karamsarlık, isteksizlik, güçsüzlük, durgunluk, duygu ve

düşünceleri ile fizyolojik işlevlerde yavaşlama gibi belirtiler yaşadığı bir sendromdur (Akt; Ertekin ve Tel, 2012).

Depresyon, antik çağdan bu yana bilinen bir ruhsal bozukluktur. M.Ö. 400 yıllarında, tıp literatüründe depresyonu ilk olarak tanımlayan Hipokrat olmuştur. Hipokrat bu tabloyu kara safra fazlalığıyla açıklamış ve “Melankoli” adı altında tanımlamıştır (Georgatas, 1988: Akt; Şireli, 2012).

Depresyon, kişinin etrafındaki uyaranlara yanıt verme düzeyinin belirgin bir şekilde azaldığı, kendisini dış dünyaya kapadığı bir durumdur. Bu süreçte birey kendini yalnız hisseder, kimse tarafından seilmeyen biri olarak görür. Ayrıca bu süreçte iştahta azalma ya da artma, uyku düzeninde bozulma yaşanır. Kişinin öz bakımı azalır. İntihar düşünceleri ve ölüm de bu sürece eşlik edebilir. Tüm bu belirtiler bireyin özel ve iş hayatında problemlere neden olarak işlevselliğini ve dolayısıyla da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkiler (Georgatas, 1988: Akt; Şireli, 2012).

1.1.PROBLEM:

Yetişkinlikte romantik ilişki ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.ALT PROBLEMLER:

1. Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanteri toplam puanı ile Beck Depresyon Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Bireylerin ilişki doyumu düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Bireylerin ilişki izlenimi ayarlama düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Bireylerin ilişkide kendine güveni düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Bireylerin ilişki girişkenliği düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. İlişki doyumu, ilişki korkusu/kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği bireyin cinsiyetine, yaşına, eğitim durumuna ve gelir düzeyine göre değişkenlik göstermekte midir?

1.2.TANIMLAR:

YETİŞKİNLİK: Bireyin mantıksal düşünebildiği, kendi sorumluluğunu aldığı, yaşamsal problemlerle duygusal ve mantıksal olarak baş edebildiği ve sosyal rolünü kabullendiği bir dönemdir (Whitbourne ve Weinstock, 1979 akt; Bentley, 2007).

ROMANTİK İLİŞKİ: Erkek ve kadın arasında gelişen bağılılık, tutku ve yakınlığın bileşiminden oluşan bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986). Romantik ilişkiler; içerisinde flört etme, birlikte yaşama, evlilik ve diğer uzun süreli beraberliklerin yer aldığı bir kişilerarası ilişki biçimidir (Hendrick ve Hendrick, 2006).

DEPRESYON: Genel anlamda depresyon derin üzüntülü bir duygudurum içinde düşünce, konuşma ve harekette yavaşlama, dikkat ve konsantrasyonun azalması, suçluluk, isteksizlik ve motivasyonun düşmesi, durgunluk, değersizlik, yorgunluk, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile fizyolojik işlevlerde yavaşlama gibi belirtileri içeren bir sendromdur (Preskorn, 1999: Akt; Şireli, 2012).

1.3.SAYILTILAR:

1. Araştırma örnekleminin evreni temsil ettiği kabul edilmektedir.
2. Araştırmaya katılan yetişkinlerin Kişisel Bilgi Formu, Beck Depresyon Ölçeği ve Çok Boyutlu İlişki Envanteri'nde yer alan soruları içtenlikle ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
3. Kullanılan veri toplama araçlarının istenilen bilgiyi elde etmede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.4.SINIRLIKLAR:

1. Romantik ilişki ve depresyona ilişkin bulgular “Çok Boyutlu İlişki Envanteri” ve “Beck Depresyon Ölçeği”nden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
2. Araştırma İstanbul ilinde yaşayan 100 yetişkin bireye uygulanmıştır. Elde edilen veriler benzer özelliklere sahip bireylere genellenebilir.
3. Bu araştırmada bireylerin kişisel ve ailesel niteliklerine ilişkin bilgiler kendilerine verilen bilgi toplama formlarına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

1.5.ARAŞTIRMANIN AMACI:

Yetişkinlik döneminde bireylerin yaşadığı romantik ilişkiler daha karışık bir hâl almaktadır. Çünkü bu dönemde birey ergenlik dönemindeki karşı cinsi tanıma isteğinden kurtulmuş, artık hayatını birleştirecek bir birey aramaktadır. Çiftler ilişkiye başladıklarında kişilik ve dışsal faktörlerden kaynaklanan birçok problemle karşılaşabilmektedirler. İlişkinin başlarında bu durumu tolere edebilir ya da birlikte problemlerin üstesinden gelebilirlerken zamanla bu durum daha karmaşık ve içinden çıkılmaz bir hâl almaktadır. İşte bu durumlar bireylerin ruh dünyasında da çeşitli problemlere yol açmaktadır. Bu araştırmanın amacı yetişkinlikteki romantik ilişkiler ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemek ve aralarında anlamlı bir sonuç olup olmadığını ortaya koymaktır.

1.6.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:

Genellikle çok isteyerek başlanan romantik bir ilişkinin istenilen şekilde devam etmemesi sonucu bireyin üzgün ve karamsar olması, kendini yalnız ve değersiz hissetmesi olağan bir durumdur. Bireyler önceki ilişkilerinde yaşadıkları olumsuz deneyimlerinden ötürü yeni bir ilişkiye başlamaya sıcak bakmayabilir, hatta bazen depresif dönemler yaşayabilirler. Bu araştırma, bireylerin yetişkinlik dönemlerinde yaşadıkları romantik ilişkilerin yaşadıkları depresyon düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektedir. Bu çalışma ile elde edilecek olan sonuçlar aile

danışmanlığı ve çift terapisi gibi romantik ilişkilerin ele alındığı danışma alanları için önem arz etmektedir.

BÖLÜM III

ROMANTİK İLİŞKİLER VE AŞK

2.1.Aşk'ın Tanımları

İngiliz dilinde 'aşk' sözcüğü çok sık kullanılmaktadır. Fromm'a (1991) göre "Aşk kişiyi farklı bir varoluş moduna dönüştürebilen bir kavramdır." Aşk, hem aynı zamanda yaşamın en önemli olaylarından biri, hem de aynı zamanda en çok görmezden gelinen tarafıdır (Wilson ve McLaughlin, 2002). Sternberg ve Grajek'e (1984) göre "Aşk en güçlü duygu olabilir ve çok aranır. Aşk için yalanlar söylenir, aldatılır daha da öte olarak öldürülür ve hiç kimse tam olarak aşkın neyi ifade ettiğini bilmez." Freud'a (1924) göre: "Kuvvetli bir ego sistemi, hastalıklara karşı bizi korur. Hasta olmamak adına âşık olmalıyız ve bu olmazsa sinir, stres nedeniyle hasta düşeriz."

Aşk teorik bir kavram olarak karşımıza çıkar ve dış unsurlardan etkilenir. Doğrudan gözlemlenemez; ancak yorumlanabilir. Bu nedenle aşkın tüm kültürlerde geçerli olan bir tanımı yoktur. Aşkın anlamlarının ve deneyimlerinin kültürden kültüre değişmesi nedeniyle aşkın tanımında bir karmaşa yaşanır. Kişilerin aşka dair tecrübeleri, izlenimleri ve bunları dile getiriş şekilleri görecelidir. Buna bir de kavramın şekillenmesinde oynadığı rol eklenince sorun daha da büyür (Sternberg ve Grajek, 1984; Sternberg ve Barnes, 1988; Waller ve Shaver, 1994; Berscheid ve Meyers, 1996; Myers ve Shurts, 2002).

2.2.Psikolojide Aşk

Aşk tutum, davranış ve duyguyu birleştirir. Aşk yetersizlik gibi olumsuz hislerden de ortaya çıkabilir. Araştırmacılar bu olguları birleştirerek, aşkı tanımlamaya çalışmaktadır. Aşk öncelikle şairlere, edebiyatçılara, filozoflara, yazarlara ve sanatçılara konu olmuştur. 1950'li yıllarda aşk konusunun araştırılması bilimsel olarak görülmemiştir ve konu göz ardı edilmiştir. Psikologlar tarafından son otuz yıldır tekrardan araştırma konusu olmuştur (Büyükşahin, 2004). Psikoloji

biliminde aşkın türlerine ilişkin sınıflamalar yapılmıştır (Rubin, 1970; Lee, 1973; Berscheid ve Walster, 1974; Walster ve Walster 1978; Clark ve Mills, 1979; Sternberg ve Grajek, 1984; Hendrick ve Hendrick, 1986; Sternberg, 1986; Hatfield, 1988; Sternberg, 1988; Hendrick ve Hendrick, 1991).

2.3.Kültür ve Aşk Bağlamı

Aşk kavramı bir toplumdan başka bir topluma, bu toplumda ise bir sınıftan diğer bir sınıfa göre değişebilen, evrensel bir psikolojik olgudur. Toplumsal sistemlere göre aşk biçimleri farklılaşır. Aşkın tutkulu, cinsel, melankolik gibi çeşitli türleri vardır (Akt: Ercan, 2008). Kültür, kişilerin romantik ilişkiye dair tutumlarını, davranışlarını, beklentilerini ve tecrübelerini etkileyebilir (Akt: Ercan, 2008).

2.4.Aşkın Kökeni

Aşkla ilgili araştırmalar, yetişkinler arasındaki ilişkiye “toplumsal kuralların etkisi, fizyolojik uyarılma, kişilik yetersizliği ve kişilik yeterliliği” olmak üzere 4 kaynak kategorisi önerir:

1.Toplumsal Kuralların Etkisi: Hatfield (1988)’e göre aşk, öznel kişisel bir yaşantı olarak sınırlandırılmıştır. Böyle bir sınırlama, aşkın evlilikle sonuçlanan işlevini ihmal eder. Aşkın fonksiyonları olan eş konumu ve ana-baba konumu; bir ailenin oluşumu -tek amaç üremek değil- ile birlikte aynı zamanda hizmet dağılımı, tüketim maddeleri için var olan düzenin ve toplumsal sistemin işleyişinin korunması için de gereklidir (Akt: Atalay, 2004).

2.Fizyolojik Uyarılma: Hatfield (1988)’e göre tutkulu romantik ilişkiyle ilgili yeni bir model Walster tarafından oluşturulmuştur. Buna göre tutkulu aşk, fizyolojik anlamda yoğun bir uyarım sonrası, uyarılmanın yaşandığı koşulda aşkın bu hisler için en uygun olduğu anlarda yaşanır (Akt: Atalay, 2004).

3.Kişilik Yetersizliği: Hatfield (1988)’e göre kendi başına ayakta kalamayacak bireyler kendilerini, kendileri gibi yetersiz biriyle arkadaşlığa sürüklerler. Aşk, bireyin gerçekleştiremediği hedeflerini karşısındaki bireye yansıtmasıdır. Bazı

araştırmacılar aşkı bir “bağımlılık” olarak kavramsallaştırırken aşkı temel insani bir tepki olarak ele alırlarken; bazı araştırmacılara göre ise aşk kişilik yetersizliğine bir örnek oluşturur. Bu yetersizlik, bireyin başka bir bireyi bu yetersizliğe karşı tampon olarak kullanmasına veya kişiyi uyuşturucu madde kullanmaya itebilir. Diğer bir yaklaşım ise “güdülemeye karşıt süreçler” modelidir. Kişi için bir şey ilk başta yoğun hazlar verebilir (alkol kullanımında olduğu gibi). Ancak bu yoğun duygular azalırken, onsuz yapamama gibi olumsuz hisler öylesine kişiyi etkiler ki, bağımlı olan kişi o şeye ihtiyaç duyar, o şey olmadan yapamaz hale gelir. Özetle, yetersizlik ile ilgili farklı yazarlar aşka farklı anlamlar yüklemektedirler (Akt: Atalay, 2004).

4.Kişilik Yeterliliği: Hatfield (1988)’e göre çoğu yazar ve insanlar, âşık olma durumunun normal olduğunu ve âşık olamamanın kişilik yetersizliği olduğunu kabul ederler. Bu yetersizliğe bebeğin anneye olan ilişkisindeki emniyet ve sıcaklık gibi kavramların yokluğu neden olur. Aşk ihtiyacını sadece kişilik yetersizliğiyle sınırlandırmamak gerekir. Aynı zamanda bireyin aşk ihtiyacı, kendi şahsına yönelik olan nevrotik ilgisinden kurtulduğunda ortaya çıkan enerjiye eşlik eden sağlıklı kişilik özelliğinden de kaynaklanabilir (Akt: Atalay, 2004).

2.5.Romantik İlişkilerin Gelişimi

Her birey yaşamı boyunca en az bir kez romantik ilişki deneyimine sahip olmuştur. Peki, bu romantik ilişkinin olmazsa olmazları nelerdir? Nasıl bir ilişki beklenir? Bu ilişki nasıl olmalıdır? Neden romantik bir ilişki kurma gereksinimi hissederiz?

Romantik bir ilişkinin koşulları (Solmuş, 2008):

- Cinsellik
- Bilgi paylaşımı
- Aşkın fiziksel olarak ifadesi (sarılmak gibi)
- Kişinin farklı rol kalıplarına sahip olması (hem anne hem iş kadını olmak gibi)
- Kendini ilişkiye adanma
- Sevgiyi hissetme ve hissettirme

- Gurur duyma ve bunu hissetme, hissettirme
- Beraber vakit paylaşımı
- Sosyalleşme
- Kendine bakma (giyim, temizlik)
- Çekici hissetme
- Eşinin fiziksel ve duygusal beklentilerine karşılık verme ve kendi beklentilerinin de tatmini
- Sorumluluk sahibi olma
- Dürüstlük ve sadakat
- İlgili olma ve ilgi beklentisinin tatmini

Romantik ilişkiler eşin duygusal gereksinimleriyle ilgilenilmesi, duygusal bağlılık (sevgi, aşk gibi), ihtiyaçların tatmini (örneğin güvenin kazanılması) ve bireyler arasındaki karşılıklı dayanışma süreci olarak tanımlanabilir (Brehm ve Kassin, 1993). Bu tanım ideal bir romantik ilişkiyi tanımlamaktadır. Birçok araştırmada güvenli ve sağlıklı olmak koşuluyla bir romantik ilişkinin varlığının, kendine duyduğu saygıyı ve güveni arttırdığı, bireyin kendi benliğini değiştirdiği, belirli bir işi yapma konusunda kişiye heyecan kattığı ya da kendisini o an yapmakta olduğu işi yapmada yetkin hissettirdiği görülmüştür (Aron ve ark., 1995).

Romantik bir ilişkide iki birey arasındaki romantik çekimi başlatan ve sürdüren faktörler ise şunlardır (Brehm, 1992; Brehm ve Kassin, 1993; Hinde, 1997; Neyer ve Voigt, 2004):

- **Fiziksel Çekimin Benzerliği:** Kişinin kendisi kadar çekici bulduğu kişiyle romantik bir aşk ilişkisi yaşamak isteyeceğine dair görüşler bulunmaktadır. Fiziksel çekimin, ilişkinin ilk başlarında etkili olduğu bir gerçektir. Uzun vadede başka özelliklerin önemi karşımıza çıkmaktadır.
- **Gereksinimlerin Tatmini ve Tamamlayıcılık:** Bireylerin gereksinim ve ihtiyaçlarının karşılıklı tatmin edilmesi önemlidir. Aynı zamanda zıt kişilik özelliklerine sahip bireyler birbirlerini tamamlayıcı özelliğe sahiptirler.

- **Tutumsal Benzerlik:** Benzer tutumlara sahip olmak romantik ilişkide çekiciliği arttırabilir. Benzer kişilik özelliklerine, algılama ve düşüncelere sahip bireyler birbirlerine çekici gelebilir ve bu tür ilişkilerden doyum sağlayabilirler.
- **Demografik Benzerlik:** Aynı eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, dil, din ya da yaşa sahip olmak çekiciliği arttırabilir.
- **Kişilik Özellikleri Benzerliği:** Romantik ilişki yaşayan bireylerde benzer kişilik özelliklerine sahip olmak, ilişkinin çekiciliğini arttırabilir ancak bu tek başına yeterli değildir. İlişkinin uzun süreli olması için başka özelliklerin de var olması gereklidir.
- **Sosyal İstenirlik:** Kariyerinde belli bir noktaya gelmiş, başarılı erkeklerin daha çekici algılandıkları bir gerçektir. Kadınlar bu özelliklere sahip erkeklerle birliktelik yaşadıkları zaman, bu ödüllere kendilerinin de faydalanacaklarına inanırlar.
- **Uyumluluk:** Korunup kollanacağımızı, önemseneceğimizi, sevileceğimizi, değer verileceğimizi düşündüğümüz bireyleri partner adayı olarak algılayabiliriz.
- **Maruz Kalma Etkisi:** Bir insanla sürekli olarak bir arada bulunmak ya da karşılaşmak çekiciliği arttırabilir.
- **Fiziksel Yakınlık:** İlişkilerde mesafeler önem kazanmaktadır. Aynı şehir ya da semtte yaşıyor olmak önemlidir. Partnerle görüşmek istendiğinde yakında olduğunu bilmek çekiciliği arttırabilir.

2.6.Aşka İlişkin Temel Değişkenler

- **Yakınlık:** Yakınlıkta, empati önemli bir kavramdır. Empati; karşı tarafın mutluluğunu düşünme, ihtiyaç anında partnerinin yanında olma ve bunu isteme, kendini karşı tarafa açabilme ve partnerin davranışını önceden tahmin edebilme gibi davranışları içerir (Weeks ve Treat, 1992). Erikson'a göre

yakınlık paylaşım, kendini kaptırma, adanmışlık, açıklık ve güven ile ilişkilidir. Yakınlık, kişisel değer duygusunun karşılıklı olarak kabul edilmesidir (Akt. Baumeister ve Bratslavsky, 1999). Paul ve White'a (1990) göre ise davranışsal, düşünsel ve duygusal bileşenler içerir ve hem romantik ilişki hem de arkadaşlık ilişkisi için geçerlidir (Paul ve White, 1990).

- **Güven:** Güven duygusu, bir ilişkide oldukça önemli bir kavramdır. Açık iletişim tarzı, kendini açma, etkili problem çözme, gereksinimlerin dile getirilmesi gibi pozitif davranış yapılarını beraberinde getirir (Hinde, 1997). Bazı araştırmacılar (Wieselquist ve ark., 1999) güven kavramını ilişkide partnerle yaşanan bir özellik olarak değerlendirirken; bazı araştırmacılar (Murray ve ark., 1996) güvenin partneri idealize edecek kadar güçlü bir gereksinim olduğunu savunmuşlardır. Bir araştırmada, partnerine güven duyan kişilerin ilişkileri ile ilgili pozitif atıflar yaptıkları görülmüştür (Rempel ve ark., 2001). Rempel ve arkadaşlarına (2001) göre güven, kişinin kendi beklentisiyle partnerin beklentisi çakıştığı bir durum söz konusu olduğunda bile partnerin ihtiyaçlarını giderme arayışını içermektedir. Bir başka araştırmada ise, güvenin ilişkiye olan bağlılığı arttırdığı, bu bağlılığın kişinin ilişki için kendi beklentilerinden vazgeçmesini sağladığı ve bu şekilde partnerin kişiye daha çok güven hissettiği görülmüştür (Wieselquist, ve ark., 1999).
- **Sosyal Alışveriş:** Bu kurama göre, bir ilişkide kazanılan ödüller ve ödenilen bedeller arasında karşılaştırma yapılır. Kişiler, en az bedel ödedikleri ve en çok oranda ödül aldıkları ilişkileri devam ettirmek isteyeceklerdir; çünkü bu şekilde olan ilişkiler kişiler açısından daha tatmin edici olacaktır (Busboom ve ark., 2002).
- **Bir Arada Olma:** Araştırmalar, karşıdaki bireylerle benzer özellikleri taşımak, ailede ilk çocuk olmak ya da kadın olmak gibi faktörlerin bir arada olma ihtiyacını arttırdığını göstermektedir (Brehm ve Kassin, 1993).
- **Eşitlik:** Kişi ilişkiden elde ettiği ödüller ve bu ilişkiye kazandırdıklarıyla, partnerinin ilişkiye yaptığı yatırımlar ve elde ettiği ödüllere ilişkin olarak

karşılaştırma yapar. Birçok araştırmada kadınların eşitsizlik sezdikleri anda erkeklerden çok daha fazla oranda tepki gösterdikleri (Sprecher, 1992), erkeklerde ilişki doyumunun azaldığı, karşı tarafın hak ettiğinden daha fazlasını elde ettiğine inanan kadınlarda ilişkiye olan adanmışlığın düştüğü görülmüştür (Sprecher, 2001).

- **Doyum:** Bir araştırmacıya göre, yaşadığımız ilişki ile olmasını istediğimiz ideal ilişki arasındaki fark doyumun göstergesidir (Hinde, 1997).

- **İlişkiye Bağlılık:** Adanmışlık, ilişkiye yapılan yüksek düzeyde olan yatırımların, bireyin o ilişkiye sahip olmakla elde ettiği yüksek tatminin ve o an için yaşadığı ilişkiden daha fazla oranda tatmin sağlayabileceği başka alternatiflerinin bulunmamasının ürünüdür (Lydon ve ark., 1997; Simpson, 1987). Bağlılık, partner hakkında olumlu atıflar yapmayı, alternatif eş adaylarının yok sayılmasını, partner yıkıcı bir şekilde davranışlar sergilediğinde yapıcı davranmayı getirir (Wieselquist ve ark., 1999). Bir ilişkiyi devam ettirmenin, üç farklı bağlılık yaşantısına göre şekillenebileceği söylenebilir (Johnson, 1991) :

1-Yapısal Adanmışlık: Birey ilişkiyi sürdürmek zorunda olduğuna inanır. Bu yaşantı, bireyin ilişki bitince ödemek zorunda kalacağı bedellerden ya da sosyal baskı gibi dışsal faktörlerden doğmaktadır.

2-Kişisel Adanmışlık: Birey yaşadığı ilişkiyi yaşadığı tatmin düzeyine ve kendi isteğine göre sürdürür.

3-Ahlaki Adanmışlık: Bireyin “sürdürmeliyim” düşüncesiyle o ilişkiyi devam ettirmesidir. Bu yaşantı bireyin sahip olduğu değer sisteminden kaynaklanır (örneğin: “onu hiç bırakmayacağıma dair söz verdim”).

- **Kıskançlık:** Bu duygu kişinin, yaşadığı ilişkiye yönelik bir tehdit unsurunu algılamasıyla başlar fakat bu algı hemen bir davranışa dönüşmez. Kişi önce bu tehdit unsurunun ilişkisi ve kendisi için ne kadar önemli olduğu ve bu unsurla başa çıkıp çıkamayacağı üzerinde düşünmeye başlar. Bu aşamadan sonra kişi olumsuz ya da olumlu bir tepkide bulunur (Brehm ve Kassin,

1993). Kıskançlık ile haset birbirinden farklı duygulardır. Haset, bizim sahip olamadığımız olumlu özelliklere sahip olan bir bireye yönelik yaşadığımız bir hisken; kıskançlık ise kişi ile partner arasında yaşanır (Hinde, 1997). Bazı araştırmalarda, bağlılık arttıkça kıskançlığın arttığı (Rydell ve ark., 2004), bazı araştırmalarda ise ilişkiye adanmışlık arttıkça kıskançlığın azaldığı (Baron ve Byrne, 1991) görülmüştür.

- **Yükleme (Atıf):** Bu kurama göre kişiler başka insanların davranışlarına yönelik açıklamalarda bulunurlar. Her insan yaşadığı olayı anlamlandırmaya çalışır ve buna yönelik atıflarda bulunur. İlişkisinde tatmin olan, mutlu olan, partnerine güvenen, ilişkiye adanmışlık gösteren kişiler partnerlerinden gördükleri negatif davranışları dışsal nedenlere (kötü bir gün, şans gibi) pozitif davranışları ise içsel nedenlere bağlarlar (o çok duyarlı bir eş gibi) (Thompson ve Kelley, 1981; Fletcher ve ark., 1987; Miller ve Rempel, 2004). İnsanların bir ilişkiyi bitirmek istediklerinde daha çok atıfta bulundukları ve bu konuda daha çok düşündükleri görülmektedir (Miller ve Rempel, 2004).
- **Çatışma:** İki birey arasındaki farklı beklenti, niyet ve algı farklılıklarından doğan bir anlaşmazlıktır. Birey kendilik saygısına yönelik bir tehdit algılar ve bunun sonucunda da çatışma ortaya çıkar (Solmuş, 2004). Bir araştırmaya göre partnerler arasında uzlaşma azalınca çatışma artmakta ve ilişki tatmini düşmektedir (Cramer, 2001). Uyum Modeli'ne göre kişi partnerinin yıkıcı bir davranışıyla karşılaştığında, buna yönelik olarak şu dört davranıştan birini sergilemektedir (Rusbult ve ark.,1987; Rusbult ve ark.,1991):

- 1- 'Sözde' Bağlılık: Kişi pasiftir ve durumun kendi kendine iyileşmesini bekler. Sorunların hallolması için dua eder.
- 2- Çıkış: İlişkiyi sonlandırmaktır.
- 3- Önemsememe ya da Kaçınma: Kişi pasiftir ve ilişkinin kötüye gitmesine izin verir. Birey olumlu herhangi bir adım atmaz. Bu kişi partnerini umursamaz, partneriyle daha az zaman geçirir ve onu önemsemez.
- 4- Dile Getirme: Yapıcı şekilde durumu iyileştirmeye çalışır.

- **İlişkinin Bitmesi:** Partnerler arasındaki büyük yaş farklılıklarının, eğitim düzeyinin farklı olmasının, yakınlık duygusunun ve fiziksel çekiciliğin azalmasının süregelen ilişkiyi sona yaklaştırdığını öne sürmüştür (Simpson, 1987). Bir araştırmaya göre, ilişkiden elde edilen tatmin azalınca bireyler ayrılmaya yönelmektedir (Sprecher, 1999). Bir başka çalışmaya göre ise, ilişkilerine çok fazla oranda yatırım yapmış olan kişilerin ilişkinin sonlanmasına daha çok direnç gösterdikleri; ayrıca ilişkiden tatmin sağlayan kişilerin ilişkinin sonlanmasından sonra duygusal anlamda çöküş yaşamaya daha yatkın oldukları görülmüştür (Simpson, 1987).

2.7.Aşkın Önemi

Coutts (1973) aşkı şöyle anlatır: “Kişiliğimi araştırmak, benim için hayatın zorlayıcı taraflarındandı. Tüm hayatım boyunca insanlarla yakınlık kurmaya, istendiğimi bilmeye ihtiyaç duydum. Kişiliğe sahip olmak benim için hem en büyük mutluluk hem de aynı zamanda en büyük acıydı”.

Aşk aynı zamanda evliliğin de ön şartıdır. Knox’a (1979) göre birbirini yoğun şekilde seven insanlar evlenmelidirler. Oysa Storo-Sandor’a (1973) göre, 20. yüzyılda şövalyelerin boşanma davaları sonucunda, kişilerin birbirlerine zorlandıkları ve bu nedenle de gerçek aşkın yasal evlilik ilişkilerinde oluşmadığı ortaya çıkmıştır. Gerçek aşk, iki taraf özgürce beraber değillerse oluşmamaktadır (Knox, 1979).

Freud (1960)’a göre aşk, sağlıklı bir kişilik oluşturmada önemlidir. Erikson (1963) ise aşkı gençlik çağındaki en önemli gelişim basamağı olarak görmüştür. Psikosomatik rahatsızlıklar üzerinde çalışan bir uzman, bekâr, dul ya da boşanmışlarda yalnız olmanın kalp hastalıklarına ya da erken doğum yapmaya sebep olduğunu yazmıştır (Lynch, 1977). Bir araştırmada, 679 üniversite öğrencisinin %80’inde âşık olma duygusunun kişiye kendini güçlü hissettirdiği saptanmıştır (Kanin, 1970).

14. ve 15. yy da Avrupa’da orta sınıfın gelişmesiyle gerçek aşkın evliliğin bir parçası olabileceği fikri öne atılmıştır. Orta sınıfın yükselmesiyle iş birliği ve

arkadaşlık bağları oluşmuş, bu bağlar eşler arasındaki ideal aşka hizmet etmiştir (Sofilios-Rothschild, 1977). Günümüzde bireylerin aşktan bekledikleri, duygusal doyumdur. Aşkta kişisel geçerlilik, kişisel ilişkiler, yakınlık ve birinin varlığı onaylamayı bulma ümididir (Bach ve Deutsch, 1973).

2.8.Aşk Kuramları

Aşk kavramının, psikolojide araştırma konusu olmasıyla birlikte birçok yeni kuram öne sürülmüştür. Rubin, 1970’lerde hoşlanma ve aşk arasındaki nitel farklılıklar üzerine araştırmalar yapmıştır. Arkadaşça aşk ve tutkulu aşk sınıflandırmaları ise daha sonraki yıllarda karşımıza çıkmaktadır (Berscheid ve Walster, 1974; Walster ve Walster, 1978; Hatfield, 1988). Sternberg’ in (1986) Üçgen Aşk Kuramı (yakınlık, tutku ve kararlı bağlılık) literatürde sıkça karşımıza çıkan modellerdendir. Lee (1973; 1977; 1988) ise aşkı çok boyutlu olarak ele almıştır. Aşka dair ortaya atılan önemli kuramsal modeller şunlardır:

2.8.1.Hatfield’in Kuramı: Arkadaşça ve Tutkulu Aşk

Hatfield ve Walster’a göre tutkulu aşk karşısındaki bireyle bir bütün olmak için duyulan yoğun düzeyde bir istektir. Bu istek karşılıklı olduğunda, haz ve bütünleşme isteği ile de ilişkilidir. Eğer bu istek karşılıksız ise kıskançlık, boşluk, acı, kaygı ve umutsuzluğa neden olur.

Tutkulu aşkı, yoğun bir psikolojik uyarılma olarak da tarif edebiliriz. Tutkulu aşkı ölçmek için geliştirilen bir ölçek olan “Tutkulu Aşk Ölçeği”, bu aşk türünün davranışsal, bilişsel ve duygusal bileşenlerini içermektedir (Akt: Curun, 2004) ve tutkulu aşk bu bileşenlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır.:

1-Duygusal bileşenler:

- Âşık olunma isteği
- Psikolojik uyarılma
- İşler kötü gittiğinde yaşanan olumsuz hisler
- Diğerine yönelik çekim, özellikle cinsel çekim
- Kalıcı ve tam bir bütünleşme isteği

2-Bilişsel bileşenler:

- Diğerini tanıma ve o kişi tarafından tanınma isteği
- Partnere yönelik istemsiz olarak akla gelen yoğun düzeyde düşünceler ve saplantılar
- Diğerini ya da ilişkiyi idealize etme

3-Davranışsal bileşenler:

- Diğerine hizmet etme
- Diğerinin duygularını anlamak için eylemde bulunma
- Fiziksel yakınlık kurma
- Partnerini inceleme

Arkadaşça aşk ile tutkulu aşk arasındaki en önemli fark yakınlık kavramıdır. Arkadaşça aşkta kişiler yakınlık duygusunu çoktan elde etmişlerdir. Tutkulu aşkta ise kişiler yakınlık özlemi çekmektedirler. Hatfield (1988)'e göre yakınlık, bireylerin diğeri ile içten olabilmeye çalışma sürecidir; onların duygu, düşünce ve davranış biçimlerini, farklılıklarını, benzerliklerini keşfetmeleridir.

“Yakınlık duygusu” da tutkulu aşk gibi davranışsal, bilişsel ve duygusal bileşenler içermektedir (Akt: Curun, 2004):

1-Davranışsal Bileşenler: Bireyler fiziksel yakınlık kurmaktan son derece keyif alırlar. Rubin, bu türde olan aşkın diğeri için kendini açma, sorumluluk duyma, dış çevreden bağımsız olma ve bakım verme gibi bileşenleri içerdiğini söylemiştir. Arkadaşça aşkı ölçmek için geliştirdiği ölçekteki maddelerden örneğin biri: “ Eğer onunla olmazsam umudumu yitiririm” şeklindedir. Bu kuramsal model, arkadaşça aşkı tutkulu aşktan ayırır. Arkadaşça aşk keyif ile beslenirken, tutkulu aşk ise gizem ve haz ile beslenir. Arkadaşça aşk, pozitif deneyimlerle ve tutkulu aşk ise tutkulu deneyimlerle beslenmektedir. Fakat gerçekte yaşanan aşk, ceza ve ödülleri içerir. Arkadaşça aşk ve tutkulu aşk arasındaki ayırım kesin olan farklılıklardan öte hangi etkenlerin ağırlıklı olduğu ile bağlantılıdır (Akt: Curun, 2004). Walster ve Walster (1978)'e göre arkadaşça aşk büyük alev söndükten sonra geride

bıraktığı kora, tutkulu aşk ise kişilerin ilişkilerini tüketen aleve benzemektedir.

2-Bilişsel Bileşenler: Yakın ilişkisi olanlar birbirlerinin ilgilerini, geçmişlerini, güçlü ve zayıf taraflarını, korkularını, umutlarını, değerlerini bilirler. Âşık olan insanlar, kendilerine ait pek çok yönü birbirlerine açma konusunda özgürce davranırlar.

3-Duygusal Bileşenler: Çok yoğun düzeyde olan yakın ilişkilerde, bireyler yakınlarını çok fazla severler. Yakınlar birbirleri ile yoğun düzeyde ilgilendikleri için, birbirlerinin sorunlarını hafifletebilme özelliğine de sahiptirler. Yakınlar birbirleri ile derinden ilgilidir. Bu aşkın olumsuz yönü ise öfke, kıskançlık ve depresyondur.

2.8.2.Rubin'in Kuramı: Hoşlanma ve Aşk

Rubin' e (1970) göre aşk, davranışsal, bilişsel ve duygusal öğeleri barındıran bir çeşit kültürel olgudur. Rubin'e (1973) göre sevgiliye duyulan aşk ile arkadaşaya duyulan hoşlanma birbiriyle ilişkilidir; ancak farklı tutum, düşünce ve duyguyu içerir. Aşk üzerine ilk önemli adımı, Rubin arkadaşaya duyulan hoşlanma ile sevgiliye duyulan aşk arasındaki farklılığı belirterek atmıştır.

Rubin'e göre aşkın üç temel ögesi vardır: “Yakınlık, gözetme ve bağlanma”. Rubin yakınlığı, diğeriyle yoğun bir bağ kurma, düşünce ve duygularını daha farklı biçimde paylaşma ve yansıtmaya; gözetmeyi, kişinin kendi mutluluğundan çok karşısındakinin mutluluğunu önemseme; bağlanmayı ise diğeriyle olabildiğinde bir arada olma ve o kişiden duygusal destek görme olarak tanımlamaktadır (Rubin, 1970).

2.8.3.Sternberg'in Üçgen Aşk Modeli

Sternberg'e göre aşk üç farklı öğeden oluşur ve bunların bir üçgen oluşturduğundan yola çıkarak Üçgen Aşk Modeli'ni geliştirir. Bu modeldeki üç bileşen “tutku, yakınlık ve karar/bağlılık” tır.

Tutku bileşeni, güdüseldir. Beğenme, romantizm, fiziksel çekicilik ve cinsellik gibi duygulardan meydana gelir. Birçok bireyin tutku yönünü cinsel istekleri oluşturur. Bireyin etkileme yeteneği, kendine güveni ve kendini gerçekleştirme gibi konularda da tutku önemlidir.

Yakınlık kendini açma, kişinin aşk ilişkisinde paylaşımı, bağlılık ve yakınlık gibi olguları içermektedir. Bu duygular, partnerler arasında sıcak bir aşk ilişkisi yaşanmasına yol açar.

Karar ve bağlılık faktörü ise iki farklı şekilde düşünülebilir. Uzun dönemli olan aşkı sürdürme kararlılığı; kısa dönemli olan ise kişinin diğer bir kişiye âşık olduğu kararıdır.

Tutku, yakınlık ve bağlılık bileşenleri, Üçgen Aşk Modeli çerçevesinde tanımlanan sekiz farklı aşk türünü oluşturur (Papalia & Olds, 1988; Atkinson, 1999; Sternberg, 1988). Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı'nda açıkladığı sekiz aşk türü şu şekildedir (Sternberg ve Grajek, 1984; Sternberg, 1988):

1- Hoşlanma/Beğenme (Yakınlık Bileşeni): Yakınlık bileşeninin hâkim olduğu, tutku ve karar/bağlılık bileşeninin olmadığı ilişkiler olarak açıklayabiliriz. Bireyin başka bir bireye karşı sıcaklık duyması ve kendini yakın hissetmesi durumudur. Uzun süreli bağlılık ve tutku duyguları yaşanmaz. Doğru arkadaşlık ifadesinde yer alan duygu ve tecrübeleri ifade eder.

2- Romantik Aşk (Tutku + Yakınlık Bileşenleri): Bu aşkta, karar/bağlılık gerekli değildir. Tutku ve yakınlık faktörlerinin bulunduğu ilişki türleridir. Bireyler hem duygusal hem de fiziksel olarak birbirlerine ilgi duyarlar. Bu aşk türünde ilişkinin geleceği belirsizdir. Bazı araştırmacılar, romantik aşk ile delicesine aşk türünü birbirine benzetmektedirler; fakat romantik aşk türünde her iki tarafta da karşılıklı olarak yakınlık ve tutku hisleri bulunmaktadır.

3- Boş Aşk (Karar/Bağlılık Bileşeni): Karar/bağlılık bileşeninin egemen olduğu, yakınlık ve tutku bileşeninin bulunmadığı ilişki türleridir. Fiziksel çekim ve duygusallığın zamanla sonlandığı, uzun yıllar süren ilişkiler bu türe girer.

4- Delicesine Aşk (Tutku Bileşeni): Tutku bileşeni egemendir. İlk görüşte aşk, bu türe girer. Birey fiziksel ve zihinsel olarak aşk nesnesinden çabuk etkilenir. Kişi kafasında idealize ettiği bireye karşı aşkını saplantı haline dönüştürür.

5- Aptalca Aşk (Bağlılık+Tutku Bileşenleri): Yakınlık bileşeni yoktur. Bağlılık ve tutku bileşeni hâkimdir. Hollywood tarzı bir aşk türüdür. Filmlerdeki gibi insanlar tanışır ve kısa bir zaman içinde de evlenmeye karar verirler. Sadece tutkuya dayalı bir bağlılık yaratılır. Aptalca aşk türünde stres hâkimdir çünkü tutku ortadan kaybolduğu ya da bu tutku boyutu azaldığı zaman geriye bağlılık kalır. Bağlılık bileşeni, zaman içinde derinlik kazanır. Diğer yandan yakınlığın oluşması için her zaman bir şans vardır; ancak bireylerin beklentileri yakınlığın oluşmasına yardımcı olacağına engel olur. İnsanlara göre evlilik cennetten çıkmadır; oysaki insanlar evliliği daha iyi hale getirebilmek için nelerin yapılması ya da nelerin yapılmaması gerektiğinin farkında değillerdir. Tutkuyu egemen hale getirirler ancak tutku azalınca da hayal kırıklığına uğrarlar (Akt: Uğurlu, 2004).

6- Arkadaşça Aşk (Bağlılık+Yakınlık Bileşenleri): Tutku bileşeni yoktur. Yakınlık ve bağlılık bileşenleri egemendir. Evliliğin ilerleyen senelerinde ve uzun ilişkilerde genellikle görülür. Çoğu evlilik tutku bittikten sonra arkadaşça aşka dönüşmektedir. Birçok romantik aşk ilişkisi zaman geçtikçe arkadaşça aşk ilişkisine dönüşebilir; çünkü tutku ortadan kaybolduktan sonra yerini yakınlık alır. Bazı insanlar romantizm olmadan yaşayamazlar, arkadaşça ilişkiyi kabullenemezler. Romantizmi yakalamak için yeni aşk arayışları görülebilir; ancak bu ilişkiler tekrar arkadaşça bir durum olacaktır.

7- Mükemmel Aşk (Yakınlık+Bağlılık+Tutku Bileşenleri): Bağlılık, yakınlık ve tutku bileşenleri bir arada ve dengededir. Çoğu insanın romantik ilişkilerde yaşamak istediği aşk türüdür.

8- Aşksızlık: Sternberg'e göre üç bileşenden (bağlılık, yakınlık, tutku) hiçbirisi bulunmuyorsa bu aşksızlık olarak adlandırılır. Bunlar zorunlu ilişkilerdir, arkadaşlıktan bile söz edilemez.

Sternberg'in modeline dayalı olarak geliştirilen Aşk Üçgeni Ölçeği 45 madde ve üç alt ölçekten (bağlılık, yakınlık, tutku) oluşmaktadır. Aşk Üçgeni Ölçeği, faktörlerinin yeterince ayrışmaması ve modelde açıklanan üç bileşenin ölçme aracında eşit olarak yer almamasından ötürü eleştirilir (Hendrick, 1988).

2.8.4.Lee'nin Modeli: Aşkın Çok Boyutlu Biçimleri

John Lee (1973) tarafından "Aşk Türleri Teorisi" tanımlanmıştır.

2.8.4.1.Teorinin Gelişim Süreci:

Lee (1973; 1977), aşk tiplerini birincil ve ikincil renklerle ilişkilendirir. Lee, ilk incelemelerinde arkadaşça aşk (storge), tutkulu aşk (eros) ve oyun gibi aşk (ludus) olarak 3 tane birincil; mantıklı aşk (pragma), özgeci aşk (agape) ve sahiplenici aşk (mania) olarak 3 tane ikincil aşk türü tanımlamıştır. İkincil aşk türleri, birincillerin kendine özgü bileşenlerinden farklı bileşenlere sahiptir. İkincil bir aşk türü, kırmızı ve sarı gibi iki ana rengin karışımından oluşan turuncuya benzer şekilde, kendine özgü bir karakteristiğe ve renge sahiptir. İkincil renkler gibi ikincil aşklar da, birincil aşklardan doğmalarına rağmen, birincil aşklarda karşımıza çıkmayan farklı özelliklere sahip karışımlardır.

Doğada üç temel renk vardır: Sarı, mavi, kırmızı. Bu üç temel rengin karışımlarından, diğer bütün renkler meydana gelmektedir. Temel renklerden üstün özelliklere sahip değildir. Benzer şekilde, hiçbirine indirgenemeyecek üç birincil aşk çeşidi vardır: Arkadaşça aşk, oyun gibi aşk ve tutkulu aşk. Tutkulu aşk ve oyun gibi aşk birleşerek sahiplenici aşkı, oyun gibi aşk ve arkadaşça aşk birleşerek mantıklı aşkı, arkadaşça aşk ve tutkulu aşk birleşerek özgeci aşkı oluşturur.

Aşkın kurgusal olan ve olmayan yazınlarının geniş çapta bir araştırmasıyla, aşk tipleri teorisi başlamış; bir jürinin desteği ile aşkın altı tipi geliştirilmiştir. Likert ölçeği ile aşk tiplerinin ölçümü zor olduğundan Lee 1500 adet karttan oluşan "aşk tipleri kartları" nı geliştirmiştir. Aşk tipleri kartları, bir ilişkide olabilecek duygu, olay ya da fikirlerin kısa bir tanımını içerir. Denekler, sayısı 170'i bulan soruları cevaplama karşılığında gereken kartları seçer. Kart grupları, farklı tarzda sorular

içermektedir. Boş kartlar da bulunmaktadır. Lee, toplumun çeşitli kesimlerinden ve üniversitelerden seçilmiş 16-70 yaş arası 120 gönüllüden en az 100 bin veri toplamış ve bu verilere dayanarak aşk çeşitleri ile ilgili profiller oluşturmuştur.

2.8.4.2.Aşkın Türleri:

a. Mantıklı Aşk (Pragma): Mantıklı aşk türüne sahip olan insanlar partnerinin dinini, yaşını, eğitim düzeyini, ailesini vb. göz önünde bulundururlar. Uygun bir tercih yaptıkları zaman sadıktırlar. Görücü usulü evlenmek ya da ortaklık gibi tarihi kökeni olan ve modern zamanda internetten sevgili bulmaya benzetebileceğimiz aşk çeşididir. Cinsel yakınlık pek önemli değildir.

b. Arkadaşça Aşk (Storage): Kişiler arasında etkileşim yavaş yavaş gelişir. Cinsel yaklaşma ve arkadaşlık temellidir. Ortak zevkler, fiziksel çekimden daha önemlidir. Sevgilileri hakkında pek fazla kafa yormaktan kaçınırlar. Planlar yapılması, karşılıklı olarak ihtiyaçların tatmini ve beraber eğlenebilmek önem taşır. Kişiler ne gelecekte daha iyi bir sevgili bulma ne de belli bir fiziksel tip tercihleri vardır.

c. Sahiplenici Aşk (Mania): Bu aşk türündeki insanlar, âşık olma konusunda kaygılıdırlar. Fiziksel tip tercihi belirsizdir. Kıskançlık, yoğun duygusallık ve saplantı şeklinde karakterizedir. Uykusuz kalan, partnerlerini düşünmeden duramayan ve duygusal heyecan seviyeleri üst düzeyde olan kişilerdir. Kişinin gergin olması ve depresyon çoğu zaman ilişkinin olumsuz etkilenmesine neden olur. Reddedilmeye karşı duyarlıdırlar. Partnerlerini gerçek ya da gerçek dışı rakiplerden kıskanırlar. Sevgilileri ile uzun süre görüşmemeye tahammül edemezler. Devamlı olarak sevdiklerini duymak isterler.

d. Oyun Gibi Aşk (Ludus): Adanmışlık sınırlıdır. Gelecek planı yoktur. İlişkiler kısa sürelidir. Kişiler birden çok partnere sahiptir. Kıskanma ve sahiplenme duygusu azdır ve karşısındaki kişiden de bunu beklerler. Gönül ilişkilerinden hoşlanırlar ve bunu hayat tarzı haline getirirler. İlişkide eğlence ya da zevk biterse ilişkinin de sonlanması anlamına gelir. Çok çeşitli fiziksel tiplerden hoşlanabilirler.

e. Özgeci Aşk (Agape): Bu aşk türüne sahip kişiler sabırlı, anlayışlı ve destekçilerdir. Bu tür kişiler âşık gibi görünmezler. Anne-çocuk arasındaki ilişki gibidir. Duygudan çok mantıkları ile hareket ederler. Hediye aşk olarak tanımlanabilir, karşılık beklenmez. Lee'ye göre bu aşk türü idealin de fazlasını ifade etmektedir.

f. Tutkulu Aşk (Eros): Bireyler kendilerine çekici gelen tipi açıkça ifade edebilirler. Partner adayı bu ifadeye uygun özellikler taşıyorsa hızlı bir hayranlık doğar. Aşkı aramazlar; ancak âşık olmayı çok isterler. Çok talepkâr insanlar değillerdir. Partnerlerini sık sık görmek isterler. Bu aşk türündeki insanlar karşısındaki partnerini mutlu etmek için çok çaba sarfederler. Özel günler bu bireyler için önemlidir. Bu tür kişiler tek eşlilerdir. Cinsellik bu ilişki türü için çok önemlidir. Cinsellik açısından, bu aşk türüne sahip insanlar deneyimlerin en iyisini yaşarlar.

2.8.5.Yatırım Modeli

Rusbult'a (1980) göre, kişinin ilişkiye olan adanmışlığı alternatifleri karşılaştırma düzeyine, ilişkiden elde ettiği tatmine ve yaptığı yatırımlara bağlıdır. Kişiler, alternatif karşılaştırma düzeyleri düşük olduğunda, ilişki doyumu sağlayıcı olduğunda ve o ilişkiye çok fazla yatırım yaptıklarında o ilişkiye bağlı olacaktırlar (Agnew ve arkadaşları 1998; Johnson ve Rusbult, 1989).

2.8.6.Kendiliği Genişletme Kuramı

Bu modele göre, kişi partnerinin özelliklerini ya da kaynaklarını (deneyim, bilgi vb.) kendi kaynak ve özellikleri ile birleştirerek hem benlik saygısını hem de benlik yeterliliğini artırır (Aron ve ark., 1995). Aron ve Aron'a (1997) göre, insan kendiliğini (benliğini) genişletmek ister, bunu diğeriyle kurduğu yakın ilişki aracılığıyla gerçekleştirebilir ve böylece iki tarafın da kimliği zenginleşecektir.

2.8.7.Aşkın Psikanalizi

Freud'a göre, kişi ben idealini eşe yansıtarak aşkı oluşturur. Birey, eşine kendi 'ben'ine olduğu gibi davranış sergiler ve âşık olma durumu söz konusu olduğunda narsistik libidonun belli bir kısmını eşine aktarır. Âşık olma durumunda, eş ben ideali

olan şeyin yerine geçer. Eş yani nesne daha değerli hale geldikçe, ben gittikçe daha az şey beklemeye başlar. Böylece ben tamamen feda edilebilir. Eş yani nesne artık kusursuzdur. Eş yani nesne, kişiyi yani ‘ben’i yutar (Chassequet-Smirgel, 2005).

Nesne İlişkileri Okulu’nun önemli temsilcilerinden biri olan Kernberg’e (1995) göre ise aşk, çok karmaşık olan duygusal bir yönelimdir. Aşk, şu unsurlardan meydana gelmektedir:

- İlişkiye ve kişiye yoğun bir adanmışlıkla birlikte yürüyen yetişkin bir idealleştirme biçimi
- Diğer kişiye karşı duyulan cinsel heyecan
- Diğeriyle karşılıklı bir genital özdeşleşme ve diğeri cinsel kimliğiyle derin bir eşduyumu gerektiren bir özdeşleşme
- Saldırganlıkla yüklenmiş ve libidanal olarak benlik ve nesne temsillerinin bütünleşmesinden doğan aşk
- Romantik ilişkinin nesne ilişkisi, çiftin süper ego yatırımı ve cinsel ilişki bakımından tutkulu yönü

2.8.8.Aşkın Prototipik Modeli

Fehr (1988), yaptığı bir araştırmada üniversite öğrencilerinden romantik ilişki ile ilgili olarak akıllarına gelen ilk düşünceyi tek bir kelime olarak ifade etmelerini istemiş ve öğrencilerin cevaplarını sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma aşamasından sonra ortaya 68 kelime çıkmıştır ve bunlar içerisinde ilk on sırayı “dürüstlük, saygı, arkadaşlık, güven, bakım/koruma, sadakat, ilişkiye adanmışlık, eşin ihtiyaçlarıyla ilgilenme, destekleyicilik ve eşi olduğu gibi kabul etme” oluşturmuştur. Bu araştırmada dikkati çeken birkaç önemli saptama da yapmıştır; örneğin romantik ilişkiyi tanımlarken kullanılan “her an onu düşünmek” gibi ifadeler sıralamanın en altlarında yer almaktadır. Sıralamanın ortalarında ise “tutku” ve “seksi görünüm” gibi cinsellikle ilgili ifadeler yer almaktadır. Daha ilginç olan kısmı ise, bu araştırmaya katılan deneklerin yarısından fazlasının kadın olmasıdır (Fehr, 1988).

2.9.Aşk ve Kişilik Özellikleri: Beş Faktör Kişilik Modeli

Beş faktör kişilik modeli, gündelik dilde kullandığımız sıfatların faktör analizi sonucu insanların kişilik yapılarını tanımlamak amacıyla geliştirilmiştir. Davranışlar ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin sistematik bir biçimde incelenebilmesi ve kişilik yapılarını entegre etmesi açısından bu model ilgi çekicidir (Solmuş, 2004).

Beş faktör kişilik modelinde her boyut olumlu ve olumsuz olmak üzere iki kutuptan oluşmaktadır. Örneğin, nevrotiklik olumsuzluğu ifade ederken; dışadönüklük olumluluğu kapsar. Beş faktör modelinde yer alan temel özellikler şöyle açıklanabilir (Solmuş, 2004):

a) Duygusal Denge/Durağanlık – Nevrotiklik: Nevrotik kişiler, çeşitli davranış bozuklukları geliştirebilir. Uzun süreli negatif duygulanımlar yaşamaya yatkındırlar. İlişki kurmakta ve bu ilişkiyi sürdürmekte zorluk çekerler. Bu tip kişiler strese daha yatkındırlar. Nevrotikliği düşük olan kişilerin ise genellikle uysal, sakin, pozitif duygulanımlar yaşamaya yatkın, kendine güvenleri yüksek ve yaşam doyumları yüksek bireyler oldukları görülmüştür.

b) Gelişime/Deneyime Açıklık – Deneyime Kapalı Olma/Gelenekçi Yapı: Gelenekçi kişiler, ilkeler ya da kurallara katı bir biçimde bağlı, hayal kur(a)mayan, yaratıcı ol(a)mayan, ilişkilerinde katı tutumlara sahip, maceralardan hoşlanmayan, alışılmış davranış ya da iş kalıplarını benimseyen kişilerdir. Gelişime açık kişiler ise, yeni deneyimlere karşı ilgi gösterirler. Kurallar konusunda katı değillerdir. Geleneksel cinsiyet rollerini kabul etmezler. Kendilerini ifade ederken özgün ve bağımsız olmayla ilgili kavramlar kullanırlar. Hayal güçleri kuvvetli, yaratıcı, içgörü sahibi, cesaretli ve liberal kimselerdir.

c) İçedönüklük – Dışadönüklük: Dışadönüklüğü düşük olan kişiler sıkılgan, sessiz ve utangaç bireylerdir. Dışadönüklülüğü, kendini ifade edebilme ve sosyalliğin bir bileşeni olarak düşünebiliriz. İçedönük kişilere göre daha sempatik, konuşkan ve aktiflerdir. Ödül kazanma ve üstün olma isteği yüksektir. Stres durumlarında problem odaklı başa çıkma yöntemlerini kullanırlar.

d) Uyumluluk – Düşmanlık: Uyumlu kişiler güvenilir, affedici, hoşgörülü, yardımsever ve uzlaşmaya önem veren kişilerdir. Düşmanlık boyutu; kendine odaklılık, kıskançlık ve kindarlıkla karakterize iken; uyumluluk ise esneklik, destekleyicilik ve alçak gönüllülükle belirlenir.

e) Disiplinlilik – Amaçsızlık: Disiplinlilik; başarı odaklı olmayı, organize olmayı, dikkatliliği, yoğun çalışmayı, kararlılığı, etik ilkelere bağlılığı ve başlanan bir işi bitirebilme becerisini ifade eder.

Beş Faktör Modeli ve romantik ilişkiler arasındaki bağlantıyı ortaya koymak üzere yapılan çeşitli araştırmalarda önemli bulgular elde edilmiştir:

- Uyumluluk, sorumluluk ve dışadönüklüğün ilişki tatminini belirleyen unsurlar oldukları belirlenmiştir (Watson ve ark., 2000).
- Evli kadınların nevroitiklik seviyelerinin artmasına eş zamanlı olarak ilişkiye yabancılaşmalarının da arttığı ve ait olma ihtiyacı ve evliliklerindeki tatmin duygusunun ise azaldığı; bu kadınların aşırı kontrolcü, baskı kuran ve dışadönük erkeklerle hayatlarını birleştirdikleri görülmüştür (Moffitt ve ark., 1986).
- Nevrotik eşleri olan kişilerin tatminsizlik yaşadıkları (Watson ve ark., 2000); nevroitiklik seviyesi arttıkça ilişki tatmininin düştüğü ve boşanmanın arttığı (Arrindell ve Luteijn, 2000; Barelds, 2005; Neyer ve Voigt, 2004) saptanmıştır.
- Eşe verilen önemi, eşe olan bağlılığı ve ilişki tatminini belirleyen en önemli faktörün uyumluluk olduğu bulunmuştur (Neyer ve Voigt, 2004).
- Yeni deneyimlere açık olma ve dışadönüklük arttıkça, ilişkiyi sonlandırmanın da arttığı görülmüştür (Barelds, 2005).

2.10. Hinde'nin Kişilerarası İlişki Modeli

Bu modele göre ilişkiler davranışlar dizisinden oluşmaz. İlişkiler etkileşimler dizisinden oluşur. Bu modelin odak noktası, kişilerin birbirleri üzerindeki etkileridir. Ancak, sadece o bireylerin kişilik ve davranış özellikleriyle açıklanamaz. Her ilişki

başka ilişkilerden etkilenirken, diğer yandan onları da etkiler ve bir ilişkiler ağı içerisinde yer alır.

Bu kurama göre, ilişkiler çeşitli boyutlarda tanımlanabilir. Bu boyutlar; ilişkilerdeki kişilerin davranışlarındaki karşılıklı olarak birbirini tamamlayıcılık, bireyin kendisini ve ilişkide bulundukları kişileri algılayış ve bu algıların ilişki kavramları ve ideal kişiye benzerliği, benzerlik, bireylerin ilişkinin gelişmesine ve devamına adanmışlıkları, etkileşimlerin çeşitliliği, içeriği, niteliği, farklı etkileşimlerin göreceli olarak örüntü ve sıklıklarından doğan nitelikleri olarak belirlenmiştir. Bu boyutlardan en az bir tanesi bir ilişkide bulunabileceği gibi, birkaçı da ilişkide yer alabilir (Atak ve Taştan, 2012).

2.11.Snoek ve Levinger'in İlişki Düzeyleri Modeli

Bu kuramda, dört ayrı ilişki düzeyinden bahsedilir. İlk düzey sıfır ilişkidir. İki kişi birbirinin varlığından haberdar değildir. İkinci düzey fark etmedir. Bireylerde, kişilerarası ilişki bulunmamaktadır. Bireylerden biri, diğerinin dış görünümünün farkındadır. Üçüncü düzey ise yüzeysel ilişkidir. Kişiler arasında ilişki vardır. Dördüncü düzey ise karşılıklı ilişkileri kapsar. Kişilerin etkileşimlerinin yoğunluğuna göre, bu düzeydeki ilişkiler değişmektedir. Bu modele göre, ilişkiler bu dört düzey arasında geriye ve ileriye doğru değişiklik gösterebilmektedir (Atak ve Taştan, 2012).

2.12.Biyolojik Aşk Kuramı

Romantik ilişkilere ilişkin evrimsel model, aşkın kendiliğinden oluşan bir eylemler sınıflamasını temsil ettiğini savunmaktadır. Bu sıralamayı, temelde tüm aşk eylemleri izler. Üreme açısından değerli bir partneri kendine çekebilmek için, karşı cinsin bireyleri tarafından istenilen bazı kaynakları göstermek gerekir. Temel amacı türün devamını sağlamak olan aşk eylemleri, bugüne ilişkin amaçlara hizmet etmektedir. Bu amaçlar sadakat ve koruma, cinsel yakınlık, kaynak sergileme, ana babalık yatırımı, kaynak paylaşımı, üreme ve evlilik yatırımdır. Başarılı çocuklar üretebilmek için bu görevlerin başarılanması gereklidir (Atak ve Taştan, 2012).

Belli kaynakların belli bir cinsiyet için k t olması ve cinsiyetlerin eşit kaynaklara sahip olmaması nedeniyle, kaynak sergilemede konusunda kadın ve erkekler arasında farklılıklar vardır. Erkekler zenginliklerini, kadınlar ise doğurganlıklarını gösterirler. Sadakat ve koruma, e lere bağlılığı garanti etmektedir. Bu sınıflamadaki a k eylemlerine örnek olarak, erkeğin başka bir kadınla yaşayabileceği cinsel fırsata karşı direnmesi, kadının diğer erkeklerle çıkmayı bırakması gösterilebilir. Koruma eylemi her iki cinsiyette de görülür. Evlilik sınıflamasındaki a k eylemlerine örnek olarak, bireylerin evlilik kararı vermeleri, gelecek planları yapmaları ve evlenmeleri gösterilebilir. Evlilik  ncesi ve evlilik esnasında da a k eylemlerinin dördüncü amacı cinsel yakınlıktır. Cinsel yakınlık, ilişkinin ileri dönemlerinde heteroseksüel aşkın önemli parçasıdır ve duygusal yakınlık da içerebilir. Üreme olmaksızın ilk dört işlev yerine gelmiş sayılmaz. Bir kadının hamile kalması veya  ocuk sahibi olması örnek olarak gösterilebilir. Hamile kalmayla doğum arasında geçen dokuz ay boyunca her iki cinsiyetin de gösterdiği a k eylemleri, bebeğin yaşamı için son derece önemlidir. Erkeğin barınak, yiyecek, para gibi kaynakları paylaşması, çocuklara yapılacak yatırımın nesnesini sağlama amacına ve kadının güvenliğine hizmet eder. Erkeğin kaynak paylaşımı ailesinin yaşamı ve üreme başarısı için önemlidir. Ana babalık yatırımına göre çocuklar dünyaya geldikten sonra korunmaları, beslenmeleri, eğitilmeleri ve sevimleri gereklidir. Bu modele göre,   ık olan iki kişinin çocukları bir e  bulup, kendileri de  reyebilecek olgunluğa eri emezlerse, aşkın ilk altı görevi başarıyla tamamlanmış sayılmamaktadır (Atak ve Ta tan, 2012).

2.13.A kın Nöropsikolojik Açıklaması

Beyinde bulunan bazı biyokimyasal maddeler a kla ilgilidir.   ık olma süreci psikolojik deneyimler, hormonlar ve genetikle oluşmaktadır. Uygun partneri bulduran içsel rehber, bu etkenlerin birleşimidir. Bu içsel rehberler “a k haritası” olarak adlandırılır (Atak ve Ta tan, 2012).

A kın sinyalleri hormonal açıdan bakıldığında, kalp atı ının hızlanması, yanakların kızarması ve ellerin titremesi şeklinde kendini belli eder. Bir insana   ık olunduğunda asıl etki, beyindeki hipotalamus bölgesinden salınan çeşitli kimyasalların etkisiyle vücut içinde meydana gelir. Fischer’e (2004) göre insanlar

vazopressin, testosteron, dopamin, oksitosin ve adrenalin gibi hormonların etkisiyle âşık olmaktadır. Adrenalin, âşık olan bireyin terlemesinden ve kalp atışının hızlanmasından sorumludur. Dopamin ise âşık olan kişinin karşısındaki insana büyük bir tutkuyla bağlı olmasından ve o kişiyi aklından çıkaramamasından sorumludur. Dopamin üreten hücrelerin aktivitesinde artış, büyük bir tutkuyla yeni âşık olmuş kişilerde gözlenmektedir. Olumsuzlukla sonuçlanan ve reddedilen âşıklarda meydana gelen sıkıntıların kaynağı ise beyinlerindeki dopamin moleküllerinin tükenmesi olarak düşünülmektedir. Vazopressin ve oksitosin ise aşkın bağımlılık evresinde etkilidir. Oksitosin doğum esnasında da salgılanır ve bebek ile anne arasındaki bağ oluşumunda etkilidir. Androstenol, erkek teninde bulunan bir kimyasaldır. Kadınlar yumurtlama döneminde iken bu koku kadınlara çekici gelmektedir. Rafal ve arkadaşları (2006) androstenolün ilk kez erkek domuzlarda ve insanlarda, daha sonra ise tüm hayvanlarda bulunduğunu ve GABA A reseptörleri gibi işlevi olduğunu belirtmişlerdir. Copulines adı verilen ve kadınlarda yumurtlama döneminde salgılanan vajinal salgı erkeklerin ilgisini çekmektedir. Bu salgı, erkeklerde özellikle testosteronun artmasına neden olmaktadır. Gramer ve Jütte (1997) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencisi olan bir grup kadına iki gece üst üste giymeleri için gecelik vermişler ve bu iki gece sonunda bunu erkek deneklere koklatmışlardır. Bazı erkek deneklere ise hiç giyilmemiş gecelikleri koklatmışlardır. Sonuç olarak, erkek denekler kadınların giydiği gecelikleri daha çekici bulmuşlardır. Oksitosin ise cinsel yaklaşma olduğunda salgılanır ve doyum, orgazm ile ilgilidir. Sinding ve arkadaşları (2011), koku karışımlarının davranışsal, bilişsel ve duyuşsal etkilerini yeni doğan tavşanlarında incelemişlerdir. İnsanlarda olduğu gibi tavşan yavrularında da koku karışımlarının algısal sisteme esneklik kattığı bulunmuştur (Atak ve Taştan, 2012).

İnsan beyninin sevdiği yakınlarının acılarını kısmen hissettiği, beyin görüntüleme teknikleri ile belirlenmiştir. Singer (2004), birbirlerine âşık olan 16 çiftle yaptığı bir çalışmada, kadınları MR (manyetik rezonans) görüntüleme makinesi olan bir odaya almış ve sonra kendi eline ya da eşinin eline bir saniye süreyle bir elektrik şoku uygulamıştır. Bu deneyde kadınlar eşlerini görememektedirler. Ancak bir ekrandan şokun eşine mi yoksa kendisine mi uygulanacağını ve şiddetini görebileceği bir odaya yerleştirilmişlerdir. Kadının eşine

de uygulanacağını anladığı zamanda duygulardan sorumlu olan limbik sistemdeki acı bölgesi hareketlenmiştir (Atak ve Taştan, 2012).

2.14.Romantik İlişkiler ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004), ilk çalışmalarında Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında çiftlerin tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkekler kadınlara göre daha özgecidirler; ancak diğer aşk türleri yönünden kadın erkek arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Romantik ilişkide sorun yaşama ile sahiplenici aşk ve oyun gibi aşk türü arasında olumlu ilişki, tutkulu aşk ve özgeci aşk türü arasında ise olumsuz ilişki bulunmuştur. Kişilerin mutlu olmaları ile oyun gibi aşk arasında olumsuz ilişki, tutkulu ve özgeci aşk türü arasında ise olumlu ilişki saptanmıştır.

Büyükşahin (2006) ikinci çalışmasında ise erkeklerin özgeci aşk puanlarının kadınların puanlarından, kadınların tutkulu aşk puanlarının erkeklerin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Tutkulu aşk boyutunda nişanlı veya sözlü olanlar, flört aşamasında olanlardan daha yüksek puan elde etmişlerdir. Flört aşamasında olanlar, sözlü ya da evli olanlardan özgeci aşk türü boyutunda daha düşük puan almışlardır.

Hendrick ve Hendrick (1986) yaptıkları bir araştırmada kadınların mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve arkadaşça aşk puanlarının erkeklerin puanlarından; erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Üniversite öğrencilerinin aşka dair tutumlarını inceledikleri araştırmada ise Asya kökenli Amerikalı öğrencilerin mantıklı aşk ve arkadaşça aşk puanlarının Avrupa kökenli Amerikalı öğrencilere göre daha yüksek; tutkulu aşk puanlarının ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Hendrick ve Hendrick (2002), aşk türleri ile cinsellik arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada aşk tutumları alanında kadınların daha mantıklı, erkeklerin ise daha özgeci oldukları görülmüştür. Cinsellik alanında kadınlar daha kendini açıcı, erkekler ise daha izin vericidir.

Kanemasa ve arkadaşları'nın (2004) Japonya'da romantik aşk deneyimleri ve aşk biçimleri araştırması, Lee'nin (1973) altı aşk türü modeli ile partner izlenimleri ve duygusal tecrübeler gibi birçok romantik deneyim arasındaki ilişkiyi inceler. Bu araştırma kapsamında, denekler 18 – 28 yaş aralığında olup; 343 öğrenciden 159'u kadın, 184'ü erkektir. Katılımcılar, Japonya'daki çeşitli üniversitelerden seçilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; “Tutkulu aşk türü kadınlar için sevgili izlenimlerinin çekicilik, erkekler için ise çekicilik, sosyallik, kibarlık ve sorumluluk değişkenleri ile pozitif yönde ilişkilidir. Tutkulu kadınların özellikle çekicilik konusunda olumlu izlenimleri bulunurken, tutkulu erkeklerin ise romantik kadın sevgililer konusunda pozitif izlenimlere sahip olma eğiliminde olduğu görülmüştür. Oyun gibi aşk türü hem kadınlar hem de erkekler için çekicilik faktörü ile olumsuz yönden ilişkilidir. Buna göre, oyuncu kişiler partnerlerini çekici bulmamaktadırlar. Öte yandan, özgeci ve sahiplenici aşk türü hem kadınlar hem de erkekler için sevgilinin çekiciliğiyle pozitif yönde ilişkilidir. Tutkulu aşk türü pozitif yönde ve büyük ölçüde duygusal tecrübelerin canlılık, rahatlama ve şefkat değişkenleri ile ilişkilidir. Hem kadınlar hem de erkekler için tutkulu aşk; öz algılamaların sorumluluk, güven, nezaket, sosyallik ve çekicilik değişkenleriyle pozitif yönden ilişkilidir. Özgeci aşk türü hem kadınlar hem de erkekler için kibarlık, sorumluluk ve sosyallik değişkenleriyle pozitif yönde bağlantılıdır; yalnızca kadınlar için güven ile pozitif yönde bağlantılıdır. Lee'nin modelindeki özgeci aşk türü tanımlarıyla, özgeci aşk türü ile kibarlık ve sorumluluk arasındaki ilişki büyük oranda uyumludur.” Bu araştırma, Japonya'da altı aşk türünü ve Lee'nin modelini (1973, 1977, 1988) destekler. Her aşk türü partner izlenimleri, öz algılamalar ve duygusal tecrübeler ile eşsiz bir modele sahiptir.

Worobey (2001), “aşk türlerinin mizaç boyutlarıyla ilişkili olduğunu” ortaya koyduğu araştırmasında evlilik ve aile dersleri almış olan 111 erkek ve 439 kadın üniversite öğrencisine Yetişkinler için Mizaç Araştırması Envanteri'ni uygulamıştır. Bu envanter; özgeci, arkadaşça, sahiplenici, tutkulu, oyun gibi ve mantıklı aşk türlerini ölçen 42 maddelik bir ölçektir. Araştırmanın sonuçlarına göre erkekler “özgeci” ve “oyun gibi” aşk türlerinde kadınlara kıyasla daha yüksek puanlar çıkarırken; kadınlar mizaç boyutlarından “korku” ve “sıkıntı” boyutlarında erkeklerden daha yüksek puanlar almışlardır. Kadınlar için sosyallik tutkulu aşka,

öfke ile korku sahiplenici aşka, etkinlik mantıklı aşka ve sosyallik ve sıkıntı özgeci aşka yönlendirmektedir. Erkekler için ise sıkıntı tek sahiplenici aşk göstergesidir ve diğer aşk türleriyle veya mizaç boyutlarıyla bir bağlantısı bulunmamaktadır (Worobey, 2001).

Arnold ve Thompson (1995) ise kişilik bozuklukları ile aşk türleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Veriler, 144 lisans ve yüksek lisans öğrencisinden alınmıştır. Öğrenciler Millon Çok Eksenli Klinik Envanteri – II’yi (Millon, 1990) ve Hendrick ve Hendrick’in Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği’ni tamamlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre “özgeci aşk türüne sahip bireyler kompulsif ve bağımlılık ölçeklerinde daha yüksek puanlar almışlardır. Arkadaşça aşk türüne sahip bireyler depresyon ölçeklerinde daha düşük puan alırlarken, kompulsif ve cazibeli olma ölçeklerinde daha yüksek puana sahiptirler. Mantıklı aşk türüne sahip kişiler hezeyan ve düşünce bozukluğu ölçeklerinde daha yüksek puan almışlardır. Tutkulu aşk türüne sahip bireyler ise antisosyallik, depresyon ve uyuşturucu bağımlılığı ölçeklerinde daha düşük; kompulsif ölçeğinde daha yüksek puana sahiptirler. Sahiplenici aşk türüne sahip kişiler somatoform, depresyon ve sınır kişilik bozukluğu ölçeklerinde daha yüksek puanlar almışlardır. Oyun gibi aşk türüne sahip bireylerin daha az düzeyde bağımlı oldukları; fakat düşünce bozukluğu, alkol bağımlılığı, depresyon, sınır kişilik bozukluğu ve pasif/agresif kişilik bozukluğu ölçeklerinde daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür.

Neto (1994) üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarını araştırmıştır. Bu araştırmaya göre kadınların özgeci ve oyun gibi aşk puanları, erkeklerin puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur (Neto, 1994).

Özer ve Tezer (2008), “aşk türlerinin olumsuz ve olumlu hisleri yordayıcılığını” inceledikleri bir araştırmalarına bir üniversitede lisansüstü eğitim gören 63 erkek ve 70 kadın toplam 133 öğrenci almışlar; bu öğrencilere Kısa Form ile Olumlu ve Olumsuz Duygu Ölçeği ve Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği’ni uygulamışlardır. Bu araştırmalarının sonunda “özgeci aşk ve sahiplenici aşk türlerinin olumsuz hisleri; tutkulu aşk türünün ise hem olumlu hem de olumsuz hisleri anlamlı düzeyde yordadığını” belirlemişlerdir (Özer ve Tezer, 2008).

Kültürler arası farklılıklar konusunda da çok sayıda araştırmada yapılmış (Cimbalo ve ark., 1976; Dion ve Dion, 1993; Sprecher ve ark., 1994) ve aşk türlerinin genellikle kültürden kültüre değiştiği sonucuna varılmıştır.

2.15.DEPRESYON

2.15.1.Depresyon

‘Mizaç’ kelimesini duyunca aklımıza karakter veya huy gelmektedir. Depresyon, mizaç bozukluklarının en ünlüsüdür. Depresyon kelimesinin kullanılmadığı eski zamanlarda, depresyon yerine halk arasında ‘ruhi buhran’ kullanılırdı. ABD’de 1929 yılında başlayan ve daha sonra tüm dünyaya yayılan ekonomik sıkıntıya da ‘Great Depression’ adı verilmişti. Bu hastalığın başlıca belirtilerine bakarsak; bunlar yorgunluk, unutkanlık, isteksizlik, cinsel ilgide azalma ve yaşamdan eskisi gibi zevk alamamadır (Tan, 2008). Batı dillerinde depresyon terimi, bir belirti kümesini veya tanı kriterleri belirlenmiş bir klinik tabloyu ya da bir duyguyu tanımlamak amacıyla kullanılabilmektedir (Favazza, 1985).

Depresyon, fizyopatolojisi hakkında en fazla görüş birliği sağlanmış olan psikiyatrik bozukluk kümesidir. Merkezi sinir sistemi nörotransmitterlerinde işlev bozukluğu olduğu, genel kabul görmektedir. Depresyon aynı zamanda kültürel açıdan da sorgulanmıştır. Çünkü kliniği toplum ve birey arasında çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda, Westermeyer (1989) depresyonu “patoplastik ve kültüre bağlı bozukluklar” adı altında sınıflandırır. Kültür; tanımlama kavramsallaştırılmasında, klinik seyrinde, belirti seçiminde, etiyolojide, çare arama davranışı ve tedavi işbirliğinde rol oynayabilir (Engelsmann, 1982).

2.15.2.Depresyon Teriminin Tarihçesi

Tıp literatüründe depresyonu ilk kez Antik Yunan doktoru Hipokrat tanımlamıştır. Hipokrat bu hastalığı “kara safranın artışı” şeklinde açıklar ve hastalığın adını “melankoli” koyar (Jadhav, 2000).

Günümüzde melankoli depresyonun şiddetli seyreden bir alt türünü tanımlamak için kullanılmaktadır. Melankolinin eş anlamlısı olarak “depression” sözcüğü ise 1750’lerden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Timothy Bright “Melankoli” isimli kitabını, İngiltere’de 1856 senesinde yayınlamıştır. Melankoliyi, doğal ve doğal olmayan diye ikiye ayırmıştır. Bright’e göre, doğal olmayan melankoli oluşumunda kara safra, lenf ve kan bozuklukları rol oynar. Doğal

melankoliye ise kara safra sebep olur. Bright, melankolinin belirtileri olarak durgunluk, karamsarlık, tedirginlik, sıkıntı gibi duygulanımlara dikkat çekmiştir (Köknel, 2000). İngilizceye geçen Fransızca “depression” sözcüğü, Latince “de primere” (aşağı doğru bastırmak) sözcüğünden türemiştir. Türkçe’ye ise “çökkünlük” olarak tercüme edilebilir (Jadhav, 2000).

2.15.3. Depresyonun Epidemiyolojisi

Sıklık: Erkeklerde görülen depresyonun bir yıllık sıklığı kadınlara oranla daha düşüktür. Finlandiya’da %0.2 (Lehtinen ve ark., 1996), İsveç’te ise %0.08 (Gelder ve ark., 1989) görülmüştür. İskoçya’da salt kadınlarla yapılan bir araştırmada %7.8 (Surtees ve ark., 1986) olarak saptanmıştır. Bunun yanı sıra, depresyonun kadınlarda bir yıllık sıklığını %0.27 (Lehtinen ve ark., 1996), %0.25 (Essen-Moller ve Hagnell 1961, Gelder ve ark., 1989) oranlarında bulan çalışmalar da mevcuttur. Toplam 10 ülkede 38000 kişiyle yapılan bir araştırmada, depresyonun bir yıllık sıklığı %0.8-5.8 arasında (Weissman ve ark., 1996), ECA örnekleminin 15 yıllık izlenmesinde %0.3 (Eaton ve ark., 1989), ECA çalışmasında %1.59 (Eaton ve ark., 1989), Stirling Country araştırmasında %0.23 oranında bulunmuştur.

Nokta Yaygınlık: Depresyonun gelişmiş toplumlardaki nokta yaygınlık oranları 16 araştırmada erkeklerde %1.8-3.2, kadınlarda ise %2.0-9.3 arasında bulunmuştur (Boyd ve Weissman, 1982). Bu araştırmalar, bipolar bozukluk ve psikotik depresyonun depresif dönemleriyle sınırlıdır. Afrika’da erkeklerde %14.3, kadınlar ise %22.6 oran bulunmuştur (Blazer ve Williams, 1980; Orley ve Wing, 1979). 1000 kişiyle yapılan bir araştırmada Floransa’da %2.8 oranında bulunmuştur (Faravelli ve ark., 1990). 2417 kişiyle yapılan ve yaş ortalaması 65 olan bir araştırmada nokta yaygınlık erkeklerde %6.6, kadınlarda ise % 10.1 (Roberts ve ark., 1997b) ve 50 yaşından büyüklerle yapılan bir araştırmada nokta yaygınlık 1994 yılına %8.7, 1995’te ise %9.0 oranında bulunmuştur (Roberts ve ark., 1997a).

Periyod Yaygınlık: Depresyonun bir aylık yaygınlık oranı Diagnostic Interview Schedule (DIS) ile yapılan ECA araştırmasında %2.2 (Regier ve ark., 1988), National Institute of Mental Health (NIMH)-ECA araştırmasında ise %1.6 oranında bulunmuştur (Weissman ve ark., 1988). Türkiye’de ise bu oran %18.8

olarak bulunmuştur (Doğan ve ark., 1995). Depresyonun 6 aylık yaygınlık oranı DIS'le yapılan araştırmada ABD'de üç değişik bölgede, erkeklerde %1.7-2.2, kadınlarda %4.1-4.6 (Myers ve ark., 1984) arasında bulunmuştur. NIMH araştırmasında ise %3 (Robins ve ark., 1984; Tollefson, 1993) oranında bulunmuştur.

Depresyonun 12 aylık yaygınlık oranı ise 20 yaşından büyük 865 kişiyle yapılan bir araştırmada (Brown ve ark. 1995) %3.1, ABD'de DSM-III ölçütlerine göre (Uhlenhuth ve ark. 1983) %5.1, İngiltere ve İskoçya'da Present State Examination (PSE)-ICD-9'a göre (Brown ve ark., 1977), ECA-DIS araştırmasında %3.7 (Regier ve ark. 1988), Zurih Çalışması'nda %2.6-6.2 (Angst, 1992), Floransa'da %6.2 (Faravelli ve ark., 1990), NCS araştırmasında ise %10.3 olarak bulunmuştur (Kessler ve ark., 1994, Rothschild, 1999). Bu araştırmaların hepsinde erkeklerde kadınlardan daha düşük oranlar bulunmuştur. Türkiye'de bir araştırmada; kırsal kesimde %6.3, yarı kırsal kesimde %10.5 (Üstün ve ark., 1981), bir başka araştırmada ise yarı kentsel kesimde %13.5 (Küey, 1985) oranında bulunmuştur. Türkiye Ruh Sağlığı profilinde %4.0'dır (Erol ve ark., 1998).

Yaşam Boyu Yaygınlık: Toplam 10 ülkede 38000 kişiyle yapılan araştırmada %1.5-19.0 (Weissmann ve ark., 1996), NCS'de %17.1 (Kessler ve ark., 1994), NIHM-ECA araştırmasında %4.4 (Jefferson ve Greist 1996, Weissmann ve ark., 1988), 1498 kişiyle DIS'le yapılan bir araştırmada %13 (Wells ve ark., 1989), The Schedule for Affective Disorder and Schizophrenia (SADS) ve Research Diagnostic Criteria (Araştırma Tanı Kriterleri) kullanılarak yapılan iki araştırmadan ABD'deki erkeklerde %8.3, kadınlarda %20.3 (Reich ve ark., 1980) ve New Haven'daki ise %18.0 (Duncan-Jones ve Henderson, 1978) oranında bulunmuştur. Bu araştırmaların hepsinde kadınlardaki oran erkeklerinkinden daha yüksektir. Orta yaşlıların katıldığı bir araştırmada ise %19 oranında bulunmuştur (Kitamura, 1998). Depresyonun yaşam boyu yaygınlığının genel olarak %15 dolayında olduğu; ancak kadınlarda bu oranın %25'e kadar çıkabileceği belirtilmiştir (Kaplan ve ark., 1995). Türkiye'de yarı kentsel kesimde %19.0 (Küey, 1985), kırsal kesimde ise %23.6 (Güleç, 1981) oranındadır.

Depresif Belirtiler: Depresif belirtiler, toplumda %13-20 arasında görülmektedir (Boyd ve Weissman, 1982; Gelder ve ark. 1989). Bu belirtiler

boşanmış olanlarda, kadınlarda, düşük sosyoekonomik düzeydekilerde daha yüksek oranda saptanmıştır. Başka bir araştırmada ise depresif belirtiler erkeklerde %10-16, kadınlarda ise %20-24 oranında bulunmuştur (Goldberg ve ark. 1994).

Hastalanma Riski: Major depresyonu olan aile çalışmalarında, depresyona yakalanma riski hastaların birinci derecedeki akrabalarında erkeklerde %11, kadınlarda ise %18 ve toplamda %18 oranında saptanmıştır (Rothschild, 1999).

2.16. Depresyonun Nedenleri

2.16.1. Depresyonun Biyolojik Nedenleri

2.16.1.1. Nörotransmitter Düzeyindeki Bozukluklar

Sinir hücrelerine nöron adı verilir. Nöron budaklanmalarının uç kısımlarında, küçük şişkinlikler bulunur. Bu şişkinlikler, beyinde sinirsel iletimi sağlayan ve adına nörotransmitter denilen birtakım kimyasal maddeler salgırlar. Depresyonun oluşumunda beyinde sinirsel iletime aracılık eden bu nörotransmitterler düzeyinde bir takım bozukluklar olduğunun gösterildiği pek çok bilimsel araştırma yapılmıştır. Bu maddeler arasında depresyonda başlıca rol oynayanlar serotonin, noradrenalin ve dopamindir (Tan, 2008).

2.16.1.2. Depresyona Neden Olabilen Bedensel Hastalıklar ve İlaçlar

Çeşitli beyin hastalıkları depresyon gelişimine yol açabilirler. Bunlardan depresyonla ilişkisi en iyi bilinenleri şunlardır (Tan, 2008):

- **Epilepsi (Sara):** Beyindeki elektrik akımının bozulmasından kaynaklanır. Bu hastalarda intihara bağlı ölümler ve depresyon görülme sıklığı, diğer insanlara göre 10-20 kat daha fazla orandadır.
- **Parkinson:** Yaşlılık dönemi hastalığıdır. Hareket azlığı ve titreme gibi bulgulara neden olur ve depresyon sıkça eşlik eder.
- **Beyin damar hastalıkları (beyin kanamaları ve felç):** Beyinde sağ kısımda oluşan kanamalara veya damar tıkanıklıklarına depresyon büyük oranda eşlik

edebilir. Sağ kısımda oluşan lezyonla, vücudun sol kısmı felç olur. Bu kişi depresyona girerse, iyi olmaya dair umudu azalır ve ikinci bir felç geçirme ya da ölüm riski artar.

- **Bunamalar:** Kişiye unutkanlıktan daha çok depresyon zorluk verir.
- **Beyin tümörleri:** Şakak ve alında oluşan tümörlerde, bireyde depresyon görülebilir. Bu bölgede oluşan tümörler sadece depresyon belirtileriyle bile kendini gösterebilirler.

Endokrin (hormonal) sistemi ilgilendiren çeşitli durum ve hastalıklar da depresyon gelişimiyle ilişkilendirilmiştir. Bunlar arasında en belirgin olanlar şunlardır (Tan, 2008):

- **Loğusalık:** Loğusalık, bir kadının depresyon için en yatkın dönemidir. Çoğu kadın, doğumdan sonra ilk bir ay içinde depresyona girerler. Bu geçicidir ve hafif bir depresif ruh hali eşlik eder.
- **Guatr:** Tiroid bezi hormonlarının normalden az ya da çok salgılanmasına yol açabilen guatr ve benzeri tiroid bezi hastalıklarında hastada depresyon gelişebilir.
- **Böbrek üstü bezi hastalıkları:** Kortizolla ilgilidir. Fazla salgılanması, depresyonun yanı sıra şizofreniye de yol açabilir (Tan, 2008).

Depresyonun sıklıkla klinik tabloya eşlik ettiği gözlenen diğer başlıca hastalıklar ise kanser ve kalp-damar hastalıklarıdır. Bazı kanser türlerinde (pankreas kanseri gibi) depresyon daha sık karşımıza çıkmaktadır. Kanser hastada ümitsizlik yaratır ve kişinin dengesini olumsuz yönde etkileyerek depresyona yol açabilmektedir. By-pass ameliyatı olanlarda veya kalp krizi geçirenlerde huy değişikliği meydana gelebilir ve bu genellikle depresyona bağlanır (Tan, 2008).

Depresyona Yol Açabilen İlaçlar: Depresyona neden olan maddeler genellikle uyuşturucular ve alkoldür. Bunlar kişiye gelip geçici bir haz verirler; ancak beyni tahrip ederek depresyona neden olurlar. Bazı antibiyotikler, verem

ilaçları ve grip ilaçları da depresyona sebebiyet vermektedirler. Akne tedavisinde kullanılan izotretinoin etken maddeli ilaç birçok genci pürüzsüz bir cilde kavuşturmuştur; fakat aynı zamanda bu ilaç depresyona da yol açabilmektedir. İnterferon ise bazı kanser türleri, hepatit ve AIDS tedavisinde kullanılmaktadır ve en ciddi yan etkisi olarak depresyon söylenebilir (Tan, 2008).

2.16.2.Depresyonun Psikolojik Nedenleri

2.16.2.1.Stresli Yaşam Olayları

Kişiyi üzen olaylar, kişide beyin fonksiyonlarını bozar ve depresyona zemin hazırlarlar. Kişi bazen katlanılması zor olan bir acı (sevdiğini kaybetmek gibi) yaşar ve sonra depresyona girer. Bu gibi olan durumlarda üzüntüyü yaşamak normal kabul edilebilmektedir. Bazen de kişide küçük olan stresli olaylar birikebilir ve sonucunda depresyon ortaya çıkabilir. Stres karşısında herkes depresyona girmeyebilir; bu kişinin yatkınlığı ile de alakalıdır (Tan, 2008).

2.16.2.2.Öğrenilmiş Çaresizlik

Depresyon geçiren kimi insanlar, geçmiş yaşantılarında çaresizliği öğrenmişlerdir. Yaşamlarının evvelki senelerinde başlarından geçen olaylar onlara ümitsizliği öğretmiştir ve onlara göre artık kurtuluş yoktur. Bu sebeple, depresyon geçirmiş kişiler karşılaştıkları en küçük engeli bile aşamaz görmeye başlayabilirler (Tan, 2008).

2.16.2.3.Depresyona Yatkınlık Yaratan Kişilik Özellikleri

Bazı kişilik özelliklerine sahip bireylerde depresyon görülme sıklığı artmaktadır (Tan, 2008):

- Aşırı sorumluluk hissi
- Kendinden ve başka insanlardan çok şey beklemek
- Kendine güvensizlik
- Kişiyi bağımlılık
- Onaylanma ihtiyacı

- Titizlik ve mükemmeliyetçilik
- Herkesi hoşnut etmeye çalışmak
- Narsisizm
- Şüphencilik
- Çekingenlik
- Hep ya da hiç şeklinde düşünmek
- Aşırı genelleyicilik
- Kişiselleştirme

2.17.Depresyonun Türleri

2.17.1.Maskeli Depresyon: Bu depresyon türünde, klasik belirtiler yerine bedenın farklı bölgelerinde ağrılar ve kronik baş ağrıları mevcuttur (Kaya, 2011).

2.17.2.Distimik Bozukluk: İki sene ve daha üzeri senelerce devam eder ve kroniktir. Toplumda yaygınlık oranı %6'dır. Bazen majör depresyon atağı da birlikte görülebilir ki, buna çift depresyon denir (Tan, 2008).

2.17.3.Premenstruel Disforik Bozukluk: Menstruel siklusun luteal fazının son haftasında depresif belirtiler düzenli olarak ortaya çıkar ve folliküler fazın başlamasından kısa süre sonra bu belirtiler kaybolur. Bu bozukluğun belirtileri; belirgin anksiyete, irritabilite, konsantrasyon bozukluğu, belirgin depresif mizaç, aşırı duygudurum dalgalanması, ilgi kaybı, halsizlik, uyku düzeni değişikliği, iştah değişikliği, kontrolü kaybetmiş olma duygusu, kulak uğultusu gibi somatik yakınmalardır. Tanı için, bu belirtilerden en az beşinin son bir yıl içinde menstruel siklusların çoğunda karşımıza çıkmış olması gerekmektedir. Belirtiler normal yaşam aktivitelerini belirgin bir şekilde bozmadığı sürece tanı konulmaz (Akt., Taneli, 2001).

2.17.4.Majör Depresif Bozukluk: Bu kişilerde, günlük aktiviteleri sürdürememe ve depresif mizaca ek olarak başka emosyonel ve somatik bozukluklar da bulunur. Tedaviye olumlu etkisi açısından şiddetine göre majör depresyon atakları hafif, orta, şiddetli olmak üzere 3'e ayrılırlar (Tan, 2008). Hafif atakta kişide depresyon bulgularından bazılarına rastlanır ve kişinin günlük işler için ek bir çaba

sarfetmesi gerekir. Orta şiddette atakta kişide birçok depresyon bulgusu gözlenir ve bu bulgular günlük aktiviteleri yapmayı engeller. Şiddetli bir depresyon atağında ise, kişide depresyonun neredese tüm bulguları mevcuttur ve günlük aktiviteler belirgin şekilde kısıtlanmıştır. Sıklıkla ölüm ve intihar düşüncelerine de rastlanır.

2.17.5.Mevsimsel Depresyon: Genellikle sonbahar ya da kış gibi, senenin belirli bir zamanı ile depresif bulguların ortaya çıkışı arasında düzenli bir ilişki bulunur. Bu tür kişiler genellikle yaz aylarında ve hastalık dönemleri arasında düzelirler. Tanı için en az iki sene sürmesi gerekmektedir. Bu kişiler güneşli bir iklimi olan yerlere seyahat ettiklerinde veya suni bir ışık kaynağının altında kendilerini çok iyi hissettiklerini söylerler (Tan, 2008).

2.17.6.Atipik ve Tipik Depresyon: Atipik bulgular; aşırı uykuya rağmen belirgin bir yorgunluk duygusu, uyku süresinde artma (günde 18 saati bulabilir), doymak bilmeyen iştah ve kilo artışıdır. Tipik bulgular ise uykuya geç dalma veya uykuyu sürdürememe, normalden daha az uyuma, iştahsızlık ve kilo kaybıdır. Atipik bulgulara sahip kişiler keyifli deneyimlere olumlu tepki vermeyi sürdürürler. Bu kişilerin çok hassas bir kişilik yapısı vardır. Bu hastalar dürtüsel davranmaya eğilimlidirler. Histriyonik davranış özellikleri göstermeye yatkınlardır. Atipik depresyonu olan hastalarda obsesif, fobik, konversiyon belirtileri, aile ve iş yaşamından uzaklaşma, cinsel uyumsuzluk gibi belirtilerin altında bir çökkünlüğün olduğu kabul edilir (Öztürk, 2004).

2.17.7.Psikotik ve Melankolik Depresyon: En ölümcül tipleridir ve sık görülmezler. Bu tür kişiler aşırı bir ümitsizlik ve değersizlik duygusu yaşarlar. Ölmüş olmalarının daha iyi olacağını düşünürler (Tan, 2008).

2.17.8.Doğum Sonrası Depresyon: Annelerde doğum sonrası görülen depresif tabloya “postpartum depresyon” adı verilir. Kimi anneler doğumdan sonra güçsüzlük, sıkıntı, halsizlik, geçiçi ağlama nöbetleri, bebeğe karşı ilgisizlik ve üzüntü ile karakterize “bebek hüznü” adı verilen bir durum yaşarlar. Anneler, destekleyici tedavilere pozitif yanıt vermektedirler. Hiçbir şeyden zevk almama, üzüntü, karamsarlık, yetersizlik, bebek ve ev işleriyle ilgilenmeme durumunda tam bir depresyon geçirilmektedir ve bu durum doğum sonrası gelişmektedir. Kimi anneler

bebeğini görmek istemez; anne yakınları bebeğe bakarlar. Kimi zaman da çocuğa zarar verme düşünceleri gelişir; fakat gerçekleşmez. Ciddi bir tedavi gerekmektedir ve çoğu anneler bu tedaviyle düzelmektedir. Kimi annelerde ise depresyonun bazı belirtileri uzun süre devam edebilir (Kaya, 2011).

2.17.9.Bipolar Depresyon: Manik dönemler ve depresif duygudurum arasındaki gidip gelen ve sağlıklı dönemler arasında ortaya çıkan duygudurum dalgalanmalarına iki uçlu anlamına da gelen “bipolar” denir. Duygudurumun yükseldiği dönemler, bazı kişilerce daha hafif geçirilebilir ve kişinin enerjisi artıyor izlenimi verebilir, buna hipomanik denir. Manik dönemlerde ise birey kendine zarar verebilecek hareketlerde bulunur; kontrolsüz harcamalar, uygunsuz cinsel davranışlar, uykusuzluk (günler, geceler boyu), grandiyozite (büyüklenme) görülebilir (Akt., Taneli, 2001).

2.18.Depresyonun Tedavisi

Depresyona yönelik yapılan tedavi yaklaşımları iki grupta toplanabilir (Tan, 2008):

1-Psikoterapiler: Psikoterapi, depresyona yatkınlık yaratan kişilik özelliklerinin ve yanlış düşüncelerin konuşma yoluyla ortaya çıkarılıp, düzeltilmesidir. Kendini kötü hissettiren düşüncelerden kurtulan birey, depresyondan da kurtulmuş olur. Psikoterapi gören bireylerde, ek olarak ilaç tedavisi alınsa da alınmasa da depresyonun tekrarlama olasılığı daha düşüktür. 12-20 seans arası psikoterapi genellikle yeterlidir. Görüşme yaklaşık olarak 50 dakika sürmektedir. Başlangıçta seans sıklığı haftada bir iken, düzelme sağlandıkça seans araları uzayabilmektedir (Tan, 2008).

2-Biyolojik Tedavi Yöntemleri: Farmakoterapi (ilaç tedavileri), Elektroşok tedavisi (EKT), Fototerapi (Işık tedavisi), Transmanyetik beyin uyarımı (TMS) vb. (Tan, 2008).

2.19.Depresyon Alanında Yapılan Belli Çalışmalar

Literatüre bakıldığında, bu tez çalışmasına yol gösterecek nitelikte sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan aşağıda kısaca bahsedilmiştir.

Arnold ve Thompson'ın (1995) kişilik bozuklukları ile aşk modelleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında; tutkulu aşk modeline sahip bireylerin depresyon ölçeklerinde daha düşük puanlar aldıkları gösterilmiştir. Aynı araştırmada, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk modeline sahip bireylerin ise depresyon ölçeklerinde daha yüksek puanlara sahip olduğu saptanmıştır.

Düzgün (2009) yaptığı benzer bir araştırmasında, eşlerin depresyon düzeyleri ile evlilikteki romantik doyum arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur.

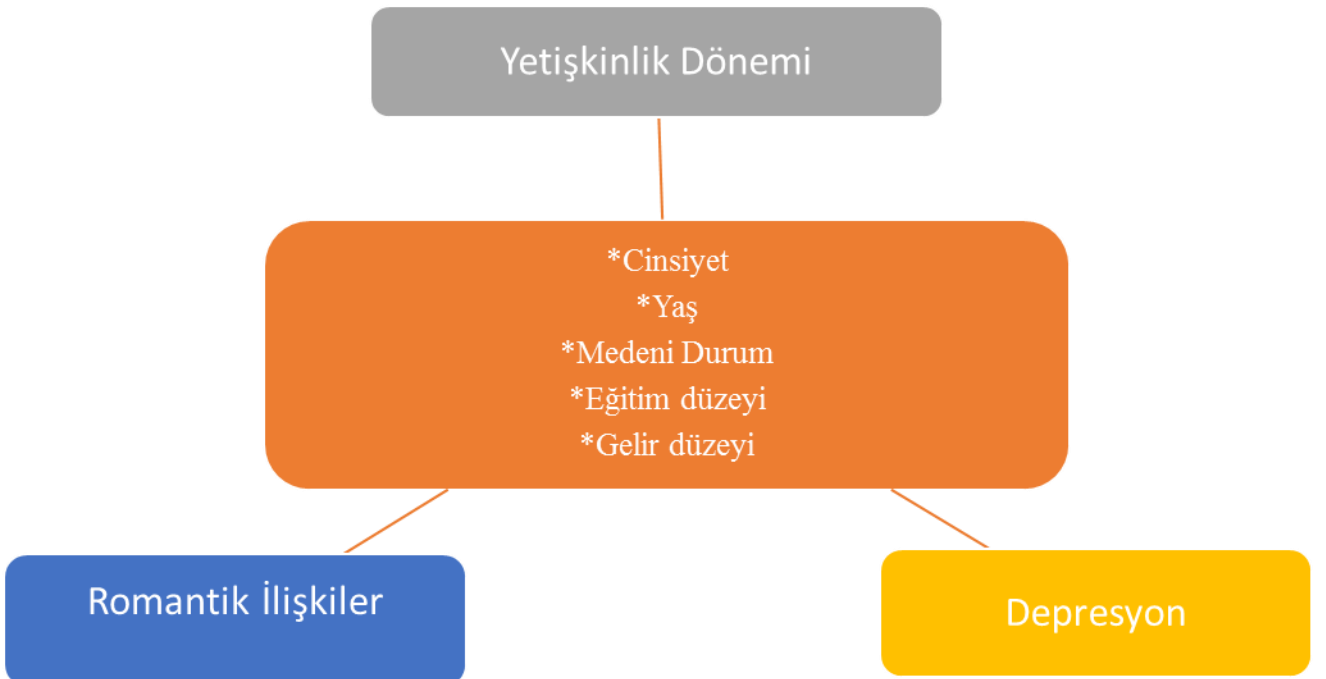
Aşkî oyun gibi gören kişilerin alkol kötüye kullanım eğilimlerinin daha yüksek, sahiplenici âşıkların ise depresyona girme eğilimlerinin daha yüksek olduğuna işaret eden araştırma sonuçları mevcuttur (Arnold ve Thompson, 1996).

BÖLÜM III

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki romantik ilişki düzeyleri ile depresyon arasındaki ilişkiyi belirlemek; aynı zamanda romantik ilişkiler ile depresyon düzeylerinin, bireylerin demografik değişkenlerine göre de farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırma amacına ilişkin şematik model aşağıda verilmiştir:

3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemini Kasım 2015 ile Aralık 2015 tarihleri arasında İstanbul ilinin Beşiktaş ilçesinde yaşayan bireyler arasından rastlantısal olarak seçilen 100 birey oluşturmaktadır. Araştırmaya alınacak bu 100 kişinin 20 ile 25 yaş arasındaki 50 kadın ve 50 erkekten oluşması planlanmıştır. Rastlantısal olarak seçilen bireyler arasından bu kriterleri karşılayan kişilere bu araştırmanın amacı, konusu ve yöntemi hakkında sözel olarak bilgi verilerek gönüllü bireyler çalışmaya alınmışlardır.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Kasım 2015 ile Aralık 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında katılımcılara; bireylerin kişisel bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu (KBF), ikinci aşamada ise Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve üçüncü aşamasında ise Çok Boyutlu İlişki Envanteri (ÇBİE) verilmiştir. Araştırma kapsamında örneklemini oluşturan bireylerden alınan veriler, yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Bireylerle yapılan görüşmeler kişinin kendisinden onay alınarak yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmıştır.

3.4.Veriler Toplama Araçları

3.4.1.Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bir bilgi formunda bireylerin yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi, gelir düzeyi gibi sosyodemografik özelliklerini ortaya koymaya yönelik olarak hazırlanmış olan bir takım sorular yer almaktadır. Bu kişisel bilgi formunun bir örneğine bu tezin sonunda bulunan Ekler bölümünden ulaşılabilir (EK-I). Hazırlanmış olan bu form ile bireylerin depresyon düzeyleri ve çok boyutlu ilişki düzeyleri ile ilişkili olabilecek parametreler hakkında bilgi toplamak amaçlanmıştır.

3.4.2.Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), bireylerde depresyon belirtilerinin boyutunu ölçmeye yarayan bir psikolojik değerlendirme yöntemidir. Toplamda 21 sorudan oluşan ve dört seçenekli (4'lü likert tipili) bir ölçme aracıdır. BDÖ'den 9 ve altında puan alınması depresyonun olmadığını bize gösterirken, 24 ve üzerinde bir puan almak ise ciddi düzeyde bir depresyonun varlığına işaret etmektedir. Tegin 1980 yılında ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmıştır (Karaca ve ark. 1995).

3.4.3.Çok Boyutlu İlişki Envanteri

Snell ve arkadaşları tarafından 2002 yılında geliştirilen Çok Boyutlu İlişki Envanteri (ÇBİE) yakın ilişkileri çok boyutlu olarak ölçmeye yarar. Bu ölçek ilk olarak 60 soruluk olarak ve 5'li likert tipi ölçek olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin uygulanacağı kişilerden soruları şu an ya da geçmişte birlikte oldukları kişileri düşünerek yanıtlaması beklenir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Büyükşahin tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Ölçeğin yapılan bir faktör analizi sonucunda, 7 maddesinin hiçbir faktör altına girmediği saptanmış, hatta bu maddelerin madde test korelasyon değerlerinin de düşük olduğu bulunmuştur. Bu nedenlerle bu maddeler ölçekten çıkarılmış ve ölçek 53 maddeye inmiştir. Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan incelemelerde test tekrar test güvenirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. 480 üniversite öğrencisinden elde edilen iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) ise .81'dir. Ölçeğin iki yarım güvenirliği de .83'dür. Her bir alt ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .73 ile .91; iki yarım güvenirliği de .72 ile .90 arasında değişmektedir (Büyükşahin, 2006).

İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma: Faktör 1: 2, 3, 4, 12, 14, 15, 23, 25, 34, 36, 45, 47

İlişki Doyumu: Faktör 2: 10, 18, 21, 28, 32, 39, 43, 50, 53

İlişki Korkusu/Kaygısı: Faktör 3: 5, 6, 9, 16, 20, 26, 31, 37, 42, 48

İlişki İzlenimi Ayarlama: Faktör 4: 8,19, 30, 41, 52

İlişkide Kendine Güven: Faktör 5: 1, 11, 22, 33, 44

Dışsal İlişki Kontrolü: Faktör 6: 7, 29,40, 51

İlişki Girişkenliği: Faktör 7: 17, 27, 38, 49

İçsel İlişki Girişkenliği: Faktör 8: 13, 24, 35, 46

3.5.Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. ÇBİE'nin alt ölçekleri ve BDÖ normal dağılmamaktadır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplararası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir.

3.6.Etik

Bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan ve İstanbul ilinin Beşiktaş ilçesinde yaşayan 100 bireye gizlilik haklarının korunacağı garantisi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylere ölçeklerde verdikleri cevapların istatistiksel analizlerde kullanılacağı, analizler sonunda elde edilen bulguların bir tez çalışmasında yer alacağı ve başka bir amaç için kullanılmayacağı, nitekim kimlik bilgilerinin kesinlikle gizli tutulacağı konusunda güvence verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolastırılmıştır.

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=100)

		<i>F</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Erkek	50	50.0
	Kadın	50	50.0
Yaş	20 yaş ile 22 yaş arası	61	61.0
	23 yaş ile 25 yaş arası	39	39.0
Medeni durum	Evli	21	21.0
	Bekâr 79 79.0		
Kiminle yaşamakta	Yalnız	34	34.0
	Anne ve baba ile	66	66.0
Evde tek başına yaşayabilme	Evet 71 71.0		
	Hayır 29 29.0		
Eğitim düzeyi	İlköğretim mezunu	19	19.0
	Lise mezunu	65	65.0
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	16.0
Yaşadıkları yer	Köy	7	7.0
	Kasaba	17	17.0
	Şehir	76	76.0
Çocukluğunun nerede geçtiği	Köy	11	11.0
	Kasaba	13	13.0
	Şehir	76	76.0
Gelir düzeyi	500 YTL'in altı	39	39.0
	500 ile 1000 YTL arası	32	32.0
	1001 TL ve üzeri	29	29.0

		<i>F</i>	<i>%</i>
Meslekteki çalışma süreleri	1 yıldan az	93	93.0
	1-5 yıl arası	7	7.0
Çevreden sosyal destek görme durumları	Evet	91	91.0
	Hayır 9 9.0		
0-1 yaş arasında bireye kimin baktığı	Anne	16	16.0
	Baba	12	12.0
	Bakıcı	17	17.0
	Anne-baba	55	55.0
Çocuklukta kim tarafından yetiştirildikleri	Anne	19	19.0
	Baba	14	14.0
	Bakıcı	21	21.0
	Anne-baba	46	46.0
Çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü	Aşırı ilgiyle	43	43.0
	Yeterince ilgi ile	35	35.0
	İlgisiz	22	22.0
Çocukken nasıl bir disipline büyüdüğü	Aşırı kontrol	35	35.0
	Yeterince kontrol	28	28.0
	Kontrolsüz	37	37.0
Yetiştirilme biçimi yaşamdaki sorunla baş etmede katkısının olma durumu	Var	66	66.0
	Yok 34 34.0		
Çocuklukta aile yapısı	Bütün	55	55.0
	Boşanmış	45	45.0

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 100 bireyin 50'sini (%50.0) kadınlar ve 50'sini (%50.0) erkekler oluşturduğu görülmüştür. Bireylerin yaş ortalaması 22.03 ± 1.78 (en düşük 20 yaş, en yüksek 25 yaşında) olduğu görülmüştür.

Bireylerin 79'unun (%79.0) bekar olduğu, 66'sının (%66.0) anne ve babasıyla birlikte yaşamakta olduğu, 71'i (%71.0) evde tek başına yaşayabildiği, 65'i (%65.0) lise mezunu olduğu, 76'sı (%76.0) şehir de yaşamakta olduğu, 76'sının (%76.0) çocukluğunun şehirde geçmiş olduğu, 39'unun (%39.0) aylık gelirinin 500 YTL 'in altında olduğu, 93'ünün (%93.0) 1 yıldan az bir süre çalışma hayatının olmuş olduğu ve 91'i (%91.0) çevresinden sosyal destek gördüğü görülmüştür.

Bireylerin 55'inin (%55.0) 0-1 yaş arasındayken hem anne hem de baba birlikte baktığı, 46'sına (%46.0) bireyin çocukluğunda hem anne hem de baba birlikte çocuğu yetiştirdiği, 43'ü (%43.0) çocukken aşırı ilgiyle büyüdüğünü, 37'si (%37.0) çocukken ebeveyni tarafından kontrolsüz bir şekilde büyüdüğü, 66'sının (%66.0) çocukluğunda gördüğü yetiştirme biçiminin yaşamındaki sorunlarla baş etmede katkısı olduğunu ve 55'inin (%55.0) çocukken aile yapısının bütün olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2. Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SD
İlişkiye Yüksek Düzeyde Odaklanma Alt Ölçeği	40.25±4.79
İlişki Doyumu Alt Ölçeği	27.44±2.51
İlişki Korkusu/Kaygısı Alt Ölçeği	30.05±5.53
İlişki İzlenimi Ayarlama Alt Ölçeği	15.56±2.57
İlişkide Kendine Güven Alt Ölçeği	15.93±2.97
Dışsal İlişki Kontrolü Alt Ölçeği	12.43±2.55
İlişki Girişkenliği Alt Ölçeği	12.04±2.17
İçsel İlişki Girişkenliği Alt Ölçeği	12.78±1.97
Beck Depresyon Ölçeği Alt Ölçeği	7.40±6.78

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi; bireylerin ÇBİE'nin alanları ortalamasına göre en yüksek ortalamaya sahip olanlar sırasıyla ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma ($X=40.25$), ilişki korkusu/ kaygısı ($X=30.05$), ilişki doyumu ($X=27.44$), ilişkide kendine güven ($X=15.93$), ilişkide izlenimi ayarlama ($X=15.56$), içsel ilişki girişkenliği ($X=12.78$), dışsal ilişki kontrolü ($X=12.43$) ve ilişki girişkenliği ($X=12.04$)'dır. Bireylerin BDÖ ortalamasının (7.40 ± 6.78) olduğu görülmüştür. Ortalama değere baktığımızda grubun depresyonlu olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ilk olarak “bireylerin cinsiyetleri ile ÇBİE'nin alt ölçeklerinden ve BDÖ'den aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.3: Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Erkek	50	47.59	2379.50	1104.500	-1.007	.314
	Kadın	50	53.41	2670.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Erkek	50	50.07	2503.50	1228.500	-.149	.881
	Kadın	50	50.93	2546.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Erkek	50	46.66	2333.00	1058.000	-1.330	.184
	Kadın	50	54.34	2717.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Erkek	50	49.31	2465.50	1190.500	-.415	.678
	Kadın	50	51.69	2584.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Erkek	50	55.71	2785.50	989.500	-1.815	.069
	Kadın	50	45.29	2264.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Erkek	50	49.50	2475.00	1200.000	-.349	.727
	Kadın	50	51.50	2575.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki girişkenliği</i>	Erkek	50	55.31	2765.50	1009.500	-1.692	.091
	Kadın	50	45.69	2284.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İçsel ilişki girişkenliği</i>	Erkek	50	49.83	2491.50	1216.500	-.235	.814
	Kadın	50	51.17	2558.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Depresyon ölçeği</i>	Erkek	50	43.78	2189.00	914.000	-2.324	.020*
	Kadın	50	57.22	2861.00			
	<i>Toplam</i>	100					

* $p < 0.05$

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi; bireylerin cinsiyetlerine göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/

kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin cinsiyetlerine göre gruplar arasında BDÖ puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). BDÖ puanları açısından kadınların aleyhine anlamlı bir fark vardır [$U=914.000$, $p=.020$]. **Kadınların erkeklere oranla depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “bireylerin yaşları ile bireylerin ÇBİE alt ölçeklerinin ve Beck depresyon ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4: Bireylerin Yaşları İle Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Yaş	
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği</i>	r	.012
	p	.907
<i>İlişki doyumu alt ölçeği</i>	r	-.063
	p	.530
<i>İlişki korkusu/ kaygısı alt ölçeği</i>	r	.020
	p	.842
<i>İlişki izlenimi ayarlama alt ölçeği</i>	r	.082
	p	.419
<i>İlişkide kendine güven alt ölçeği</i>	r	-.085
	p	.402
<i>Dışsal ilişki kontrolü alt ölçeği</i>	r	.000
	p	.997
<i>İlişki girişkenliği alt ölçeği</i>	r	.136
	p	.178

<i>İçsel ilişki girişkenliği alt ölçeği</i>	r	-.059
	p	.557
<i>Depresyon ölçeği</i>	r	-.115
	p	.255

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; bireylerin yaşları ile çok boyutlu ilişki envanterinin alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Sperman Korelasyon-Testi yapılmış; bireylerin yaşları ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile depresyon ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Sperman Korelasyon-Testi yapılmış bireylerin yaşları ile depresyon ölçeğinde anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin medeni durumları ile ÇBİE alt ölçeklerinden ve BDÖ’den aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5: Bireylerin Medeni Durumlarına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Evli	21	44.26	929.50	698,500	-1,113	.266
	Bekar	79	52.16	4120.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Evli	21	53.19	1117.00	773.000	-.482	.630
	Bekar	79	49.78	3933.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Evli	21	52.86	1110.00	780.000	-.421	.674
	Bekar	79	49.87	3940.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Evli	21	46.43	975.00	744.000	-.731	.465
	Bekar	79	51.58	4075.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Evli	21	47.36	994.50	763.500	-.565	.572
	Bekar	79	51.34	4055.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Evli	21	49.07	1030.50	799.500	-.257	.797
	Bekar	79	50.88	4019.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki girişkenliği</i>	Evli	21	57.10	1199.00	691.000	-1,196	.232
	Bekar	79	48.75	3851.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İçsel ilişki girişkenliği</i>	Evli	21	51.83	1088.50	801.500	-.241	.810
	Bekar	79	50.15	3961.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Depresyon ölçeği</i>	Evli	21	58.50	1228.50	661.500	-1,426	.154
	Bekar	79	48.37	3821.50			
	<i>Toplam</i>	100					

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi; bireylerin medeni durumlarına göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki

girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin medeni durumlarına göre BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; BDÖ’de anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “bireylerin kimle yaşadığı ile ÇBİE alt ölçeklerinden ve BDÖ’den aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6: Bireylerin Kiminle Yaşadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U”Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma	Yalnız	34	48.29	1642.00			
	Anne – baba ile	66	51.64	3408.00	1047.000	-.548	.584
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki doyumu	Yalnız	34	62.32	2119.00			
	Anne – baba ile	66	44.41	2931.00	720.00	2.946	.003**
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki korkusu/kaygısı	Yalnız	34	53.18	1808.00			
	Anne – baba ile	66	49.12	3242.00	1031.000	-.665	.506
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki izlenimi ayarlama	Yalnız	34	47.53	1616.00			
	Anne – baba ile	66	52.03	3434.00	1021.000	-.743	.458
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkide kendine güven	Yalnız	34	52.76	1794.00			
	Anne – baba ile	66	49.33	3256.00	1045.000	-.566	.571
	Toplam	100					

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Yalnız	34	47.84	1626.50			
	Anne – baba ile	66	51.87	3423.50	1031.500	-.666	.505
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki girişkenliği</i>	Yalnız	34	56.09	1907.00			
	Anne – baba ile	66	47.62	3143.00	932.000	-1.411	.158
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İçsel ilişki girişkenliği</i>	Yalnız	34	54.18	1842.00			
	Anne – baba ile	66	48.61	3208.00	997.000	-.924	.355
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Depresyon ölçeği</i>	Yalnız	34	45.15	1535.00			
	Anne – baba ile	66	53.26	3515.00	940.000	-1.329	.184
	<i>Toplam</i>	100					

**** $p < 0.01$**

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi; bireylerin kimle yaşadığına göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Bireylerin kimle yaşadığına göre BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; BDÖ’de anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bireylerin kimle yaşadığına göre gruplar arasında ilişki doyumu alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.01$). İlişki doyumu alt ölçeği puanları açısından evde yalnız yaşayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=720.000$, $p=.003$]. **Evde yalnız yaşayan bireylerin anne babasıyla yaşayan bireylere oranla ilişki doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde beşinci olarak “bireylerin evde yalnız başına yaşayıp yaşamadığı ile ÇBİE alt ölçeklerinden ve BDÖ’den aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7: Bireylerin Evde Yalnız Başına Yaşayıp Yaşamadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U”Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Evet	71	47.45	3369.00	813.000	-1.651	.099
	Hayır	29	57.97	1681.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Evet	71	51.21	3636.00	979.000	-.386	.699
	Hayır	29	48.76	1414.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Evet	71	51.30	3642.50	972.500	-.435	.664
	Hayır	29	48.53	1407.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Evet	71	47.11	3344.50	788.500	-1.851	.064
	Hayır	29	58.81	1705.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Evet	71	48.30	3429.50	873.500	-1.198	.231
	Hayır	29	55.88	1620.50			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Evet	71	52.25	3710.00	905.000	-.957	.339
	Hayır	29	46.21	1340.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İlişki girişkenliği</i>	Evet	71	52.52	3729.00	886.000	-1.112	.266
	Hayır	29	45.55	1321.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>İçsel ilişki girişkenliği</i>	Evet	71	49.00	3479.00	923.000	-.822	.411
	Hayır	29	54.17	1571.00			
	<i>Toplam</i>	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
<i>Depresyon ölçeği</i>	Evet	71	49.05	3482.50	926.500	-.785	.432
	Hayır	29	54.05	1567.50			
	<i>Toplam</i>	100					

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; bireylerin evde yalnız başına yaşayıp yaşamadıklarına göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma,

ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin evde yalnız başına yaşayıp yaşamadığı göre BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; BDÖ’de anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde altıncı olarak “bireylerin eğitim düzeyleri ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.8: Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma	İlköğretim mezunu	19	47.05	2	6.982	.030*	3
	Lise mezunu	65	47.20				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	68.00				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki doyumu	İlköğretim mezunu	19	48.55	2	1.915	.384	-
	Lise mezunu	65	53.09				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	42.28				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki korkusu/ kaygısı	İlköğretim mezunu	19	46.08	2	1.134	.567	-
	Lise mezunu	65	52.75				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	46.59				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki izlenimi ayarlama	İlköğretim mezunu	19	48.95	2	3.054	.217	-
	Lise mezunu	65	48.13				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	61.97				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark

İlişkide kendine güven	İlköğretim mezunu	19	54.34				
	Lise mezunu	65	49.47				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	50.13	2	.427	.808	-
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamli fark
Dışsal ilişki kontrolü	İlköğretim mezunu	19	56.84				
	Lise mezunu	65	48.27				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	52.03	2	1.368	.504	-
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamli fark
İlişki girişkenliği	İlköğretim mezunu	19	52.26				
	Lise mezunu	65	47.67				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	59.91	2	2.469	.291	-
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamli fark
İçsel ilişki girişkenliği	İlköğretim mezunu	19	47.97				
	Lise mezunu	65	51.24				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	50.50	2	.192	.908	-
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamli fark
Depresyon ölçeği	İlköğretim mezunu	19	55.29				
	Lise mezunu	65	49.71				
	Yüksek okul mezunu ve üzeri	16	48.03	2	.687	.709	-
	Toplam	100					

* $p < 0.05$

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi; bireylerin eğitim düzeyleri ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin eğitim düzeyleri ile ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=6.982$, $p=0.030$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. **İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanları açısından yüksekokul ve üzeri mezun**

olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Yüksekokul ve üzeri mezun olan bireylerin diğer bireylere oranla ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin eğitim düzeyleri ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin eğitim düzeyleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yedinci olarak “bireylerin nerede yaşadıkları ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.9: Bireylerin Nerede Yaşadıklarına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma	Köy	7	31.21	2	9.295	.010**	3
	Kasaba	17	36.50				
	Şehir	76	55.41				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki doyumu	Köy	7	48.71	2	3.474	.176	-
	Kasaba	17	38.91				
	Şehir	76	53.26				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki korkusu/kaygısı	Köy	7	65.71	2	2.843	.241	-
	Kasaba	17	54.85				
	Şehir	76	48.13				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişki izlenimi ayarlama	Köy	7	47.00	2	2.211	.331	-
	Kasaba	17	41.65				
	Şehir	76	52.80				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
İlişkide kendine güven	Köy	7	40.86	2	2.346	.309	-
	Kasaba	17	43.53				
	Şehir	76	52.95				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark

Dışsal ilişki kontrolü	Köy	7	33.21	2	4.945	.084	-
	Kasaba	17	61.15				
	Şehir	76	49.71				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İlişki girişkenliği	Köy	7	49.64	2	.168	.919	-
	Kasaba	17	48.06				
	Şehir	76	51.13				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İçsel ilişki girişkenliği	Köy	7	48.57	2	1.890	.389	-
	Kasaba	17	42.12				
	Şehir	76	52.55				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Depresyon ölçeği	Köy	7	43.57	2	2.887	.236	-
	Kasaba	17	41.09				
	Şehir	76	53.24				
	Toplam	100					

* $p < 0.01$

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi; bireylerin nerede yaşadıkları ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin nerede yaşadıkları ile ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin nerede yaşadıkları arasında ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=9.295$, $p=0.010$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. **İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanları açısından şehir de yaşayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Şehir de yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bireylerin nerede yaşadıkları ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış bireylerin nerede yaşadıkları ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde sekizinci olarak “bireylerin gelir düzeyleri ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.10: Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	500 YTL'in altı	39	49.79	2	.601	.741	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	53.59				
	1001 YTL ve üzeri	29	48.03				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki doyumu</i>	500 YTL'in altı	39	53.32	2	1.978	.372	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	44.59				
	1001 YTL ve üzeri	29	53.22				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	500 YTL'in altı	39	51.88	2	.154	.926	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	49.91				
	1001 YTL ve üzeri	29	49.29				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	500 YTL'in altı	39	46.94	2	1.596	.450	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	50.05				
	1001 YTL ve üzeri	29	55.79				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	500 YTL'in altı	39	53.81	2	2.991	.224	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	43.27				
	1001 YTL ve üzeri	29	54.03				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>

Dışsal ilişki kontrolü	500 YTL'in altı	39	50.27	2	.500	.779	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	48.19				
	1001 YTL ve üzeri	29	53.36				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İlişki girişkenliği	500 YTL'in altı	39	47.74	2	5.165	.076	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	44.86				
	1001 YTL ve üzeri	29	60.43				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İçsel ilişki girişkenliği	500 YTL'in altı	39	50.00	2	.470	.790	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	53.16				
	1001 YTL ve üzeri	29	48.24				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Depresyon ölçeği	500 YTL'in altı	39	52.05	2	2.396	.302	-
	500 ile 1000 YTL arası	32	54.75				
	1001 YTL ve üzeri	29	43.72				
	Toplam	100					

Tablo 4.10'da görüldüğü gibi; bireylerin gelir düzeyleri ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin gelir düzeyleri ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin gelir düzeyleri ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin gelir düzeyleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dokuzuncu olarak “bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.11: Bireylerin 0-1 Yaş Arasında Bakımının Kimin Yaptığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Anne	16	50.25	3	.775	.855	-
	Baba	12	43.83				
	Bakıcı	17	52.50				
	Anne-baba	55	51.41				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Anne	16	50.44	3	.021	.999	-
	Baba	12	49.54				
	Bakıcı	17	50.24				
	Anne-baba	55	50.81				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Anne	16	44.13	3	2.697	.441	-
	Baba	12	42.13				
	Bakıcı	17	50.41				
	Anne-baba	55	54.21				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Anne	16	48.34	3	10.707	.013**	4>>1>3
	Baba	12	27.54				
	Bakıcı	17	47.82				
	Anne-baba	55	56.96				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Anne	16	61.81	3	3.246	.355	-
	Baba	12	52.38				
	Bakıcı	17	47.06				
	Anne-baba	55	47.86				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Anne	16	35.31	3	6.406	.093	-
	Baba	12	61.21				
	Bakıcı	17	53.00				
	Anne-baba	55	51.81				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>

İlişki girişkenliği	Anne	16	48.44	3	1.239	.744	-
	Baba	12	47.08				
	Bakıcı	17	57.21				
	Anne-baba	55	49.77				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İçsel ilişki girişkenliği	Anne	16	56.19	3	1.854	.603	-
	Baba	12	50.67				
	Bakıcı	17	55.47				
	Anne-baba	55	47.27				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Depresyon ölçeği	Anne	16	48.38	3	1.735	.629	-
	Baba	12	42.79				
	Bakıcı	17	47.79				
	Anne-baba	55	53.64				
	Toplam	100					

**** $p < 0.01$**

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi; bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin 0-1 yaş arasında bakımının kimin yaptığı arasında ilişki izlenimi ayarlama alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=10.707$, $p=0.013$]. Bu işlemin ardından *Kruskal Wallis-H* sonrası belirlenen

anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. **İlişki izlenimi ayarlama alt ölçeği puanları açısından 0-1 yaş arasında bakımını sadece babası yapan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. 0-1 yaş arasında bakımını sadece babası yapan bireylerin diğer bireylere oranla ilişki izlenimi ayarlama düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde onuncu olarak “bireylerin çocukken kendisini kimin yetiştirdiği ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.12: Bireylerin Çocukken Kendisini Kimin Yetiştirdiğine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Anne	19	46.45	3	1.118	.773	-
	Baba	14	48.18				
	Bakıcı	21	48.67				
	Anne-baba	46	53.72				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Anne	19	43.95	3	3.653	.301	-
	Baba	14	55.96				
	Bakıcı	21	58.81				
	Anne-baba	46	47.75				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Anne	19	52.39	3	5.084	.166	-
	Baba	14	35.71				
	Bakıcı	21	48.36				
	Anne-baba	46	55.20				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Anne	19	50.13	3	6.181	.103	-
	Baba	14	35.93				
	Bakıcı	21	46.76				
	Anne-baba	46	56.79				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>

<i>İlişkide kendine güven</i>	Anne	19	53.82	3	2.018	.569	-
	Baba	14	56.68				
	Bakıcı	21	52.64				
	Anne-baba	46	46.27				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Anne	19	44.29	3	3.594	.309	-
	Baba	14	51.00				
	Bakıcı	21	44.00				
	Anne-baba	46	55.88				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki girişkenliği</i>	Anne	19	42.61	3	2.753	.431	-
	Baba	14	53.86				
	Bakıcı	21	56.90				
	Anne-baba	46	49.82				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İçsel ilişki girişkenliği</i>	Anne	19	46.00	3	2.021	.568	-
	Baba	14	59.82				
	Bakıcı	21	50.55				
	Anne-baba	46	49.50				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Depresyon ölçeği</i>	Anne	19	54.11	3	4.772	.189	-
	Baba	14	38.93				
	Bakıcı	21	44.36				
	Anne-baba	46	55.34				
	Toplam	100					

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi; bireylerin çocukken kendisini kimin yetiştirdiği ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin çocukken kendisini kimin yetiştirdiği ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin çocukken kendisini kimin yetiştirdiği ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin çocukken kendisini kimin yetiştirdiği ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on birinci olarak “bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.13: Bireylerin Çocukken Nasıl Bir İlgiyle Büyüdüklerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Aşırı ilgiyle	43	50.22	2	1.248	.536	-
	Yeterince ilgi ile	35	47.33				
	İlgisiz	22	56.09				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Aşırı ilgiyle	43	55.07	2	2.327	.312	-
	Yeterince ilgi ile	35	45.07				
	İlgisiz	22	50.20				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Aşırı ilgiyle	43	55.22	2	6.385	.041*	3>1
	Yeterince ilgi ile	35	40.60				
	İlgisiz	22	57.02				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Aşırı ilgiyle	43	52.77	2	1.107	.575	-
	Yeterince ilgi ile	35	46.39				
	İlgisiz	22	52.61				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Aşırı ilgiyle	43	49.37	2	1.330	.514	-
	Yeterince ilgi ile	35	54.67				
	İlgisiz	22	46.07				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Aşırı ilgiyle	43	49.45	2	4.623	.099	-
	Yeterince ilgi ile	35	44.89				
	İlgisiz	22	61.48				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>

İlişki girişkenliği	Aşırı ilgiyle	43	49.49	2	.859	.651	-
	Yeterince ilgi ile	35	53.87				
	İlgisiz	22	47.11				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İçsel ilişki girişkenliği	Aşırı ilgiyle	43	45.30	2	2.513	.285	-
	Yeterince ilgi ile	35	54.76				
	İlgisiz	22	53.89				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Depresyon ölçeği	Aşırı ilgiyle	43	45.29	2	3.352	.187	-
	Yeterince ilgi ile	35	51.54				
	İlgisiz	22	59.02				
	Toplam	100					

* $p < 0.05$

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi; bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü ile BDÖ ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin çocukken nasıl bir ilgiyle büyüdüğü arasında ilişki korkusu/kaygısı alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=6.385$, $p=0.041$]. Bu işlemin ardından *Kruskal Wallis-H* sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. **İlişki korkusu/kaygısı alt ölçeği puanları açısından çocukken aşırı ilgiyle ve**

ilgisiz bir şekilde büyümüş olan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. Çocukken aşırı ilgiyle ve ilgisiz bir şekilde büyümüş olan bireylerin yeterli ilgiyle büyümüş olan bireylere oranla ilişki korkusu/kaygısı düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on ikinci olarak “bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü ile bireylerin ÇBİE alt ölçekleri ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.14: Bireylerin Çocukken Nasıl Bir Disiplinle Büyüdüklerine Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçekleri İle Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis H” Testi İle Karşılaştırılması

<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma</i>	Aşırı kontrol	35	53.53	2	4.331	.115	-
	Yeterince kontrol	28	56.84				
	Kontrolsüz	37	42.84				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki doyumu</i>	Aşırı kontrol	35	50.87	2	.813	.666	-
	Yeterince kontrol	28	53.98				
	Kontrolsüz	37	47.51				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki korkusu/kaygısı</i>	Aşırı kontrol	35	58.81	2	6.491	.039*	1
	Yeterince kontrol	28	40.16				
	Kontrolsüz	37	50.46				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişki izlenimi ayarlama</i>	Aşırı kontrol	35	52.50	2	.292	.864	-
	Yeterince kontrol	28	48.71				
	Kontrolsüz	37	49.96				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>İlişkide kendine güven</i>	Aşırı kontrol	35	46.83	2	1.427	.490	-
	Yeterince kontrol	28	55.50				
	Kontrolsüz	37	50.19				
	Toplam	100					
<i>Grup</i>		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
<i>Dışsal ilişki kontrolü</i>	Aşırı kontrol	35	53.86	2	3.318	.190	-
	Yeterince kontrol	28	42.13				
	Kontrolsüz	37	53.66				
	Toplam	100					

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İlişki girişkenliği	Aşırı kontrol	35	38.09	2	10.851	.004**	2
	Yeterince kontrol	28	54.09				
	Kontrolsüz	37	39.53				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
İçsel ilişki girişkenliği	Aşırı kontrol	35	47.49	2	2.535	.281	-
	Yeterince kontrol	28	57.79				
	Kontrolsüz	37	47.84				
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Depresyon ölçeği	Aşırı kontrol	35	46.89	2	.918	.632	-
	Yeterince kontrol	28	51.30				
	Kontrolsüz	37	53.31				
	Toplam	100					

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi; bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış; bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü ile BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Kruskal Wallis H-Testi* yapılmış bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü ile BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü arasında ilişki korkusu/kaygısı alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=6.491$, $p=0.039$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır.

İlişki korkusu/kaygısı alt ölçeği puanları açısından çocukken aşırı kontrollü büyümüş olan bireylerin aleyhine anlamlı bir fark vardır. Çocukken aşırı kontrollü bir şekilde büyümüş olan bireylerin diğer bireylere oranla ilişki korkusu/kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin çocukken nasıl bir disiplinle büyüdüğü arasında ilişki girişkenliği alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır [$k-w=10.851$, $p=0.004$]. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığının hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır. **İlişki girişkenliği alt ölçeği puanları açısından çocukken yeterli düzeyde kontrollü büyümüş olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Çocukken yeterli düzeyde kontrollü bir şekilde büyümüş olan bireylerin diğer bireylere oranla ilişki girişkenliği düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on üçüncü olarak “bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olup olmadığı ile ÇBİE alt ölçeklerinden ve BDÖ aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.15: Bireylerin Yetiştirilme Biçiminin Yaşamdaki Sorunlarla Başa Çıkma Katkısı Olup Olmadığına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma	Evet	66	44.20	2917.00			
	Hayır	34	62.74	2133.00	706.000	-3.038	.002**
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki doyumu	Evet	66	50.08	3305.50			
	Hayır	34	51.31	1744.50	1094.500	-.202	.840
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki korkusu/kaygısı	Evet	66	51.89	3425.00			
	Hayır	34	47.79	1625.00	1030.000	-.673	.501
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki izlenimi ayarlama	Evet	66	45.09	2976.00			
	Hayır	34	61.00	2074.00	765.000	-2.626	.009**
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkide kendine güven	Evet	66	51.32	3387.00			
	Hayır	34	48.91	1663.00	1068.000	-.397	.691
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Dışsal ilişki kontrolü	Evet	66	49.45	3263.50			
	Hayır	34	52.54	1786.50	1052.50	-.512	.609
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki girişkenliği	Evet	66	47.79	3154.00			
	Hayır	34	55.76	1896.00	943.000	-1.329	.184
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İçsel ilişki girişkenliği	Evet	66	46.59	3075.00			
	Hayır	34	58.09	1975.00	864.000	-1.908	.056
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Depresyon ölçeği	Evet	66	48.76	3218.00			
	Hayır	34	53.88	1832.00	1007.000	-.840	.401
	Toplam	100					

** $p < 0.01$

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi; bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olup olmadığına göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; ilişki korkusu/ kaygısı ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olup olmadığına göre BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; BDÖ’de anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olup olmadığına göre gruplar arasında ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.01$). İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği puanları açısından yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olmadığını düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=706.000$, $p=.002$]. **Yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olmadığını düşünen bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olduğunu düşünen bireylere oranla ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olup olmadığına göre gruplar arasında ilişki izlenimi ayarlama alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.01$). İlişki izlenimi ayarlama alt ölçeği puanları açısından yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olmadığını düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=765.000$, $p=.009$]. **Yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olmadığını düşünen bireylerin yetiştirilme biçiminin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmada katkısı olduğunu düşünen bireylere oranla ilişki izlenimi ayarlama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dördüncü olarak “bireylerin çocukluğundaki aile yapısı ile ÇBİE alt ölçeklerinden ve BDÖ’den aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.16: Bireylerin Çocukluğundaki Aile Yapısına Göre Grupların Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Beck Depresyon Ölçeğinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma	Bütün	55	50.58	2782.00	1233.000	-.031	.975
	Boşanmış	45	50.40	2268.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki doyumu	Bütün	55	46.93	2581.00	1041.000	-1.371	.170
	Boşanmış	45	54.87	2469.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki korkusu/kaygısı	Bütün	55	50.35	2769.00	1229.000	-.059	.953
	Boşanmış	45	50.69	2281.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki izlenimi ayarlama	Bütün	55	53.90	2964.50	1050.500	-1.310	.190
	Boşanmış	45	46.34	2085.50			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişkide kendine güven	Bütün	55	50.53	2779.00	1236.000	-.011	.992
	Boşanmış	45	50.47	2271.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Dışsal ilişki kontrolü	Bütün	55	48.81	2684.50	1144.500	-.652	.514
	Boşanmış	45	52.57	2365.50			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İlişki girişkenliği	Bütün	55	53.02	2916.00	1099.000	-.979	.327
	Boşanmış	45	47.42	2134.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
İçsel ilişki girişkenliği	Bütün	55	46.04	2532.00	992.000	-1.728	.084
	Boşanmış	45	55.96	2518.00			
	Toplam	100					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P

Depresyon ölçeği	Bütün	55	50.78	2793.00	1222.000	-.108	.914
	Boşanmış	45	50.16	2257.00			
	Toplam	100					

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi; bireylerin çocukluğundaki aile yapısına göre ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki doyumu, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama, ilişkide kendine güven, dışsal ilişki kontrolü, ilişki girişkenliği ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Bireylerin çocukluğundaki aile yapısına göre BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *Mann Whitney U-Testi* yapılmış; BDÖ’de anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on beşinci olarak “bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile ÇBİE alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.17: Bireylerin Beck Depresyon Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Bireylerin Çok Boyutlu İlişki Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Depresyon ölçeği
İlişkiye yüksek düzeyde odaklanma alt ölçeği	r	-.069
	p	.493
İlişki doyumu alt ölçeği	r	-.299
	p	.003**
İlişki korkusu/ kaygısı alt ölçeği	r	.196
	p	.050

<i>İlişki izlenimi ayarlama alt ölçeği</i>	r	.113
	p	.263
<i>İlişkide kendine güven alt ölçeği</i>	r	-.427
	p	.000**
<i>Dışsal ilişki kontrolü alt ölçeği</i>	r	.244
	p	.015*
<i>İlişki girişkenliği alt ölçeği</i>	r	-.376
	p	.000**
<i>İçsel ilişki girişkenliği alt ölçeği</i>	r	-.170
	p	.090

*p<0.05, **p<0.01

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi; bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile ÇBİE alt ölçeklerinin (ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama ve içsel ilişki girişkenliği) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Sperman Korelasyon-Testi yapılmış; bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile ilişkiye yüksek düzeyde odaklanma, ilişki korkusu/ kaygısı, ilişki izlenimi ayarlama ve içsel ilişki girişkenliği alt ölçeklerinde anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile bireylerin ilişki doyumu alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). **Bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça bireylerin ilişki doyumu düzeylerinin de düşmekte olduğu görülmüştür.**

Bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile bireylerin ilişkide kendine güven alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). **Bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça bireylerin ilişkide kendine güven düzeylerinin de düşmekte olduğu görülmüştür.**

Bireylerin BDÖ’den aldıkları puanlar ile bireylerin dışsal ilişki kontrolü alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki

bulunmuştur ($p<0.05$). **Bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça bireylerin dışsal ilişki kontrolü düzeylerinin de artmakta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin BDÖ'den aldıkları puanlar ile bireylerin ilişki girişkenliği alt ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). **Bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça bireylerin ilişki girişkenliği düzeylerinin de düşmekte olduğu görülmüştür.**

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Depresyon oluşumunda romantik ilişkilerin önemli bir rolü vardır. Partnerler ikili ilişkilerinde bazen sıkıntılı ve mutsuz dönemler yaşayabilirler ya da bireyi strese sokan yaşam olaylarıyla karşılaşabilirler. Bazı araştırmacılar ilişkinin sonlanması, geleceğin belirsizliği, kişisel sorunlar ve hayal kırıklıkları, evlilik sorumluluğu, geçmiş dönemdeki birliktelikler (bağlanmalar), aile üyelerinin sorunlar, akademik problemler, yeterince kıskanılmama, eşin sorunları, evle ilgili sorunlar, uyum sorunları, yakınlık/dürüstlük yoksunluğu, şüphecilik, maddi istekler ve günlük yaşanan sorunların yakın ilişkilerde sıklıkla karşıya çıkan stres verici olaylar olduğunu işaret etmektedir (Snell ve ark 2002).

Kişilerin yakın olma ihtiyacı, daima “başka bireye” ihtiyaç duymak şeklinde ifade edilebilir. Bu başka birey; bebek için anne, çocuk için oyuncak, ergen için flört edebileceği bir kişi, yetişkin ve yaşlılar için romantik eş olabilir. Ergenlik dönemindeki ikili ilişkiler kısa süreli ve oyun niteliğinde olabilir. Yetişkin dönemi ile ailesinden ayrılan bireyin ikili ilişkileri ise genellikle daha kalıcı ve uzun süreli olmaktadır. Çünkü yetişkinlik dönemindeki amaç, gelecekteki eş adayını bulmaktır. Hayatın hangi döneminde olursa olsun, romantik ve ikili ilişkiler kişiler tarafından istenilen bir şeydir. Romantik ve ikili ilişkiler bittiğinde kişi üzüntü, acı, kaygı ve bazen de depresyon yaşamaktadır.

Romantik ilişkiler ya da aşkı inceleyen psikoloji çalışmalarının çoğu gençlere yöneliktir. Bu bağlamda gençlerin bu konuda daha çok bilgi sahibi olmaya ihtiyacı olduklarını söyleyebiliriz. Aşk kavramı 1970’lerin ortalarında sosyal psikoloji alanında önemli bir inceleme konusu olmuştur. Fakat aşkın bilimsel olmadığını yönündeki eleştiriler nedeniyle bu konuya yönelik incelemeler azalmıştır. Yaklaşık 10 yıllık bir aradan sonra, 1980’lerin ortalarında aşk olgusu kavramsal anlamda tekrardan önemli bir çalışma konusu haline gelmiştir (Atak ve Taştan, 2012).

Bu araştırmada 20-25 yaş arasındaki genç yetişkin bireylerin mevcut romantik ilişki durumları ile yaşadıkları depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bununla birlikte, araştırmadan elde edilen verilerle bireylerin sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkilere de bakılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda; genç yetişkin bireylerin yaşlarının, cinsiyetlerinin, medeni durumlarının, kimle yaşadıklarının ve yalnız başına yaşayıp yaşamamalarının, eēitim düzeylerinin, nerede yaşadıklarının, gelir düzeylerinin, çocukken kim tarafından yetiştirildiklerinin, aile ilgi düzeylerinin ve aile yapılarının romantik ilişkileri üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olmadıēı görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkarak, genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik ilişkilerinin, bireylerin sosyodemografik ve ailevi özelliklerinin etkilerinden baēımsız olduēu söylenebilir.

Bu genç yetişkin bireylerin sosyodemografik ve ailevi özelliklerinin, yaşadıkları depresyon düzeyleri üzerindeki etkisine bakıldıēındaysa; yaşın, medeni durumun, yalnız başına yaşayıp yaşamamanın, gelir düzeyinin, çocukken kim tarafından yetiştirildiklerinin, aile disiplininin ve yetiştirilme biçiminin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir etkisinin olmadıēı gösterilmiştir.

Nitekim bu çalışmada, bireyin cinsiyetinin, yařadıēı depresyon düzeyi için belirleyici olduēu ortaya konmuştur. Çalışmaya katılan kadın bireylerin ortalama depresyon düzeyleri, çalışmaya katılan erkek bireylere kıyasla istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır. Bu çerçevede, kadınların depresyona daha yatkın olduklarını ve strese karşı daha duyarlı olduklarını söyleyebiliriz. Zira elde edilen sonuç, bu konuda daha önce elde edilmiş olan bilimsel kanıtlarla tutarlıdır. Yapılan pek çok araştırma depresif belirtilerin kadınlarda, boşanmış olanlarda ve düşük sosyoekonomik düzeyde daha yüksek olduēuna işaret etmektedir. Belirleyici bir araştırmada cinsiyetler arası depresif belirti oranları erkeklerde %10-16, kadınlarda ise %20-24 oranında bulunmuştur (Goldberg ve ark. 1994). uhadaroēlu (1992) 52'si kız, 48'i erkek olan niversite ērencilerinde psikiyatrik belirti daēılımını incelemiş; inceleme için Belirti Tarama Listesi (SCL-90R) ni kullanmıştır. Psikiyatrik belirti daēılımına bakıldıēında, depresif bulguların en yüksek sırada yer aldıēı ve kızların erkeklere göre daha yüksek oranda depresif bulgular gsterdiēi

belirlenmiştir. Her ne kadar nadiren bazı araştırma sonuçları depresyonun erkeklerde daha yüksek olduğunu bildirmekte olsalar da (Otacıoğlu, 2008); dünyada kabul edilen yaygın görüş, depresyonun kadınlarda daha sık görüldüğü yönündedir. Tamres ve arkadaşlarının (2002) bir meta analiz çalışmasına göre bunun sebebi, kadınların stresli yaşam olaylarını daha tehdit edici algılamaları olabilir. Diğer taraftan, yapılan araştırmalara göre depresyon sadece cinsiyete bağlı gelişmemektedir. Stresli yaşam olayları, kişinin bilişsel yapısı, maddi özellikler ve yaş gibi çok çeşitli faktörler de kişilerde depresyon eğilimini arttıran etmenler olabilmektedirler.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, yaş faktörü ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir. Nitekim bu konuda yapılan benzer araştırmalarda yaş değişkeni ile ilgili farklı sonuçlar ortaya koyulmuştur. Örneğin 2417 kişiyle yapılan ve yaş ortalamasının 65 olduğu bir araştırmada depresyon oranı erkeklerde %6.6, kadınlarda %10.1 (Roberts ve ark., 1997b); 50 yaşından büyüklerle yapılan bir başka araştırmada ise depresyon oranı 1994 yılında %8.7, 1995 yılında %9.0 olarak bulunmuştur (Roberts ve ark., 1997a). Orta yaşlıların katıldığı bir diğer araştırmada ise %19 oranında depresyon bulunmuştur (Kitamura, 1998). Bu sonuçlardan yola çıkılacak olursa, orta yaş üzeri olmanın depresyon gelişimi için önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu araştırmada yaş ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasının muhtemel nedeni, örnekleme oluşturan bireylerin yaş aralığının 20-25 arasında dar bir aralıkta değişmesidir.

Ülkemizde yapılan bir araştırmada depresyon oranları kırsal kesimde %3 ve yarı kırsal kesimde %10.5 (Üstün ve ark. 1981); başka bir araştırmada ise yarı kentsel kesimde %13.5 (Küey, 1985) oranında bulunmuştur. Başka bir araştırmada ise bu oran kentsel kesimde %23.6 (Güleç, 1981) düzeyindedir. Bahsi geçen araştırma sonuçları yaşanan yer ile depresyon arasında bir ilişki olduğu yönündedir. Bu tez araştırması sonucunda ise bireylerin yaşadıkları yer ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun muhtemel sebebi, katılımcıların %76'sının şehirde yaşaması nedeniyle örneklem grubunun sağlıklı bir karşılaştırma yapmaya olanak sağlayacak homojenlikte olmamasıdır.

Benzer şekilde, medeni durum ile depresyon arasında da anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Grupta bekâr olanların oranının %79 olması homojenliği bozduğundan istatistiksel açıdan sağlıklı bir karşılaştırma yapılamamıştır.

Bir araştırmaya göre depresif belirtilere sosyoekonomik düzeyi düşük olan bireylerde daha yüksek oranda rastlanmaktadır (Goldberg ve ark., 1994). Pek çok araştırmada sosyoekonomik düzeyi düşük olan ergenlerde depresyonun daha yaygın olduğunu söylemektedir (Kaplan ve ark., 1995; Schoenbach ve ark., 1982; Çuhadaroglu ve Sonuvar, 1992; Akt., Gür, 1996). Bu araştırmaların sonuçları bu tez çalışmasının sonuçları ile örtüşmemektedir; zira gelir düzeyinin depresyonu etkilemediği bulunmuştur. Bu tutarsızlığın sebebi, araştırmaya katılan bireylerin gelir düzeylerinin birbirine yakın olması olabilir.

Bu araştırmanın önemli sonuçlarından biri, bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının da düşmekte olduğunu saptanmasıdır. Bu bulgu literatürdeki benzer çalışmalarda elde edilen sonuçları desteklemektedir. Bunlardan Düzgün'ün (2009) yaptığı bir araştırmada evlilik birlikteliğindeki romantik doyum düzeyi ile kişilerin depresyon düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur.

Bu araştırmada elde edilen “bireylerin depresyon düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının da düşmekte olduğu” şeklindeki sonuç, “ilişkiye bağlılık arttıkça depresyonun azalması” yönünden de yorumlanabilir. Zira Rusbult'a (1980) göre bağlanmada seçeneklerin niteliği, yatırım miktarı ve ilişki doyumu olmak üzere üç belirleyici vardır. Modele göre ilişki doyumu yüksek olanların ilişkideki bağlılıkları daha yüksektir. Pek çok araştırma, bu teoriyi desteklemektedir (Duffy ve Rusbult, 1986; Lin ve Rusbult, 1995; Rusbult ve Buunk, 1993; Sprecher, 1988).

Diğer taraftan, hem yurtdışı (Rusbult, 1983) hem de ülkemizde (Öner, 2001; Sakallı-Uğurlu, 2003) yapılan çalışmalar doyum arttıkça ilişkinin geleceğine yönelik planların da arttığını ileri sürmektedir.

Hemen hemen tüm araştırmalarda kadınların seçeneklerin niteliğini daha olumsuz değerlendirdikleri (Fitzpatrick ve Sollie, 1999) ilişkilerine daha fazla

yatırım yaptıkları (Duffy ve Rusbult, 1986), ilişki doyumları (Rusbult ve ark., 1998) ve ilişki bağlanımlarının (Rusbult ve ark., 1993) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Nitekim bu bulguların aksine, bu araştırmada cinsiyet ile ilişki doyumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre, her iki cinsiyetin de ilişki doyumu algısının benzer olduğu söylenebilir. Bunun sebebi örneklem sayısının yeteriz olması olabilir.

Sağlıklı bir aile ortamında duygusal ve sosyal etkileşim bakımından başarılı bir çocukluk yaşantısı geçiren kişinin çevresiyle arkadaşça ilişkilere girerek, toplumsal yaşamda da sağlıklı sosyal ilişkiler sürdürmesi beklenir (Winder ve Rau, 1982). Bir araştırmaya göre; ana babalarının kendilerine yönelik tutumlarını ilgisiz olarak tanımlayan öğrencilerin, demokratik olarak tanımlayan öğrencilere göre daha depresif olduğu gösterilmiş; bu sonuç, ebeveynlerin negatif tutumlarının genç üzerinde olumsuz yönde etki edebileceği yönünde yorumlanmıştır (Taris ve Inge, 1997). Kandel ve Davies (1982) ise aile içi ilişkilerdeki bozuklukların, kişilerde kaygı bozukluklarına yol açtığını bildirmişlerdir. Bu tez çalışmasında aile ilgisi ve disiplini ile ilişki kaygısı arasında bir ilişki olduğu; yeterli ilgiyle büyümüş olan bireylerde ilişki kaygı düzeyinin de daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, bahsi geçen araştırmalarla paralellik göstermemektedir. Bu problemin, dar olan örneklem boyutuyla ilişkili olduğu tahmine edilmektedir.

Bu araştırmada kız öğrencilerin kaygı oranları erkeklerinkinden daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu bulgu, benzer çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir; zira dünyada pek çok araştırmacının ortak görüşü, kaygı ve depresyonun yakın ilişkili olduğu yönündedir (Akvardar ve ark., 2003; Di Legge ve ark., 2003; Krohne ve ark., 2002)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Konu ile ilgili alanda çalışmak isteyen araştırmacılara yapılabilecek öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Ülkemizde yapılan romantik ilişkilerle ilgili araştırmalar incelendiğinde, karşı cinsle olan ilişkileri değerlendirmeye yönelik pek çok ölçek (Örn Hortaçsu ve Karancı, 1987; Hortaçsu, 1989; Hortaçsu, 2002; Öner, 2000a; Sakallı ve Curun, 2001; Sümer ve Güngör, 1999) olduğu görülmektedir. Fakat aşkı doğrudan ölçen bir ölçeğin olmaması, psikoloji literatürü için ülkemizde önemli bir boşluktur. Literatür incelendiğinde Çok Boyutlu İlişki Ölçeği ile yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Psikoloji alanında aşkla ilgili konularda daha çok araştırma yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Her birey, biriciktir. Kendine özgü özelliklere sahiptir. Her bireyin kişiliği farklıdır. Dolayısıyla, aşkı anlamlandırma ve algılama da farklı olacaktır. Bu durumda, aşkın oldukça karmaşık özelliklerden etkilendiğini söylemek doğru olacaktır. Aşkı incelerken, kişinin kendi kişilik özelliklerinin de hesaba katılması önem taşımaktadır. Bu bakımdan aşk ve süreçleri hakkında gençler bilgilendirilmelidir. Kişiler doğru bilgilendirildiği sürece, aşka dair daha pozitif duygulanımlar yaşayabilecekleri ve mevcut sıkıntılarını daha kolay atlatabilecekleri öne sürülebilir.

Aşka yüklenen anlam ve bunun sonucunda negatif duygulanımlar yaşanması, kişiyi olumsuz etkileyebilmektedir. Bireydeki sıkıntı depresyona kadar ilerleyebilmektedir. Kişinin durumu kabullenmesi ve psikolojik destek talep etmesi son derece önemlidir. Depresyondaki bireyleri uzman desteği almak bakımından yönlendirmek yerinde ve gerekli bir yaklaşımdır.

Aşk, kişiden kişiye değişebilen bir duygudur. Kişilerin aşka yüklediği anlamlar ve beklentileri farklılık göstermektedir. Bu sebeple örneklemi geniş tutmak, araştırmacıları daha doğru sonuçlara ulaştırabilir. Bu nedenle bu konuda araştırma yapacak kişilerin örneklemi daha çeşitli ve geniş tutmaları önemlidir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, M.(2013). Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Agnew, C. R., Lange, P. A. M., Rusbult, C. E. & Langston, C. A. (1998). Cognitive interdependence: Commitment and the mental representation of close relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (4), 939-954.
- Akvardar, Y., Demiral, Y., Ergör, G., Ergör, A., Bilici, M. & Özer, A. Ö. (2003). Substance use in a sample of Turkish medical students, *Drug & Alcohol Dependence*, 72 (2), 117-122.
- Angst, J. (1992). Epidemiology of Depression. *Psychopharmacology*, 106 (Suppl): 71-74.
- Arnold, M. E. & Thompson, B. (1995). Love Style Perceptions in Relation to Personality Function. *Journal of Social Behavior & Personality*, 11 (3), 1-9.
- Arnold, M.E., & Thompson, B. (1996). Love style perceptions in relation to personality function. *Journal of Social Behaviour & Personality*, 11 (3), 1-9
- Aron, A. & Aron, E. N. (1997). Self-expansion motivation and including other in the self, (Ed. S. Duck), In. *Handbook of Personal Relationships*, pp. 251-270, USA: John Wiley & Sons.
- Aron, A., Paris, M. & Aron, E. N. (1995). Falling in love: Prospective studies of self-concept change, *Journal of Personality and Social Psychology*, 69 (6), 1102-1112.
- Arrindell, W. A. & Luteijn, F. (2000). Similarity between intimate partners for personality traits as related to individual levels of satisfaction with life, *Personality and individual Differences*, 28, 629-637.

- Atak ve Taştan, Romantik İlişkiler ve Aşk, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry 2012; 4(4):529, www.cappsy.org, 19.09.2015.
- Atalay, D. (2004). Aşkın Kaynağı. Türk Psikoloji Dergisi, (32), 108-110.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., ve Diğerleri. (1999). Psikolojiye Giriş, Ankara, Arkadaş Yayınları.
- Bach, G. R., & Deutsh, R. M. (1973). Intimacy. In M.E. Laswell and T. E Laswell (Eds.). Love Marriage, Family: a Developmental Approach, Illinois: Scott, Fonesman.
- Barelds, D. P. H. (2005). Self and partner personality in intimate relationships, European Journal of Personality, 19, 501-518.
- Baron, R. A. & Byrne, D. (1991). Social psychology (Sixth Edition). USA: Allyn and Bacon.
- Baumeister, R. F. & Bratslavsky, E. (1999). Passion, intimacy, and : Passionate love as a function of change in intimacy, Personality and Social Psychology Review, 3 (1), 49-67.
- Bentely, E.(2007). Adulthood. Newyork, Routledge: Psychology Press.
- Bercheid, E. and Meyers, S. A. (1996). A Social Categorical Approach to a Question About Love. Personal Relationships, 3, 19-43.
- Bercheid, E., & Walster, E. (1974). A Little Bit About Love. In Huston, T. (Ed.), Foundations of Interpersonal Attraction. New York: Academic Press.
- Blazer, D., Williams, C.D. (1980). Epidemiology of Dysphoria and Depression in an Elderly Population. Am J Psychiatry, 137:439-444.
- Boyd, J.H., Weissman, M.M. (1982). Epidemiology. Handbook of affective disorders, ES Paykel (Ed), Churchill Livingstone.
- Brehm, S. S. (1992). Intimate relationships.(Second Edition), USA: McGraw-Hill

- Brehm, S. S. & Kassin, S. M. (1993). Social psychology (Second edition), USA: Houghton Mifflin Company.
- Brown, D.R., Ahmed F., Gary L.E. ve ark. (1995). Major Depression in a Community Sample of African Americans. Am J Psychiatry, 152 (3): 373-378.
- Brown, G.W., Harris, T.O. & Copeland, J.R. (1977). Depression and loss. Br J Psychiatry, 130:1-18.
- Busboom, A. L., Collins, D. M., Givertz, M. D. & Levin, L. A. (2002). Can we still be friends ? Resources and barriers to friendship quality after romantic relationship dissolution, Personal Relationships, 9, 215-223.
- B y k ahin, A. ve Hovardao lu, S. (2004). Çiftlerin a ka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu a k biçimleri kampsamında incelenmesi. Türk Psikoloji Dergisi, 19 (54), 59-72.
- B y k ahin, A. (2006). Yakın ilişkilerde bağlanım; yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Estit r s , Ankara.
- Chapman, G.(2012) Be  sevgi dili,35-36, Koridor yayıncılık,  stanbul.
- Chasseguet – Smirgel, J. (2005). Ben ideali: “ deal hastalığı” üzerine bir psikanaliz denemesi ( ev. Nesrin Tura),  stanbul: Metis
- Cimbalo, R.S., Failing, V. and Mousaw, P. (1976). The course of love: a cross-sectional design. Psychological Reports, 38, 1292-1294.
- Clark, M.S.,& Mills, J.S. (1979). Interpersonal attraction inexchange and communal relationships. Journal of Personality and Social Psychology, 37, 12-24.
- Coutts, R.L. (1973). Love and intimacy: a psychological approach. San Ramon, California, 1973

- Cramer, D. (2001). Consensus change, conflict and relationship satisfaction in romantic relationships, *The Journal of Psychology*, 135 (3), 313-320.
- Curun, F. (2004). Tutkulu ve arkadaşça aşk. *Türk Psikoloji Dergisi*, (32), 116-120.
- Çuhadaroğlu, F. ve Sonuvar, B. (1992). Adolesan intiharları – risk faktörleri üzerine bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 3 (3); 222-226.
- Çuhadaroglu, F. & Sonuvar, B. (1992). Adolesanlarda depresyon. *Çocuk ve ergen psikiyatrisi günleri kongre kitabı*. Kuşadası, 350-358.
- Di Legge, S., Piattella, M.c., Pozzilli, C., Pantona, P., Caramia, F., Pestalozza, I.F., Paolillo, A. & Lenzi, G.L. (2003). Longitudinal evaluation of depression and anxiety in patients with clinically isolated syndrome high risk of developing early multiple sclerosis. *Multiple sclerosis*, 9 (3), 302-307.
- Dion, K.K. and Dion, K.L. (1993). Gender and ethnocultural comparisons in style of Love. *Psychology of Woman*, 17, 463-473.
- Doğan, O., Gülmez, H, Ketenoğlu, C. ve ark. (1995). Ruhsal bozuklukların epidemiyolojisi. Dilek Matbaası, Sivas.
- Duffy, S. Ve Rusbult, C.E. (1986). Satisfaction and commitment in homosexual and heterosexual relationships, *Journal of Homosexuality*, 12, 1-23.
- Duncan – Jones, P., Henderson, S. (1978) The use of a two-phase design in a prevalence survey. *Social Psychiatry*, 13:231-237.
- Düzgün, G. (2009). Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Eaton, W.W, Kramer, M., Anthony, J.C. ve ark. (1989). The incidence of specific DIS/DSM-III mental disorders: data from the NIMH Epidemiologic Catchment Area Program. *Acta Psychiatry Scand*, 79: 163-178.

- Engelsmann, F. (1982). Culture and depression. *Culture and Psychopathology*. I Al-Issa (Ed), Baltimore, University Park Press, s. 251-274.
- Ercan, H. (2008). Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. (second Ed.). New York: Norton
- Erol, N., Kılıç, C., Ulusoy, M. ve ark. (1998). Türkiye ruh sağlığı profil raporu. Eksen Tanıtım, Ankara.
- Ertekin Pınar, Ş., Tel, H.(2012). Depresyon tanılı birey ve hemşirelik yaklaşımı, 3(2), 86-91.
- Essen-Moller, E. & Hagnell, O (1961). The frequency and risk of depression within a rural population group in Scania. *Acta Psychiatry Scand*, 162 (Suppl): 28-32.
- Faravelli, C., Guerrini Degl'Innocenti, B., Aiazzi, L. ve ark. (1990). Epidemiology of mood disorders: a community survey in Florence. *J Affect Disorder*, 20 (2): 135-141.
- Favazza, A.R. (1985). *Anthropology and psychiatry. Comprehensive Textbook of Psychiatry*, HI Kaplan, BJ Sadock (Ed), 4. Baskı, 1. Cilt, Baltimore, Williams & Wilkins,, s 247-265.
- Fehr, B. (1988). Prototype analysis of the concepts of love and commitment, *Journal of Personality and Social Psychology*, 55 (4), 557-579.
- Fisher H. *Why We Love? The Nature and Chemistry of Romantic Love*. New York, Henry Holt and Co, 2004.
- Fitzpatrick, J. Ve Sollie, D.L (1999). Unrealistic gendered and relationship specific beliefs: Contributions to investments and commitment in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16 (6), 852-868.

- Fletcher, G.J.O., Fincham, F.D., Cramer, L. & Heron, N. (1987). The role of attributions in the development of dating relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 53 (3), 481-489.
- Freud, S. (1924). On narcissism. In J. Rivier & J. Strachy (Eds.), collected papers of Sigmund Freud. New York: International Psychoanalytic Press.
- Freud, S. (1960). Group psychology and the analysis of the ego. By James Strachey, New York: Bantam Books.
- Fromm, E. (1991). Sahip olmak ya da olmak. İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Gelder, M., Gath, D., Mayou, R. (1989). Oxford textbook of psychiatry. 2. Baskı, Oxford, Oxford University Press.
- Goldberg, D., Benjamin, S., Creed, F. (1994). Psychiatry in medical practice. 2. Baskı, London, Routledge.
- Grammer K, Jütte A. Battle of odors: Significance of pheromones for human reproduction. *Gynakol Geburtshilfliche Rundsch* 1997; 37:150-153.
- Güleç, C., (1981). Affektif bozuklukların yaygınlığı ve bu konudaki tutumlar üzerine sağlık örgütlenişinin etkisini araştıran bir çalışma. Yayımlanmamış Doçentlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gür, A. (1996). Ergenlerde depresyon ve benlik saygısı arasındaki ilişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hatfield, E. (1988). Passionate and companionate love. In R. J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Hendrick, C. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction.

- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1991). Dimensions of love: Sociobiological interpretation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10 (2), 206-230.
- Hendrick, C. and Hendrick, S. (2002). Linking romantic love with sex: development of the perceptions of love and sex scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19 (3), 361-378.
- Hendrick, S. S. ve Hendrick, C. (2006). Measuring respect in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(6), 881-899.
- Hinde, R. A. (1997). *Relationships: A dialectical perspective*, UK: Psychology Press.
- Hortaçsu, N., & Karancı, A.N. (1987). Premarital breakups in a Turkish sample; Perceived reasons, attributional dimensions and affective reactions, *International Journal of Psychology*, 22, 57-74.
- Hortaçsu, N. (1989). Current and dissolved relationships: Descriptive and attributional dimensions and predictors of involvement. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 373-383.
- Hortaçsu, N. (2002). *Romantic Relationships among Turkish youth: satisfaction and gender differences*. Yayınlanmamış Araştırma Raporu.
- Jadhav, S. (2000). The cultural construction of Western depression. *Anthropological Approaches to Psychological Medicine*, V Skultans, J Cox (Ed), London, Jessica Kingsley Publishers Ltd, s.41-65.
- Jefferson, J.W., Greist, J.H. (1996). Mood disorders. *Synopsis of Psychiatry*, RE Hales, SC Yudofsky (Ed), Washington D.C., APA.
- Johnson, D. J. & Rusbult, C. E. (1989). Resisting temptation: Devaluation of alternative partners as a means of maintaining commitment in a close relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 57 (6), 967-980.

- Johnson, M.P. (1991). Commitment to personal relationships, (Eds. W. H. Jones & D. Perlman), In. *Advances In Personal Relationships: A Research Annual*, pp. 117-143., UK: Jessica Kingsley Publishers.
- Kandel, D. B. & Davies, M. (1982). Epidemiology of depressive mood in adolescents. *Arch Gen. Psychiatry*, 39, 1205-1212.
- Kanemasa, Y., Taniguchi, J., Daibo, I. and Ishimori, M. (2004). Love Styles and Romantic Love Experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32 (3), 265-282.
- Kanin, E.J., Davidson, K.D., & Scheck, S.R. (1970). A research note on male-female differentials in the experience of heterosexual love. *The Journal of sex Research*, 1970, 6,64-72
- Kaplan, S., Hang, G. and Weinhold, C. (1995). Epidemiology of depressive Symptomatology in Adolescents. *J. Am. Acad. Child Psychiatry*.23;91-98.
- Karaca S, Aşkın R. (1995). Depresyonla Başa Çıkma Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, *Düşünen Adam*; 8 (3):24-30.
- Kaya, N. (2011). Depresyon Panik ve Takıntılarımız (12.Baskı), Nesil Yayınları, İstanbul.
- Kernberg, O.F. (1995). Aşk ilişkileri: Normallik ve patoloji (Çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kessler, R.C., McGonagle, K.A., Zhao, S. ve ark. (1994). Life-time and 12-month prevalence of DSM-III-R psychiatric disorders in the United States: results from the National Comorbidity Survey. *Arch Gen Psychiatry*, 51: 8-19.
- Kitamura, T. (1998). Psychiatric epidemiology in Japan: towards psychological understanding of the etiology of minor psychiatric disorders. *Psychiatry Clinic Neuroscience*, 52 (Suppl):75-77.

- Knox, D.H. & Sprockowski, M. (1979). Attitudes of college students toward love. *Journal of Marriage and the Family*, November.
- Köknel, O. (2000). Duygudurum bozukluklarının tarihçesi, *Duygudurum Dizisi*, 1, 5-11.
- Krohne, H. W., Schmuckle, S.C., Spaderna, H. & Charles, D. (2002). The state-trait depression scales: An international comparison. *Anxiety, Stress and Coping*, 15 (2), 105-123.
- Küey, L. (1985). Yarıkentsel bir bölgede affektif bozuklukların yaygınlığı ve bu bozukluklara karşı gösterilen tutumları araştıran epidemiyolojik bir çalışma. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Press.
- Lee, J. A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality and social psychology Bulletin*, 3, 173-182.
- Lee, J. A. (1988). Love-styles. In R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press.
- Lehtinen, V., Veijola, J., Lindholm, T. ve ark. (1996). Incidence of mental disorders in the Finish UKKI Study. *Br J Psychiatry*, 168:672-678.
- Lin, Y-H, W. Ve Rusbult, C.E. (1995). Commitment to dating relationships and cross-sex friendships in America and China. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12 (1), 7-26.
- Lydon, J., Pierce, T. & O'Regan, S. (1997). Coping with moral commitment to long – distance dating relationship, *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (1), 104-113
- Lynch, J.J. (1977). *The broken heart the medical consequences of loneliness in America*. New York, Basic Books, 1977.

- Miller, P.J.E. & Rempel, J.K. (2004). Trust and partner – enhancing attributions in close relationships, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 695-705.
- Millon, T. (1990). The millon multi-axial inventory-II. Minneapolis: National Computer Systems.
- Moffitt, P.F., Spence, N.D. & Goldney, R.D. (1986). Mental health in marriage: The roles of need for affiliation, sensitivity to rejection, and other factors, *Journal of Clinical Psychology*, 42 (1).
- Murray, S. M., Holmes, J. G. & Griffin, D.W. (1996). The self-fulfilling nature of positive illusions in romantic relationships: Love is not blind, but prescient, *Journal of Personality and Social Psychology*, 71 (6), 1155-1180.
- Myers, J.E. and Shurts, W.M. (2002). Measuring Positive Emotionality: A Review of Instruments Assessing Love. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 238-254.
- Myers, J.K., Weissman, M.M., Tischler, G.L. ve ark. (1984). Six month prevalence of psychiatric disorders in three communities: 1980-1982. *Arch Gen Psychiatry*, 41:959-970.
- Neto, F. (1994). Love styles among portuguese students. *The Journal of Psychology*, 128 (5), 613-616.
- Neyer, F. J. & Voigt, D. (2004). Personality and social network effects on romantic relationships: A dyadic approach, *European Journal of Personality*, 18, 279-299.
- Orley, J. & Wing, J.K. (1979). Psychiatric disorder in two African villages. *Arch Gen Psychiatry*, 36: 513-520.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinin sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleri ile depresyon düzeyleri üzerine ilişkisel araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1).

- Öner, B. (2000a). Future time orientation and relationships with the opposite sex. *The journal of Psychology*, 134 (3), 306-314.
- Öner, B. (2001). Factors predicting future time orientation for romantic relationships with the opposite sex. *The Journal of Psychology*, 135, 430-438.
- Özer, B., ve Tezer, E. (2008). Aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30 (3),19-25.
- Öztürk, M. O. (2004). Ruh sağlığı ve bozuklukları. (10. baskı). Nobel Tıp Kitabevleri: Ankara. 291-342.
- Papalia, D. E., ve Sally, W. O. (1988). *Psychology*. New York: Mc Graw-Hill Company.
- Paul, E. L. & White, K. M. (1990). The development of intimate relationships in late adolescence, *Adolescence*, 25 (98), 375-400.
- Rafal MK, Herbert M, Pavel IO, Stefano V, Rogawski MA. The pheromone androst-enol (5 alpha-androst-16-en-3 alpha-ol) is a neurosteroid positive modulator of GABA A receptors. *J Pharmacology Exp Therm* 2006; 317:694-703.
- Regier, D.A., Boyd, J.H., Burke, J.D. ve ark. (1988). One-month prevalence of mental disorders in the United States: based on five Epidemiologic Catchment Area Sites. *Arch Gen Psychiatry*, 45: 977-986.
- Reich, T., Rice, J., Andreasen, N. ve ark, (1980). A preliminary analysis of the segregation distribution of primary MDD. *Psychopharmacology Bull*, 16: 34-36.
- Rempel, J. K., Ross M. & Holmes, J. G. (2001). Trust and communicated attributions in close relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 81 (1), 57-64.

- Roberts, R.E., Kaplan, G.A., Shema, S.J. ve ark. (1997a). Does growing old increase the risk for depression? *Am J Psychiatry*, 154 (10):1384-1390.
- Roberts, R.E., Kaplan, G.A., Shema, S.J. ve ark. (1997b). Prevalence and correlates of depression in an aging cohort: the Alameda County Study. *J Gerontol B Psychology Science Social Science*, 52 (5):252-258.
- Robins, L.N., Helzer, J.E., Weissman, M.M. ve ark. (1984). Lifetime prevalence of specific psychiatric disorders in three sites. *Arch Gen Psychiatry*, 41: 949-958.
- Rothschild, A.J. (1999). Mood disorders. *Harvard Guide to Psychiatry*, Nicholi Jr AM (Ed), 3. baskı, Cambridge, Harvard University Press, 281-307.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16, 265-273.
- Rubin, Z. (1973). *Liking and loving: An invitation to social psychology*. New York: Holt, Rinehart, Winston, Inc.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic dissociations: A test of the investment model, *Journal of Experimental Social Psychology*, 16,172-186.
- Rusbult, C.E. (1983). A Longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45 (1), 101-117.
- Rusbult, C. E., MOITOW, G. D. & Johnson, D'. J. (1987). Self-esteem and problem-solving behaviour in close relationships, *British Journal of social Psychology*, 26, 293-303.
- Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G., Slovik L. F. & Lipkus, 1. (1991). Accommodation process in close relationships: Theory and preliminary

emotional evidence, *Journal of Personality and Social Psychology*, 60 (1), 53-78.

Rusbult, C.E. ve Buunk, B.P. (1993). Commitment processes in close relationships: An Interdependence analysis, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10 (2), 175-204.

Rusbult, C. E., Martz, J. M. ve Agnew, C.R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5, 357-391.

Rydell, R. J., McConnell, A. R. & Bringle, R. G. (2004). Jealousy and commitment: Perceived threat and the effect of relationship alternatives, *Personal Relationships*, 11, 451-468.

Safilios-Rothschild, C. (1977). Love, sex and sex roles. New Jersey: Prentice-Hall.

Sakallı, N., & Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, 22, 31-45.

Sakallı-Uğurlu, N. (2003). How do romantic relationship satisfaction, gender stereotypes, and gender relate to future time orientation in romantic relationships? *The Journal of Psychology*, 137, (3), 294-303.

Schoenbach, V. J., Kaplan, B. H. & Grinson, R. C. (1982). Use of A Symptom Scale To Study The Prevalence of Depressive Syndrome in Young Adolescents. *American Journal of Epidemiology*, 116: 791-800.

Simpson, J. A. (1987). The dissolution of romantic relationships: to involved in relationship stability and emotional distress, *Journal of Personality and Social Psychology*, 53 (4), 683-692.

Sinding C, Thomas-Danguin T, Crepeaux G, Schaal B, Coureaud G. Experience influences elemental and configural perception of certain binary odour mixtures in newborn rabbits. *J Exp Biology* 2011; 214:4171-4178.

- Singer T, Seymour B, O'Doherty J, Kaube H, Dolan RJ, Frith CD. Empathy for pain involves the affective but not sensory components of pain. *Science* 2004; 303:1157-1162.
- Snell, W. E. Jr, Sebby, R.A, Bouchard JL ve ark. (2002) Stressful experiences in intimate relationships. In W. E. Snell, Jr. (Ed.), *New directions in the psychology of intimate relations: Research and theory*. Cape Girardeau, MO: Snell Publications.
- Solmuş, T. (2004). İş yaşam, denetim odağı ve beş faktör kişilik modeli, *Türk Psikoloji Bülteni*, 10 (34-35), 196-205.
- Solmuş, T. (2004). İş yaşamında duygular ve kişilerarası ilişkiler: Psikoloji penceresinden insan kaynakları yönetimi, BETA Basım Yayım Dağıtım, İstanbul
- Solmuş, T. (2008). Bağlanma ve Aşkın İki Yüzü (1.Baskı), Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Sprecher, S. (1988). Investment model, equity, and social support determinants of relationship commitment. *Social Psychology Quarterly*, 51 (4), 318-328.
- Sprecher, S. (1992). How men and women expect to feel and behave in response to inequity in close relationships, *Social Psychology Quarterly*, 55 (I), 57-69.
- Sprecher, S., Aron, A., Elaine, H., Cortese, A., Potapova, E. and Levistkaya, A. (1994). Love: American style, Russian style and Japanese style. *Personal Relationships*, 1, 349-369.
- Sprecher, S. (1999). "i love you more today than yesterday": Romantic partners' perceptions of changes in love and related affect over time, *Journal of Personality and Social Psychology*, 76 (1), 46-53.
- Sprecher, S. (2001). Equity and social exchange in dating couples: sociations with satisfaction, commitment, and stability, *Journal of Marriage and Family*, 63, 599-613.

- Sternberg, R. J.,& Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 312-329.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Sternberg, R. J. (1988). An introduction to the psychology of love. In R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love*. New Hawen: Yale University Press.
- Sternberg, R.J. and Barnes, M.L. (Eds.) (1988). *The psychology of love*. New Hawen: Yale University Press.
- Storo-Sandor, J., Kollontai, A. (1973). *Marxisme et revolution sexuelle*, Paris: Francois Maspero.
- Surtees, P.G., Sashidharan, S.P., Dean, C. (1986). Affective disorder amongst women in the general population: a longitudinal study. *Br J Psychiatry*, 148:176-186.
- Sümer, N. Ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71-109.
- Şireli, Ö.(2012). Depresyon tanısı almış ergenlerde anne baba kabul reddi-kontrolü ve aile içi ilişkilerin depresyon şiddetine etkisi (Tıpta Uzmanlık Tezi) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Tamres, L., Janicki, D, Helgeson, V.S. (2002). Sex differences in coping behaviour: A meta analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 6: 2-30.
- Tan, O. (2008). *Depresyon (7.Baskı)*, Timas Yayınları, İstanbul.
- Taneli ve ark., (2001). Depresyon ve Anksiyete Bozukluklarının Birlikte Bulunmaları ve Psikofarmakolojik Tedavi Yaklaşımı, *Psikiyatri dünyası*

- 2001;5;115- 129) Yemez ve Alptekin (1998), Depresyonun Etiyolojisi, Psikiyatri Dünyası, 1998;1:21-25
- Taris, T. & Inge A. (1997). Effect of parenting style upon psychological well-being of the young. *Development and Care*, 132, 93-104.
- Thompson, S. C. & Kelley, H. H. (1981). Judgements of responsibility for activities in close relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 41 (3), 469-477.
- Tollefson, G.D. (1993). Major depression. *Current Psychiatric Therapy*, Dunner, (Ed), Philadelphia, WB Saunders Company.
- Uğurlu, O. (2004). Üçgen aşk kuramı *Türk Psikoloji Dergisi*, (32), 121.
- Unlenhuth, EH., Baker, M.B., Mellinger, G.D. ve ark. (1983). Symptom checklist syndromes in the general population: Correlations with psychotherapeutic drug use. *Arch Gen Psychiatry*, 40: 1167-1173.
- Üstün, T.B., Ceylan, M., Yaşar, A.K. ve ark. (1981). Kazan sağlık ocağı bölgesinde (kırsal ve yarıkırsal kesimde) depresyon prevalansı ve ocakta verilen ruh sağlığı hizmetinin değerlendirilmesi. 18. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, İstanbul.
- Waller N.G. and Shaver P. R. (1994). The importance of nongenetic influences on romantic love styles: a twin-family study. *Psychological Science*, 5 (5), 268-274.
- Walster, E.,& Walster, G. W. (1978). *A New at Love*. New York: Mc Graw.
- Watson, D., Hubbard, B. & Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in internate relationships: Evidence from self and partner-ratings, *Journal of Personality*, 68 (3), 413-449.
- Weeks, G. R. & Treat, S. (1992). *Couples in treatment: Techniques and approaches for effective practice*, USA: Brunner / Mazel Publishers

- Weissman, W.W., Leaf, P.J., Tischler, G.L. ve ark. (1988) Affective disorders in five United States communities. *Psychology Med*, 18:141-153.
- Weissman, M.M., Bland, R.C., Canino, G.J. ve ark. (1996). Cross national epidemiology of major depression and bipolar disorder. *JAMA*, 276 (4):293-299.
- Wells, J.E., Bushnell, J.A., Hornblow, A.R. ve ark. (1989). Christchurch Psychiatric Epidemiology Study, Part I: Methodology and lifetime prevalence for specific psychiatric disorders. *Aust N Z J Psychiatry*, 23 (3) : 315-326.
- Westermeyer, J. (1989). Psychiatric epidemiology across cultures: Current issues and trends. *Transcultural Psychiatric Research Review*, 26: 5-25.
- Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A. & Agnew, C. R. (1999). Commitment, pro relationship behavior, and trust in close relationship, *Journal of Personality and Social Psychology*, 77 (5), 942-966.
- Wilson, G.D. and McLaughlin, C. (2002). *Aşk Bilimi*. Çev. T. Er. İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Winder, C. Rau, L., (1982). Parental attitudes associated with social deviance in preadolescent boys. *Journal of Abnormal and Social Psychology*: 12 : 330.
- Worobey, (2001). Sex Differences in associations of temperament with love styles. *Psychological Reports*, 89, 25-26.

EKLER

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcılar;

Aşağıda sizi tanımaya yönelik bazı sorular bulunmaktadır. Soruları içtenlikle yanıtlamanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Sorular arasında kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu nedenle soruları samimi ve içtenlikle cevaplamanızı rica ederim.

Katılımınız için teşekkür ederim.

1.Yaşınız:

2.Cinsiyet:

a)erkek

b)kadın

3.Medeni durumunuz

a) evli

b) bekar

4.Evinizde kimlerle yaşamaktasınız?

a) yalnız

b) anne ve baba

5.Tek başınıza yaşayabilir misiniz?

a)evet

b)hayır

6.Eğitim düzeyiniz?

a)İlköğretim

b)Lise

- c)Yüksek okul veya üniversite
- d)Diğer..

7.Şu an yaşadığınız yer?

- a)köy
- b)kasaba
- c)şehir
- d)diğer.....belirtiniz

8.Çocukluğunuzu geçirdiğiniz yer?

- a)köy
- b)kasaba
- c)şehir
- d)diğer.....belirtiniz

9.Gelir düzeyiniz nedir ?

- a) 500 ytl' nin altında
- b) 500 ile 1000 ytl arasında
- c) 1000-1500 ytl arası
- d) 2000 ytl ve üzeri

10.Yapmakta olduğunuz bir işiniz var mı?

- a) evet
- b) hayır

10.çalışıyorsanız çalışmakta olduğuz birim\ ünite

.....lütfen belirtiniz

11.Meslekte çalıştığınız süre nedir?

- a) 1 yıldan az
- b) 1-5 yıl arası
- c) 5-10 yıl

12.Haftalık çalıştığınız süre

- a) ortalama 40 saat
- b)ortalama 45 saat ve üstü

13.Beraber yaşadığınız aileniz dışında sosyal desteğini hissettiğiniz akrabalarınız veya dostlarınız var mı?

- a) evet
- b) hayır

14. 0-1 yaş arası bakımınızı kim yapmış?

- a)anne
- b)baba
- c)bakıcı
- d)anne-baba
- e)diğer.....

15.Çocukluğunuzda kim tarafından yetiştirildiniz?

- a)anne
- b)baba

- c)bakıcı
- d)anne-baba
- e)diğer.....

16.Çocukluğunuzda nasıl bir ilgiyle bakıldınız?

- a)aşırı ilgiyle
- b)yeterince ilgi ile
- c)ilgisiz

17.Çocukluğunuzda nasıl bir disiplin ile büyütüldünüz?

- a)aşırı kontrol
- b)yeterince kontrol
- c)az kontrol

18.Yetiştirilme biçiminizin yaşamdaki sorunlarla başa çıkmanızda katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a)evet
- b)hayır

18.Sorunun cevabı evet ise nasıl? Belirtiniz.....

19.Çocukluğunuzda ailenizin durumu nasıldı?

- a)bütün
- b)boşanmış
- c)parçalanmış

EK-2: BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ

1- 0. Üzgün ve sıkıntılı değilim.

1. Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
2. Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
3. O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.

2- 0. Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.

1. Gelecek için karamsarım.
2. Gelecek beklediğim hiçbir şey yok.
3. Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

3- 0. Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.

1. Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
2. Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
3. Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.

4- 0. Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.

1. Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
2. Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
3. Herşeyden sıkılıyorum.

5- 0. Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.

1. Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
2. Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
3. Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

6- 0. Kendimden memnunum.

1. Kendimden pek memnun değilim.
2. Kendime kızgınım.
3. Kendimden nefret ediyorum.

7- 0. Başkalarımın daha kötü olduğumu sanmıyorum.

1. Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğumu düşünmüyorum.
2. Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.

3. Her şeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimde kabahat buluyorum.

8- 0. Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.

1. Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
2. Kendimi öldürmek isterdim.
3. Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.

9- 0. İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.

1. Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
2. Çoğu zaman ağlıyorum.
3. Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.

10. 0. Her zaman olduğumdan daha canı sıkkın ve sinirli değilim.

1. Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.
2. Her şey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
3. Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.

11. 0. Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.

1. Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
2. Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
3. Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.

12. 0. Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.

1. Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
2. Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
3. Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.

13. 0. Her zamankinden farklı göründüğümü sanmıyorum.

1. Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
2. Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
3. Kendimi çok çirkin buluyorum.

14. 0. Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.

1. Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
2. Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
3. Artık hiçbir iş yapamıyorum.

15. 0. Uykum her zamanki gibi.

1. Eskisi gibi uyuyamıyorum.

2. Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.

3. Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.

16. 0. Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.

1. Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.

2. Her şey beni yoruyor.

3. Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.

17. 0. İştahım her zamanki gibi.

1. Eskisinden daha iştahsızım.

2. İştahım çok azaldı.

3. Hiçbir şey yiyemiyorum.

18. 0. Son zamanlarda zayıflamadım.

1. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 kg verdim.

2. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 kg verdim.

3. Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 kg verdim.

19. 0. Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.

1. Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.

2. Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.

3. Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.

20. 0. Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.

1. Eskisine oranlar sekse ilgim az.

2. Cinsel isteğim çok azaldı.

3. Hiç cinsel istek duymuyorum.

21. 0. Cezalandırılması gereken şeyler yaptığımı sanmıyorum.

1. Yaptıklarımın dolaylı cezalandırabileceğimi düşünüyorum.

2. Cezamı çekmeyi bekliyorum.

3. Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

Toplam BECK-D skoru:.....

EK-3 : ÇOK BOYUTLU İLİŞKİ ENVANTERİ

ÇBİÖ

	Benim için HİÇ uygun değil	Benim için ÇOK AZ uygun	Benim için BİRAZ uygun	Benim için OLDUKÇA	Benim için ÇOK uygun
Yakın ilişkilerde bir partner olarak kendime güvenirim.					
Sürekli yakın ilişkiler üzerine düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimle ilgili çok fazla düşünürüm.					
Yakın bir ilişki içinde olma isteğim/güdüm çok fazla.					
Yakın ilişkiler kendimi sinirli ve kaygılı hissetmeme neden olur.					
Yakın ilişkilerimle ilgili kendimi depresif /çökkün hissedirim.					
Yakın ilişkilerim çoğunlukla şansa bağlı/ tesadüfi olaylarla gelişmiştir.					
Başkalarının yakın ilişkilerim konusunda ne düşündüğüne aşırı önem veririm.					
Birisiyle yakın ilişkiye girmek beni biraz ürkütür.					
Yakın ilişkiyle ilgili gereksinimlerimin şu anki karşılanma biçiminden memnunum.					
Yakın bir ilişkide iyi bir partner olduğumu düşünüyorum.					
Yakın ilişkileri, başka her şeyden daha çok düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimde, kendi davranışlarım çoğunlukla belirleyici bir rol oynar.					

Yakın ilişkilerim konusunda düşünmeye genellikle zaman ayırıyorum.					
Yakın bir ilişkiye zaman ve emek vermek konusunda çok istekliyim/güdülüğüm.					
Yakın ilişkilerde biraz acemi ve gerginimdir.					
Yakın ilişkilerimde, tercihlerimi doğrudan dile getiririm.					
Yakın ilişkilerim konusunda kendimi mutsuz hissediyorum.					
Yakın ilişkilerimin başkalarına nasıl görüldüğüne /sunulduğuna aşırı önem veririm.					
Bazen yakın ilişkilerden korkarım.					
Yakın ilişkilerimden çok memnunum/doyum alıyorum.					
Yakın ilişkilerde pek çok insana göre daha iyiyimdir.					
Yakın ilişkiler zihnimi meşgul eder.					
Yakın ilişkilerimde kontrol daha çok benim elimdedir.					
Yakın bir ilişki içinde olmayı çok arzu ediyorum.					
Karşı cinsten biriyle duygusal bir yakınlık/etkileşim kurmak bende gerginlik yaratır.					
Yakın ilişkilerde isteklerimi dile getirmede biraz					

pasifimdir.					
Yakın ilişkilerim konusunda cesaretimin kırıldığını hissediyorum.					
Yakın ilişkilerim üzerinde şansın büyük etkisi vardır.					
Yakın ilişkilerimin başkaları üzerinde bıraktığı izlenim konusunda sıklıkla endişe duyarım.					
Zaman zaman, birisiyle yakın bir ilişkiye girmekten korkarım.					
Yakın ilişkilerim temel beklentilerimi karşılıyor.					
Kendimi yakın bir ilişki için oldukça tercih edilen bir partner olarak değerlendiririm.					
Sürekli olarak yakın bir ilişki içinde olmayı düşünürüm.					
Yakın ilişkilerimi etkileyen temel şey benim kendi yaptıklarımdır.					
Yakın bir ilişki içinde olmak benim için çok önemlidir.					
Yakın ilişkilerde birçok insana göre daha kaygılıyım.					
Yakın bir ilişkide isteklerimi dile getirmekten çekinmem.					
Yakın ilişkilerim konusunda kendimi hayal kırıklığına uğramış hissediyorum.					
Yakın ilişkilerimin büyük oranda şans (iyi ya da kötü anlamda) meselesi olduğuna inanıyorum.					
Genellikle başkalarının yakın ilişkilerime yönelik verdikleri tepkilere duyarlıyım.					
Yakın bir ilişki içinde olmak beni fazla					

korkutmaz.					
Yakın ilişkilerim, diğer pek çok ilişki ile karşılaştırıldığında, çok daha iyidir.					
Yakın bir ilişki içinde kendime oldukça güvenirim.					
Zamanımın büyük bir bölümünü yakın ilişkileri düşünerek geçiririm.					
Yakın ilişkilerim benim sorumluluğum ve kontrolüm altındadır.					
Yakın bir ilişki içinde olup, bunu sürdürmeyi çok isterim.					
Yakın bir ilişki içinde kendimi tutuk ve utangaç hissederim.					
Yakın ilişkiler söz konusu olduğunda, isteklerimi genellikle ifade ederim.					
Yakın ilişkilerimi düşündüğümde üzülüyorum.					
Yakın ilişkilerimin gerçekten de bir kader/kısmet işi olduğunu düşünüyorum.					
Başkalarının yakın ilişkiye nasıl tepki verdiklerine/vereceklerine dikkat ederim.					
Yaşamımın yakın ilişkiler yönü, benim için çok doyurucudur.					

ÖZGEÇMİŞ

22 Mayıs 1987 tarihinde İstanbul’da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi kolejde tamamladım. 2004 senesinde Maltepe Üniversitesi Psikoloji bölümüne %100 burs ile girmeye hak kazandım. İlk sene İngilizce hazırlık olmak üzere, eğitimimi 5 sene de tamamlayıp 2009 senesinde mezun oldum. 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Sinirbilimler yüksek lisans programına başlamaya hak kazandım. Tez döneminde eğitimimi dondurdum. 2013 yılında Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans programına başladım. Lisans mezuniyetinden sonra Bdt, Aile Danışmanlığı, Psikoteknik Vts, Temel Nörofizyoloji, Nöropsikoloji ve Nöropsikolojik Testler eğitimlerini tamamladım. Psikolojide özel ilgi alanım, nöropsikolojidir. Lisans eğitimimden sonra genelde Psikoteknik Merkezlerinde psikolog olarak görev aldım. 2015 Aralık ayından itibaren Sarıyer Belediyesi’nde psikolog olarak görev yapmaktayım.

Fatma Ceren Karaoğuz